

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ KAPSAMINDA
İZMİR'DE TERMAL TURİZMİN TEDAVİ AMAÇLI
KULLANIMI VE EKONOMİK DEĞERİ**

Zeynep GÜVERCİN GÖÇMEN

Danışman
Prof. Dr. İge PIRNAR

2008

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Turizm eşitlendirme Kapsamında İzmir’de Termal Turizmin Tedavi Amaçlı Kullanımı ve Ekonomik Değeri**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dışecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../.....

Zeynep GÜVERCİN GÖÇMEN

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : Zeynep GÜVERCİN GÖÇMEN
Anabilim Dalı : Turizm İşletmeciliği
Programı : Turizm İşletmeciliği
Tez Konusu : Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında İzmir’de Termal Turizmin Tedavi Amaçlı Kullanımı ve Ekonomik Değeri
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği’nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA	☐	OY BİRLİĞİ	☐
DÜZELTİLMESİNE	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
REDDİNE	☐		

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. ****
Öğrenci sınava gelmemiştir. **

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir.	☐	Evet
Tez mevcut hali ile basılabilir.	☐	
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐	
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	☐	

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ KAPSAMINDA İZMİR'DE TERMAL TURİZMİN TEDAVİ AMAÇLI KULLANIMI VE EKONOMİK DEĞERİ

Zeynep GÜVERCİN GÖÇMEN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
Turizm İşletmeciliği Programı

Bu çalışmada, sahip olduğu jeotermal kaynaklar açısından ülkemizin önemli şehirleri arasında gösterilen İzmir'de, turizm çeşitlendirmesi kapsamında termal turizm potansiyeli araştırılmıştır. Tespit edilen jeotermal kaynakların değerlendirilmesi sonucunda termal turizmden elde edilecek gelirler ve bu gelirlerin İzmir ekonomisine katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Turizm gelirleri içinde bugün itibarı ile çok düşük bir paya sahip olan termal turizmin, turizm çeşitlendirmesi çalışmaları kapsamında gelecekte İzmir turizminin önemli bir gelir kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde turizm çeşitlendirmesi, Türkiye geneli ve İzmir özelinde alternatif turizm türleri ele alınmıştır. İzmir'de turizm çeşitlendirmesine gidilecek alanlar belirlenmiştir.

İkinci bölümde; sağlık turizmi içerisinde termal turizmin yeri ve termal turizm talebini etkileyen faktörler irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde; İzmir'deki termal turizm arzı, termal kaynakların tespiti, özellikleri ve bu kaynakların turizme kazandırılması halinde sağlanacak ekonomik getiri hesaplanmıştır. Bu bölümde ayrıca termal turizmin geliştirilmesine yönelik yürütülmekte olan çalışmalar ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise yapılan tespitler doğrultusunda termal turizmin önemi vurgulanarak, geliştirme önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Termal Turizm, Turizm, Turizm Çeşitlendirmesi, Termal Kaynaklar, Ekonomik Değer.

ABSTRACT

Master Thesis

THE UTILIZATION OF THERMAL TOURISM IN TREATMENT IN İZMİR WITHIN THE CONTEXT OF TOURISM DIVERSIFICATION AND ITS ECONOMIC VALUE

Zeynep GÜVERCİN GÖÇMEN

**Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department Of Tourism Management
Tourism Management Program**

In this study, within the context of tourism diversification, thermal tourism potential of İzmir, which is considered as an important city of our country in terms of its geothermal resources is investigated. The revenue that will be derived from thermal tourism after the geothermal resources are determined and the contribution of this revenue to İzmir economics is tried to be determined. Thermal tourism that has a small portion in tourism revenues is thought to be an important source of income in the future within the context of tourism diversification.

In the first part of the study, tourism diversification, the alternative tourisms in Turkey and in İzmir is investigated. The areas in İzmir that are going to be diversified are determined.

In the second part, the place of the thermal tourism in the health tourism and the factors that affect the thermal tourism demand are explicated.

In the third part, the demand of thermal tourism in İzmir is investigated, the thermal resources, their peculiarities are identified and the economic return if the resources are brought in the tourism is estimated. Furthermore, the ongoing studies that are made to develop the thermal industry are discussed.

In the conclusion part, the importance of the thermal tourism is emphasized in accordance with the determinations made and the suggestions to develop it are indicated.

Key Words: Thermal Tourism, Tourism, Tourism Diversification, Thermal Sources, Economical Value,

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
TABLolar VE ŞEKİL LİSTESİ.....	x
EKLER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM GİRİŞ VE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ

1.1. TURİZMİN TANIMI.....	4
1.2. TURİZMİN SINIFLANDIRILMASI.....	7
1.2.1. Seyahat Amaçlarına Göre Sınıflandırma.....	7
1.2.2. Turist Sayılarına Göre Sınıflandırma.....	9
1.2.3. Seyahat Edilecek Yere Göre Sınıflandırma.....	10
1.2.4. Mevsimlere Göre Sınıflandırma.....	11
1.2.5. Turistlerin Gelir Düzeylerine Göre Sınıflandırma.....	11
1.2.6. Ulaştırma Araçlarına Göre Sınıflandırma.....	12
1.2.7. Turistlerin Geldiği Yerlere Göre Sınıflandırma.....	12
1.3. TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ.....	13
1.4. TÜRKİYE’DE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ VE EĞİLİMLER.....	15
1.5. TÜRKİYE’DE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİNE ÖRNEKLER.....	19
1.5.1. Gençlik Turizmi.....	22
1.5.2. Üçüncü Yaş Turizmi.....	22
1.5.3. Golf Turizmi.....	23
1.5.4. Kongre (Toplantı) Turizmi.....	25
1.5.5. Kış Turizmi.....	26
1.5.6. Dağ Turizmi.....	26
1.5.7. Av Turizmi.....	28
1.5.8. Rafting Turizmi.....	30

1.5.9. Mağara Turizmi.....	30
1.5.10. Yat Turizmi	32
1.5.11. Spor Turizmi	33
1.5.12. Sağlık Turizmi.....	34
1.5.13. Termal Turizm.....	35
1.6. İZMİR İÇİN ALTERNATİF TURİZM ÇEŞİTLERİ	36

İKİNCİ BÖLÜM

SAĞLIK TURİZMİNE GENEL BİR BAKIŞ VE TERMAL TURİZM

2.1. SAĞLIK TURİZMİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	38
2.2. TERMAL TURİZM	41
2.2.1. Termal Turizmin Tanımı.....	41
2.2.2. Termal Turizmin Özellikleri	46
2.2.3. Termal Turizm Tesisleri ve Tesislerin Çevresel Özellikleri.....	52
2.3. TERMAL TURİZMİN SAĞLIK TURİZMİNDEKİ YERİ.....	58
2.4. TERMAL TURİZMİN TEDAVİ AMAÇLI KULLANIMINDA MEVCUT DURUMU VE GELECEĞİ	68
2.5. TÜRKİYE'DE TERMAL TURİZME YÖNELİK PLANLAMALAR.....	76
2.6. TERMAL TURİZMİ TALEBİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	82
2.6.1. Ekonomik Faktörler	85
2.6.2. Psiko-Sosyal Faktörler	86
2.6.3. Demografik Faktörler.....	88
2.6.4. Politik ve Psikolojik Faktörler	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İZMİR'İN TERMAL TURİZM POTANSİYELİ VE EKONOMİK DEĞERİ

3.1.ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	92
3.1.1. Araştırmanın Amacı.....	92
3.1.2. Araştırmanın Sınırları.....	93
3.1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	94
3.2. İZMİR'İN TERMAL POTANSİYELİ VE TERMAL TURİZMİN GELİŞİMİ ÖNÜNDEKİ ENGELLER.....	94

3.3. İZMİR'İN BİLİNEREN KAPLICA VE ILICALARININ ÖZELLİKLERİ	97
3.3.1. Balçova (Agamemnon) Kaplıcaları.....	98
3.3.2. Bayındır Ilıcaları.....	99
3.3.3. Bergama Kaplıcaları.....	100
3.3.4. Dikili Ilıcaları.....	103
3.3.5. Menemen Ilıcaları.....	104
3.3.6. Tire Ilıcası.....	104
3.3.7. Çeşme Kaplıca ve Ilıcaları.....	105
3.3.8. Seferihisar Kaplıcaları.....	106
3.3.9. Urla Ilıcaları.....	107
3.4. İZMİR'DEKİ TERMAL KAYNAKLARIN DEBİ, SICAKLIK VE YATIRIM ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İRDELENMESİ.....	114
3.5. KULLANILABİLİR TERMAL KAYNAKLARIN TOPLAM EKONOMİK DEĞERİ	120
3.6. İZMİR'DE TERMAL TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK YAPILACAK ÇALIŞMALAR.....	123
SONUÇ.....	127
KAYNAKLAR.....	134
EKLER.....	152

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
A.B.D.	: Amerika Birleşik Devletleri
ISPA	: Uluslararası Spa Birliği
FITEC	: Uluslararası Termalizm ve Klimatizm Federasyonu
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
M.T.A.	: Maden Tetkik Arama
T.B.M.M.	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
ICCA	: Uluslararası Toplantı ve Kongreler Birliği
STIC	: Uluslararası Spor Turizmi Konseyi
KTKGB	: Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi
TM	: Turizm Merkezi
ss.	: Sayfa Sayısı

TABLolar VE ŞEKİL LİSTESİ

Tablo 1. Kùltür ve Turizm Bakanlığı'ndan İŞletme Belgeli Golf Tesisleri	24
Tablo 2. Kùltür ve Turizm Bakanlığı'ndan Yatırım Belgeli Golf Tesisleri.....	24
Tablo 3. Tùrkiye'deki Kış Sporları Merkezleri.....	27
Tablo 4. Dağcılık Sporuna Uygun Belli Başlı Dağlarımız.....	28
Tablo 5. Tùrkiye'nin Turizme Açıık Mağaraları.....	31
Tablo 6. Tùrkiye'deki Marinalar.....	32
Tablo 7. 1997 Yılında Tùrkiye'de Çeşitli Hastalıklara Bağlı Hasta Sayısı.....	63
Tablo 8. Termal Tedavi Giderlerinin Karşılandığı Ùlkeler.....	71
Tablo 9. 2005-2006 Yılları Emekli Sandığı Sağlık Harcamaları.....	73
Tablo 10. 2006-2007 Yılları (Ocak-Eylùl) Emekli Sandığı Sağlık Harcamaları.....	73
Tablo 11. 2006-2007 Ekim İtibarıyla Emekli Sandığı Kaplıca Harcamaları.....	74
Tablo 12. Tesis Tùrlerine Gùre Belediye Belgeli Konaklama Tesisi, Oda ve Yatak Sayısı-2006 Yılı.....	108
Tablo 13. İllere Gùre İlgili Bakanlık Tarafından Belgelendirilmiş Tesis Sayıları...	109
Tablo 14. Kùltür Turizm Bakanlığı Tarafından Ruhsatlandırılmış Termal Tesislerin İllere Gùre Dağılımı, Tùrù ve Yatak Kapasiteleri- 2007.....	110
Tablo 15. Sağlık Bakanlığınca İŞletme İzni Verilen Kaplıca Tesislerinin Listesi- 2007.....	111
Tablo 16. İzmir'deki Termal Kaynaklara Gùre Hesaplanan Yatak Kapasiteleri....	118
Tablo 17. İzmir'deki Termal Kaynakların Ekonomik Değerleri.....	122
Şekil 1: Tùrkiye'deki Termal Su Kaynaklarının Bùlgesel Dağılımı.....	95

EKLER LİSTESİ

EK 1: Kùltür ve Turizm Bakanlığı Bilgi Edinme Başvurusu ve Yanıtı.....	152
EK 2: TBMM Bilgi Edinme Başvurusu ve Yanıtı.....	156
EK 3: Sağlık Bakanlığı Bilgi Edinme Başvurusu ve Yanıtı.....	158

GİRİŞ

Turizm olayına katılan insanların seyahat amaçları giderek farklılaşmaktadır. Yıllardır dünya turizminde hakim olan deniz-kum-güneş üçgenine dayalı tatiller, yerini değişen tatil anlayışına paralel olarak, yeni turizm türlerine bırakmış durumdadır. Bu durum, turizm sektöründe turizmin çeşitlendirilmesi olgusunun önem kazanmasına neden olmaktadır. İzmir, turizm çeşitliliği açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Gerek doğal güzellikleri ve kaynakları, gerekse geçmişten gelen zengin bir kültüre sahip olması ile alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilebileceği destinasyonlara ideal bir örnek teşkil eder. Buna rağmen, eğlenme ve dinlenme amaçlı tatiller, İzmir'de yıllardır en önemli turizm türü olmuştur. Ne var ki, tatil turizminin yol açtığı mevsimsellik özelliği, bugüne kadar turizmin tüm yıla ve bölgeye yayılmasını engellemiştir. Bu sorunun giderilmesi amacıyla, turizm çeşitlendirmesine gidilmesi alternatif turizm türlerinin uygulamaya konulması veya geliştirilmesi kaçınılmaz görülmektedir. Bu çerçevede termal turizm; turizmin mevsimsellik özelliğinden sıyrılmasına, tesislerin yıl boyu yüksek kapasite ile hizmet vermesine dolayısıyla istihdam olanaklarının artırılmasına ve yatırımcıların daha fazla gelir elde etmelerine buna paralel olarak termal tesislerin bulunduğu bölgelerin başta ekonomik olmak üzere, sosyal ve kültürel alanda da gelişmelerine katkı sağlamaktadır.

Günümüzde termal su kaynaklarından yararlanma istekleri gitgide artmaktadır. İnsanlar özellikle sanayileşme, kentleşme ve çevre sorunlarının yol açtığı olumsuz yaşam koşullarından uzaklaşarak doğal iklim ortamında sağlıkları için çaba harcamaktadırlar.

Eskiye oranla daha uzun bir ömür sürme şansına sahip olmanın, yaşam kalitesi yükselmeden ve hastalıklardan korunmadan anlamı olmayacağı, dolayısıyla sağlıklı yaşam beklentisinin yaşam süresinin uzunluğundan çok daha önemli olduğu artık bilinen bir gerçektir. Sağlıklarını koruyup geliştirmek için alternatif, bilimsel ve kaliteli sağlık hizmetlerine yönelen insanlara termal su tedavisi; bilimsel bir

yaklaşım, uzman ekipler tarafından modern, konforlu, kaliteli ve hizmete uygun tesislerde sunulduğunda talep en iyi şekilde karşılanabilmektedir.

İşte termal turizm çerçevesinde yaşlılara, engellilere, romatizmal, ortopedik ve nörolojik sorunları olan kişilere, spor yaralanmaları olan hastalara ve her yaşta sağlıklı insanlara tedavi hizmetlerinin yanı sıra rekreasyonel aktiviteler ve turistik çevre gezilerini sunan, çağdaş tesislere ihtiyaç vardır. Bu tesislerden yararlanmak amacıyla gelen yabancı turistlerin (küristlerin), Türkiye'nin doğal, tarihi ve kültürel güzelliklerinin yanı sıra tamamen bu coğrafyaya özgü kaplıca sularından yararlanmaları, böylece tatil yaparken tedavi olmalarının sağlanması, dış tanıtım ve döviz kazançları açısından önem verilmesi gereken bir konudur.

İzmir termal kaynaklar bakımından zengin olmasına rağmen bu kaynaklardan yeterince yararlanılamamakta ve ekonomik anlamda fazla gelir elde edilememektedir. Termal turizmin geliştirilmesi ile bu kaynakların daha verimli kullanılması, turizm mevsiminin uzatılması, turizm çeşitliliğinin artırılması, yerli ve yabancı turistlerin gelişen ve değişen taleplerine yanıt verilmesi ve daha uzun süreli doluluk oranlarına ulaşılması sağlanacaktır. Ayrıca İlimizin turizm gelirlerinin artırılması, yeni istihdam alanları yaratılması ve döviz girdisinin artırılması gibi ekonomik etkiler de ortaya çıkacaktır.

Bu çalışma; İzmir açısından gelecekte en önemli turizm çeşitlendirmelerinden birisi olacağı düşünülen termal turizme dikkat çekmektedir. Çalışma üç bölüm halinde hazırlanmıştır. Birinci bölümde; genel olarak turizmin tanımı, sınıflandırılması, turizm çeşitlendirmesi, Türkiye'de ve İzmir'de alternatif turizm türleri ve yapılan uygulamalar araştırılmıştır. İkinci bölümde; sağlık turizmi genelinde termal turizmin tanımı, özellikleri ve termal turizm talebini etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise, İzmir'deki mevcut termal kaynaklar ile bu kaynakların değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkacak yatak kapasiteleri, istihdam edilecek personel sayısı, elde edilecek toplam ekonomik değer ve termal turizmin geliştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar incelenmiştir. Araştırmanın önemli bulguları ve önerilere sonuç bölümünde yer verilmiştir.

Çalışma esas olarak, ikincil kaynakların taranması ve elektronik ortamdan elde edilen verilerin yanı sıra, mesleki görev alanına ilişkin bilgi ve deneyimlerden de yararlanılarak hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZME GİRİŞ VE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ

1.1 . TURİZMİN TANIMI

İnsanlar ilkçağlardan günümüze kadar çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmek için önce yakın çevrelerine daha sonra da uzak yerlere seyahat etmeye başlamışlardır. Genelde askeri, dini ve ticari amaçlarla yapılan bu seyahatler, XX. yüzyılda sanayinin gelişmesi, kişi başına düşen gelirin artması, insanların kullanabilecekleri boş zamanların varlığı ve insanlar arası diyalogun gelişmesi gibi nedenlerle, zaman içinde turizmi ekonomik ve sosyokültürel bir olgu haline getirmiştir.

1930'lu yıllardan sonra ekonomik ve sosyal bilimler içinde var olmaya başlayan turizm olayı, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önem kazanmaya, dikkat çekmeye başlamıştır¹. Bu dikkat çekiş turizmin çeşitli açılardan tanımlanmasına neden olmuş, ele alınan amaç doğrultusunda turizmin birbirine yakın fakat farklı tanımları ortaya atılmıştır. Kanımızca bu farklılık ya da aynı tanımların ortaya çıkması turizmin, multidisipliner bir bakışla ele alınması gereken çok yönlü ve çok fonksiyonlu bir olay olduğunun da ispatıdır.

Latinedeki "tornus" sözcüğünden türemiş olan turizm; bir dönme hareketini ifade etmekle birlikte dönüş anlamına da gelmektedir. Bu kökten türeyerek İngilizce'de "tour", Fransızca'da "tour ve tourner" sözcükleri olarak kullanılmaktadır². "Tourner" dönmek ve döndürmek anlamına gelirken, "tour" dönme hareketleri ve gezintiler anlamına gelmektedir. Dilimizde de seyyah, turist, seyahat kelimeleri turizm anlamında kullanılmaktadır³.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde turizm "dinlenmek, eğlenmek, görmek ve

¹ M.Zekai Bayer, "Turizme Giriş", İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Yayınları, No:253, İstanbul, 1992, s.3.

² Hasan Olalı, "Turizm Dersleri", İstiklal Matbaası, İzmir, 1984, s.15.

³ Hasan Olalı ve Enis Tarakçıoğlu, "Turizm Dersleri", E.Ü.Matbaası, Bornova, 1971, s.35.

tanımak gibi amaçlarla yapılan gezi, bir ülkeye ya da bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin yapılan çalışmaların tümü⁴" olarak ifade edilmektedir.

Turizmi bütün yönleri ile açıklayan bir başka tanımda da "turizm sürekli yaşanan yer dışında bir günden az olmayan ve gelir elde etme amacı dışında gerçekleştirilen yolculuklar ve konaklamalarla ilgili, doğrudan insana, onun ilgi, istek ve beklentilerine yanıt vermeye çalışan, üretim ve tüketim işlevleriyle ekonomik, toplumsal ve kültürel etkiler yaratan emek yoğun bir hizmet sektörüdür" şeklinde anlatılmaktadır⁵.

Turizm ilişkiler ve olaylar bütünüdür. Bu olayı tek bir nedene bağlamak ve tek bir yönden incelemek olayın tam olarak anlaşılmasına neden olacaktır. Turizmi oluşturan ilişkiler ve olaylar bütünü anlaşılabilmek için ekonomik, sosyolojik, politik, coğrafi ve kültürel v.b. açılardan değerlendirmelerde bulunmak gerekmektedir⁶. Literatürde turizmi çok yönlü bir olay ve bir endüstri şeklinde ele alarak yapılan tanım ve değerlendirmelere çok sık rastlanmaktadır. Bu değerlendirmelerin üzerinde durdukları ortak noktalardan hareketle turizm;

- İnsanların sürekli ikamet ettikleri yer dışında, kalıcı olarak yerleşmemek,
- Para kazanmamak, politik ya da askeri bir amaç taşımamak üzere,
- Serbest bir ortam içinde,
- Kişisel veya toplu olarak yaptıkları seyahatlerden,
- Gittikleri yerlerde 24 saati aşan veya o yerin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme süre ile konaklamalarından ortaya çıkan iş ve ilişkileri kapsayan,
- Bir tüketim olayı,
- Sosyal bir olay⁷,
- Seyahat nedeninin geçici olması,

⁴ Türk Dil Kurumu, "Türkçe Sözlük", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998, s.5.

⁵ Meral Tecer, "Türkiye Ekonomisi", TODAİE Yayınları, Ankara, 2003, s.42.

⁶ Tunca Toskay, "Turizm ve Turizm Olayına Genel Yaklaşım", Der Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 1989, s.38.

⁷ Olalı, s.16.

- Seyahat nedeninin bir yerde çalışmak, iş yapmak amacını gütmemesi,
- Gittikleri yerde tüketici durumunda olmaları,
- Geçici konaklamadan sonra sürekli ikametgâhlarına dönülmesi⁸, şeklinde ifade edilebilir.

Turizm insanların iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, kültür ve benzeri amaçlarla, dost ve akraba ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle yaptıkları seyahatleri ve konaklamaları kapsamaktadır⁹.

Turizm değişik kültürdeki insanların birbirleri ile ilişki kurmasına yardımcı olur ve farklı gelenek göreneklere sahip insanlar arasında bir etkileşim süreci başlatır. Bu bağlamda turizmin; toplumsal davranış kalıplarının, ahlak anlayışının, çeşitli değer yargılarının değişmesini sağlayan sosyal bir olay olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır. Hatta turizm insanlar arası ilişkileri etkilediği gibi ülkeler arası ilişkileri de etkilemektedir. Ulusların karşılıklı olarak anlayış ve hoşgörü göstermelerine, güven ve işbirliği ortamının gelişmesine, çeşitli alanlarda ortak çalışmaların artmasına ve siyasal açıdan yakınlaşmalarına destek olmaktadır. Turizm kültürlerin karşılıklı olarak öğrenilmesine, yaşam biçimlerinin, sanat anlayışlarının, yeme içme şekillerinin tanınmasına imkan sağlamaktadır. Turizmin geliştiği yerlerde insani değerler, duygular, hoşgörü, tolerans ve anlayış zamanla gündelik hayatın içinde yer edinerek manevi duyguları yaygınlaştırır. İnsanların "öteki" olarak nitelendirdikleri kişiler hakkında olumlu düşüncelere sahip olmalarına katkıda bulunur.

Toplumların doğal ve fiziki çevreye karşı olan ilgilerini arttırırken diğer taraftan da bu kaynakların turizmin emrine verilmesine neden olur. Her ne kadar turizm faaliyetleri çevrenin kirlenmesine, doğal hayatın tahribatına ve kaynakların belli kesimlerin kullanımına olanak sağlamasına neden olsa da, toplumun genelinin çevreye olan duyarlılığının artmasını sağlamaktadır. Temiz bir çevre ve bozulmamış doğal hayat sürdürülebilir turizm olayının vazgeçilmez unsurları arasındadır.

⁸ Orhan Mesut Sezgin ve Yıldırım Acar, "Turizm", Baştem Yayınları, Ankara, 1991, s.2.

⁹ Olalı, s.17.

Turizm olayı insanların seyahat süreçlerinde karşılaştıkları sağlık sorunlarının gittikleri yerlerde çözümlenmesini zorunlu kıldığı için, sağlık alanında da karşılıklı etkileşimlerin doğmasına neden olmaktadır. Bu tezin konusu olan termal turizmde ise; var olan hastalıklarını, rahatsızlıklarını turizm olayı çerçevesinde bir başka ülkeye giderek çözümlene ihtiyacı, anlatılan bu noktanın dışındadır.

Turizm olayına katılanların, karşılaştıkları çeşitli hukuki ve sosyal güvenlik problemlerinin çözümlenmesi ihtiyacından dolayı, zamanla ülkeler arası karşılıklı anlaşmaların yapılması gereği ortaya çıkmıştır¹⁰. Bu durum uluslararası ilişkilerin gelişmesine, işbirliğinin artmasına ve yakınlaşmalarına katkıda bulunmaktadır.

1.2 . TURİZMİN SINIFLANDIRILMASI

Turizmin sınıflandırılması değişik şekillerde yapılmakla birlikte, turistin ihtiyaçları doğrultusunda katılmış olduğu turizm olayı içerisinde bu sınıflandırmayı bulabiliriz¹¹.

1.2.1 . Seyahat Amaçlarına Göre Sınıflandırma

a) Dinlenme, rekreasyon ve eğlence turizmi,

İnsanların bir yıl boyunca çalışma şartları, olumsuz çevre koşulları ve hayat tarzı nedeni ile zarar gören veya sıkıntıya giren fiziksel, ruhsal sağlıklarını tekrar elde edebilmeleri için belli dönemlerde, tatillerini kullanarak dinlenme amacı ile devamlı oturdukları yerlerin dışına seyahat etmeleridir¹².

b) Kültür turizmi,

Yerleşilen her alanın kendine ait bir kültürel görünümü ve kültürel yapısı vardır. Turizmde, bu farklılıklar turizmin başlangıç aşamasından bu yana ilgi çekici özelliğini korumaktadır. Ancak son yıllarda iletişim ve ulaşım araçlarındaki

¹⁰ İsmet Sabit Barutçugil, “*Turizm Ekonomisi ve Türk Ekonomisindeki Yeri*”, Beta Basım, İstanbul, 1986, s.37.

¹¹ Erdiñ Tutar ve Filiz Tutar, “*Turizm, Ekonomi, Türkiye ve OECD*”, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.15.

¹² Tunca Toskay, “*Turizm ve Turizm Olayına Genel Yaklaşım*”, Der Yayınları, İstanbul, 1993, s.155.

gelişmeler insanların değişik kültürleri görme, öğrenme, tanıma merakını körüklemiş ve bu yerleri gezip görme arzusu kültür turizmini doğurmuştur. Farklı kültürleri görüp tanımak için yapılan bu seyahat ve konaklamalar “kültür turizmi” olarak adlandırılmaktadır¹³.

İlk kez 1969 yılında Kanada'da düzenlenen bir kongrede kültürel motivasyonlar ile seyahat etmek şeklinde tanımlanan kültürel turizmin, özel ilgi turizminin bir çeşidi olduğu belirtilmektedir¹⁴.

Kültürel turizm amacı ile seyahatin temelinde çok farklı nedenler yatmaktadır. Eski uygarlıkların ve onlara ait kalıntıların, müzelerin, tarihi yapıların, eski sanat eserlerinin görülmesi, araştırma, öğrenme ve dini amaçlı seyahatler kültürel turizm içinde yer almaktadır¹⁵. Ayrıca seyahat sırasında kütüphaneler, festivaller, fuarlar, tiyatro ve sinema gibi aktivitelere katılmak da bu kapsamda değerlendirilmektedir¹⁶. Kişilerin bilgi ve görgülerini arttırmak amacıyla yerel müzik ve dans, dil ve edebi çalışmalar ile yerel alt kültürleri tanımaları için yapılan seyahatler de kültür turizmi kapsamındadır¹⁷.

c) İnanç turizmi,

İnsanların devamlı ikamet ettikleri yerlerden inanç çekim merkezlerine, dini inançlarını tatmin etmek amacıyla yaptıkları seyahatler ve bu seyahatleri sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalardan doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanmaktadır¹⁸.

Kısacası inanç turizmi; kutsal yerlerin ziyaretini amaçlayan turizm türüdür. Burada amaç, dini duyguları tatmin etmek, dini gereklilikleri yerine getirmektir.

¹³ P. Canan Arınç, “*Selçuk'ta Kültür Turizmi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İzmir, 2002, s.101.

¹⁴ İsmail Bakar, “*Turizm Sözlüğü*”, Turizm Geliştirme Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul, 1996, s.89.

¹⁵ Toskay, 1993, s.156.

¹⁶ Azize Tunç ve Firuzan Saç, “*Genel Turizm*”, Detay Yayıncılık, Ankara, 1998, s.29.

¹⁷ İsmail Kızıllırmak ve Hüseyin Kurtuldu, “*Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma*”, Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl: 2005, Sayı:1, s.100-121.

¹⁸ “İnanç Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx> (25.04.2006)

İbadetlerin mekâna bağlı olması, insanları o mekâna çekmektedir¹⁹.

d) Sağlık turizmi,

İnsanların devamlı ikamet ettikleri yerlerden sağlık problemlerini ortadan kaldırmak ve tedavi olmak amacıyla bu hizmetleri sunan yerlere, yaptıkları seyahatler ile gittikleri yerlerdeki sağlık tesislerinden geçici olarak yararlanmaları sonucunda ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler bütünü şeklinde tanımlanabilir. (Bakınız s.34)

e) Toplantı turizmi,

Toplantı (Kongre) turizmi; “Uluslararası Toplantı ve Kongreler Birliği (ICCA) tarafından belirlenen kriterler çerçevesinde; katılımcı sayısı en az 50 kişi olan, katılımcıların % 40'ının yabancı olduğu, toplantıların rutin olarak düzenlendiği ve rotasının en az 3 farklı ülkeyi kapsadığı kongreler” olarak tanımlanmaktadır²⁰.

f) Av turizmi,

Av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların turistik açıdan değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir. Avlanma için açılan alanlar, acentalar tarafından av meraklıları için düzenlenen av programları, av turizmi kapsamında yer almaktadır²¹. (Bakınız s.28)

1.2.2 . Turist Sayılarına Göre Sınıflandırma

a) Kişisel Turizm

İnsanların seyahatlere tek başına çıktığı, herhangi bir organizasyon dahilinde turizm olayına katılmadığı ve programlarını kendilerinin yaptığı turizm türüdür²².

¹⁹ Tunç ve Saç, s.24.

²⁰ "Uluslararası Kongre Turizmi ve Türkiye Raporu", http://www.tursab.org.tr/Kasim_2004/html. (17.03.2006)

²¹ İsmail Şafak, “Türkiye’deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri”, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Isparta, 2003, Sayı:2, s.135.

²² M.Zeki Dinçer, “Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm”, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s.12.

b) Kitle turizmi,

Seyahatlerin önceden organize edildiği, her şey dahil fiyatı belli olan ve grup halinde hareketin seyahat organizatörü firmalarca düzenlendiği turizm çeşididir²³.

Kitle turizmi turistlerin sayıca fazla olarak, turistik yöreleri ziyaret etmesiyle gerçekleşmektedir ve yaygın olarak görülen bir turizm çeşididir²⁴. Modern toplumun bir özelliği olan kitle turizmi, hizmet ve altyapı çeşitliliğinde gelişimlere neden olabildiği gibi, bireysel anlamda sosyal deneyimler kazandırmaktadır. Çok sayıda turist katıldığı bu turizm çeşidi oldukça ilgi görmektedir²⁵.

1.2.3 . Seyahat Edilecek Yere Göre Sınıflandırma

a) Kıyı turizmi,

İnsanların deniz-kum-güneş üçlüsünden yararlanmak amacıyla yaptıkları seyahatlerdir.

b) Yat turizmi,

Turizm aktivitelerinin, konaklamanın ve seyahatlerin yatla yapıldığı, bu sırada deniz ve doğa ile iç içe bulunan turizm türüdür.

Turistlerin ya kendi yatlarıyla ya da kiraladıkları yatlarla sahil kenarlarında dolaşmalarıdır. Yiyecek içecek ve konaklamalar yatlarda sağlanır. Ancak yatların ikmali ve demirlemesi için ücret ödenmektedir. Yatların ihtiyaçlarını karşılamak için marinalar bulunmaktadır²⁶.

c) Yayla turizmi,

Doğal güzelliklerden, bitki örtüsünden ve bölgenin iklim özelliklerinden yararlanmak için yapılan seyahatlerdir.

²³ Dinçer, s.13.

²⁴ Oliver Bennett, Dilys Roe ve Caroline Ashley, “Sustainable Tourism and Poverty Elimination Study”, Overseas Development Institute, London, 1999, s.11.

²⁵ John Urry ve diğerleri “The Sociology Of Tourism”, Routledge Taylor&Francis Group, New York, 1996, s.116.

²⁶ Nazmi Kozak, Meryem A. Kozak ve Metin Kozak, “Genel Turizm”, Eda Matbaası, Ankara, 2000, s.24.

d) Termal turizm,

Tedavi edici özellikleri bulunan termal suların, sağlık ve termal amaçlı yararlanmak için yapılan seyahatlerdir. (Bakınız s.35)

e) Dağ turizmi,

Dağların doğal güzelliklerinden yararlanmak, doğa ile içi içe olmak ve kış mevsiminde kardan çeşitli aktivitelerle yararlanmak amacıyla yapılan turizm türüdür.

1.2.4 . Mevsimlere Göre Sınıflandırma

a) Yaz turizmi,

Güneşin yaz aylarındaki etkili halinden ve doğadan yararlanmak amacı ile yaz aylarında yapılan seyahatlerden doğan turizm hareketleridir²⁷.

b) Kış turizmi,

Kış aylarındaki sert hava koşullarından dolayı genellikle dağ turizmini içine alan, insanların kardan değişik aktivitelerle yararlandıkları turizm türüdür²⁸.

1.2.5 . Turistlerin Gelir Düzeylerine Göre Sınıflandırma

a) Lüks turizm,

Gelir düzeyleri çok yüksek olan kişilerin katıldığı ve lüks tüketime yönelik aktivitelerden oluşan turizm türüdür²⁹.

b) Sosyal turizm,

Gelir düzeyi düşük, satın alma gücü az veya sınırlı olan halk gruplarının özel bazı önlem ve teşviklerle turizm olayına katılması ve turizm faaliyetlerinden yararlanabilmesi için yapılan çalışmaların bütünüdür³⁰.

²⁷ Olalı, s.60.

²⁸ Olalı, s.60.

²⁹ Mert Aydınalp, "Turizmin Tanımları", <http://www.turizmforumu.net/makale/m-aydinalp.doc>. (17.03.2006), s.2.

³⁰ Aydınalp, s.2.

1.2.6 . Ulaştırma Araçlarına Göre Sınıflandırma

a) Havayolları turizmi,

İnsanların, tarifeli havayolları veya charter sistemi uçakları tercih ederek yapmış oldukları turistik amaçlı seyahatlerdir³¹.

b) Denizyolları turizmi,

İnsanların, denizyolu araçları ile yaptıkları turistik amaçlı seyahatlerdir.

c) Karayolları turizmi,

İnsanların, karayollarını kullandıkları ve toplu taşıma veya kişisel araçları tercih ederek yapmış oldukları turistik amaçlı seyahatlerdir³².

1.2.7 . Turistlerin Geldiği Yerlere Göre Sınıflandırma

a) İç turizm,

Bir ülke vatandaşlarının kendi ülke sınırları içerisinde yapmış oldukları seyahatlerden ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler bütünüdür. İç turizm döviz hareketlerine etkide bulunmamaktadır³³.

b) Dış turizm,

Bir ülke vatandaşlarının kendi ülkeleri dışındaki ülkelere yaptıkları seyahatleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan turizm faaliyetlerinin tümünü ifade etmektedir.

Aktif dış turizm ve pasif dış turizm olarak ikiye ayrılır. Yabancı ülke vatandaşlarının ülkeye gelmesi aktif, kendi ülke vatandaşlarının dışarıya çıkması ise pasif dış turizmdir. Aktif dış turizmde döviz arzı, pasif dış turizmde döviz talebi oluşur³⁴.

³¹ Olalı, s.61.

³² Olalı, s.61.

³³ Olalı ve Tarakçıoğlu, s.70.

³⁴ Olalı ve Tarakçıoğlu, s.70.

1.3 . TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ

Turizmin kullandığı alanlar, çok çeşitlilik gösterir. Kentlerden kırlara, kıyılardan yaylalara ve oradan karlı dağlara, arkeolojik sitlerden köylere, göllerden nehirlere, kaplıcalara, mağaralara, ormanlara, çöllere, kutsal yerlere, adalara kadar bu çeşitlilik sürüp gider. Buralarda yer alan doğal-kültürel kaynaklar ilginç ve otantik olduğu sürece, insanları kendine çeker. İşte mekanların ve kültürlerin birbirinden farklılığı, turizm türlerini de o denli çok çeşitli yapar³⁵.

Genel kullanımıyla turizm çeşitlendirmesi kavramı, aslında turistik üründe çeşitlendirmeye gidilmesidir. Bu bağlamda, turistik ürün çeşitlendirmesi, turizm çeşitlendirmesi ve hatta alternatif turizm kavramlarının tarafımızca benzer kavramlar olduğu düşünülmektedir. Bu tez çalışmasında ise anlatım birliğini sağlamak üzere turizm çeşitlendirmesi kavramı kullanılacaktır.

Tüm dünyada talebin hızla değişmesi turizm etkinliklerinde de değişme ve çeşitlenme eğilimine yol açmıştır. Turizm piyasasındaki payı artırmak iç ve dış rekabet koşullarına uyum sağlamak amacıyla çeşitli yöntemlerle turizm arzını artırma ve farklılaştırma yönündeki faaliyetlere turizm çeşitlendirmesi adı verilmektedir³⁶.

Turizm çeşitlendirmesinde genellikle turistlerin isteklerindeki gelişmeler, rekabet gibi çevresel faktörler etkili olmaktadır. Bu nedenle turistlerin değişikliğe uğrayan ihtiyaçlarını ve davranışlarını belirlemek ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlendirmeye gitmek gerekmektedir³⁷. Çeşitlendirilen ürünler, mevcut müşterilerin talebini artırdığı gibi yeni müşterileri çekmesi bakımından da caziptir³⁸.

Turistik ürün çeşitlendirmesinde farklı, yeni bir ürünün ortaya konulması çok önemli bir faaliyettir. Eğer ürün, hedef pazarın arzu ettiği bir ürün değilse, önemli

³⁵ Füsun Soykan, “Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm”, *Anatolia Dergisi*, Mart-Haziran 1999, s.67.

³⁶ Esin Özkan Yürük, “Türk Turizminin Dünya Turizmine Entegrasyonunda Turistik Ürün Politikaları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999, s.31.

³⁷ Yürük, s.31.

³⁸ Yürük, s.32.

sorunlarla karşılaşılabılır. Eğer ürün tüketicileri tatmin eder ise, satın alma davranışı kolaylıkla tekrar edilebilir ve ürünü satın alırlar, diğer tüketicilere satın aldıkları ürünü tavsiye edebilirler³⁹.

Turizm çeşitlendirmesinde bir takım ölçütlerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bu konuda yürütölen çalışmaların her açıdan yararlı sonuçlar vermesi için belirli plan ve programların hazırlanması, elde edilecek gelirlerin çalışmalar süresince harcanan kaynaklardan fazla olması gerekir⁴⁰.

Dünyada değişen tüketici eğilimleri karşısında klasik kitle turizminden farklı olarak turizm çeşitlendirmesi olgusu ön plana çıkmaya başlamıştır⁴¹. Turizm anlayışının da giderek değişmesi sonucu turizm çeşitlendirmesine olan ihtiyaç alternatif turizm imkanlarının geliştirilmesi için organizasyon, altyapı ve hizmet kalitesine özel bir önem verilmesini gerektirmektedir.

Turizm çeşitlendirmesi yönünde geliştirilen yeni projelerle, turizmin daha fazla renklendirilmesi ve ülkenin yılın 12 ayında değişik etkinliklerle yerli ve yabancı turistleri çeken bir tatil merkezi haline getirilmesi, böylece turizmin tüm yıla yayılmasının yanı sıra, bölgelerarası dengenin kurulması amaçlanmalıdır.

Turizm çeşitlendirmesi ile turizm sektöründe bütün bir yıl boyunca veya belli mevsimlerde veya bölgelerde turistlere sunulabilecek turizm çeşitlerini geliştirerek sezon dışında atıl kalan tesis ve hizmetlerden maksimum verim elde etmek, kalitelerini yükseltmek ve ülkeye yönelik turizm talebini artırmak gibi bir takım faydalar beklenir⁴².

1980’li yılları etkisi altına alan deniz-güneş ikilisine bağlı kitle turizmi talebi üzerinde fayda maliyet açısından yapılan tartışmalar turizmin gelişiminde yeni

³⁹ J. Christopher Holloway, “*Marketing For Tourism*”, London, Pitman Publishing, 1988, s.110-113.

⁴⁰ R.Pars Şahbaz, 3. Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu,7-8 Kasım 2002, Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü, İzmir, s.128.

⁴¹ Cevdet Avcıkurt, Murat, Doğdubay ve Ahmet Köroğlu, www.cmyo.ankara.edu.tr/iktisad/TURKONF/ (11.10.2007)

⁴² Yürük, s.31.

arayışlara yol açmıştır. Tartışmalar bir taraftan kitle turizmi hareketinin ekonomik etkisinin istenilen düzeyde olmaması, arz kalitesi ve talep arasındaki tutarsızlık; öte yandan dar bir kıyı bandında giderek artan yoğunluğun, kaynakların aşırı kullanımına yol açması, çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratması, kaliteyi bozması olmak üzere iki nokta etrafında toplanmaktadır. Bu gelişmelerle 1980’li yılların sonlarına doğru sürdürülebilir turizm kavramı ve bu anlamda turizm çeşitlendirmesi (yat, maceraspor, kış, kültür, yayla, tarımsal, ekolojik, termal vb. gibi) politikaları gündeme taşınmıştır⁴³.

Bugün gelinen noktada; turizm sektöründe, turizm anlayışının çevre ve ekolojiye duyarlı hareket edilmesi kapsamında değişmesi beraberinde yeni arayışları getirmiştir. Yeni turizm alanları oluşmuş veya mevcut turizm alanlarına yeni fonksiyonlar verilmiştir. 80’li yılların ortalarından itibaren gelişen turizm hareketlerine paralel olarak Turizm Bakanlığı’nca turizmi çeşitlendirmek alternatif turizm türlerinin değerlendirilmesini ve turizmin 12 aya yayılmasını sağlamak üzere çeşitli projeler geliştirmeye başlamıştır⁴⁴ (örn. yayla turizmi, rafting, trekking).

Mesleki bilgi ve deneyimlerimize dayanarak, söz konusu çalışmalar kapsamında yurtdışında büyük çaplı tanıtım faaliyetlerine girildiğini ve dağıtım kanallarındaki aracılarn Türkiye’ye davet edilip ağırlanmış olduğunu burada belirtmek uygun olacaktır.

1.4 . TÜRKİYE’DE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ VE EĞİLİMLER

Turizm gelişiminde son 20 yıldır büyük başarılar imza atmış olan Türkiye, son yıllarda “sürdürülebilir turizm” gelişiminde olumsuz bir sürece girmiş bulunmaktadır⁴⁵. Turizmde ilkeli ve planlı bir gelişme için Türkiye’nin turizmini planlı ve sürdürülebilir biçimde çeşitlendirmesi şarttır. Aksi takdirde belli bölgelere,

⁴³ M. Altıparmak, “*Turizm Çeşitlendirilmesi Sürdürülebilir Turizm Ve Planlama*”, T.C. Turizm Bakanlığı 2. Turizm Şurası Bildirileri, Ankara, 2002, s.275.

⁴⁴ www.kulturturizm.gov.tr (11.03.2008)

⁴⁵ TÜRSAB Ar-Ge Departmanı, Haziran 2003 Raporu, İstanbul, 2003, s.1.

pazarlara ve sezonlara yığılan turizm faaliyetlerindeki gelişmenin tersine dönmesi kaçınılmazdır.

Türkiye turizm endüstrisi 1980'lerin ortalarından itibaren hızlı bir gelişim süreci yaşamıştır. Özellikle de kitlesel turizm pazarlarındaki payını bu yıllardan itibaren artırarak turist sayısını 1,5 milyondan 23.341.074 (2007 yılı) kişiye ve gelirini de 400 milyon dolardan 13.989 milyon dolara (2007 yılı) yükseltmeyi başarmış, aynı dönemin başında birer tarım kenti olan Antalya ve Muğla artık dünyanın sayılı destinasyonları arasına girmiştir⁴⁶.

Türkiye turizmdeki bu hızlı atılımı 1980'lerin ortalarından itibaren yaşanan aşağıdaki gelişmelere borçludur⁴⁷:

- Türkiye'nin dışa açık liberal politikalarla yönetilmeye başlaması,
- TL'nin konvertibilitesi (çevrilgenliği),
- Yurda giriş-çıkış prosedürlerinin azaltılması,
- Türkiye'nin uluslararası alanda özellikle, ticari bakımdan gittikçe önem kazanması,
- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun⁴⁸ çıkarılması,
- 1618 sayılı Seyahat Acentaları Birliği⁴⁹ ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği⁵⁰ gibi etkili yasal düzenlemelerin bu konjonktürdeki varlığı.

Bununla beraber, geldiğimiz noktada Türk turizmine yönelen talep belli pazarların ilgi gösterdiği belli bölgelerde gittikçe yoğunlaşmaktadır ve bu yoğunlaşma birçok yönden turizmin sürdürülebilir gelişiminin önünde engel olmaya başlamıştır. Türkiye'nin turizm gelişiminde çok boyutlu bir çeşitlendirmeye gitmesi zorunluluk halini almıştır.

⁴⁶ TÜRSAB, s.1.

⁴⁷ TÜRSAB, s.2.

⁴⁸ "2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu", Resmi Gazete, Tarih:16.03.1982, Sayı:17635

⁴⁹ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Seyahat Acentaları Birliği Yönetmeliği", Resmi Gazete, Tarih:04.09.1996, Sayı: 22747

⁵⁰ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği", Resmi Gazete, Tarih:25.11.2005, Sayı:26004

Bu boyutlar;

- Turizmi çeşitlendirmek,
- Talebi bölgelere yaymak,
- Talebi sezonlara yaymak,
- Ülke pazarlar anlamında pazar çeşitliliği yaratmak,
- Demografik anlamda pazar çeşitliliği yaratmak diye kısaca sıralanabilir.

TÜRSAB'ın üye acentalar arasında yaptığı bir anket 10'dan fazla seyahat acentasının faaliyet gösterdiği 39 farklı turizm ürünü bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu ürünlerin arasında flora/fauna, diving, rafting, yamaç paraşütü, dağcılık, avcılık, kuş gözetleme, inanç turları gibi son yıllarda gelişen birçok tür de bulunmaktadır. Turizm çeşitlendirmesi ve sunulan hizmetler konusunda Türkiye'nin çok da başarısız olduğu söylenemez. Ancak, Türkiye'nin mass turizmdeki büyüme kapasitesi öyle güçlü ve hızlı olmuştur ki, bu başarılar turizm çeşitlendirmesi anlamında yetersiz kalmış ve son yıllarda dış etmenlerin ve doğal afetlerin de etkisiyle bir gerilemeye dönüşmüştür⁵¹.

Türkiye'nin sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel zenginlikler ile birlikte sunulan hizmetlerin ve ürünlerin kalitesinin ve çeşitliliğinin artması, Türkiye'yi yalnız Akdeniz Bölgesindeki değil, dünyadaki diğer destinasyonlara göre de daha avantajlı bir konuma getirmektedir. Bununla birlikte dünya genelinde yükselen refah düzeyine paralel olarak, seyahate ayrılan gelirin ve ulaşım olanaklarının artması sonucunda, büyüyen turizm pastasından en yüksek payı almak için, turist çeken ülkeler arasındaki rekabetin artacağı öngörülmektedir⁵².

Türk turizmine olan talep artan rekabet ortamında yoğunluklu olarak deniz-kum-güneş üçlemesi şeklinde ifade edilen klasik turizm olayı içinde gerçekleşmektedir. Bu durum da turizm hareketlerinin yaz aylarında yoğunlaşmasını getirmektedir. Ancak son yıllarda sezon dışındaki turizm hareketlerinde de bir artışın olduğu görülmektedir. Bu çerçevede sezonun yılın yaklaşık on ayına yayılmaya

⁵¹ TÜRSAB, s.3.

⁵² Mikdat Erol, "Gümrük Birliği Sürecinde Türk Turizminin Geleceği", Turizmde Seçme Makaleler, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını, Ekim 1991, s.28-35.

başladığı ve yüksek sezon olarak ifade edilen yaz sezonu dışında da istikrarlı bir turizm potansiyelinin olduğu ortadadır. Bu potansiyelin daha çok emekli kesimlerden oluşan, zamanı ve parası olan, daha fazla gün konaklama yapan ve grup halinde hareket eden eğitilmiş, kaliteli bir kitle olduğu belirtilmektedir⁵³. Bu kitleye yönelik turizm çeşitliliği sağlamak üzere doğal, tarihi ve kültürel kaynak potansiyelinin değerlendirilmesiyle turizme kazandırılması ve kaliteli hizmet sunumu ile müşteri sadakati yaratılması gerekmektedir ki, bunun da bir rekabet avantajı sağlayacağı düşünülmektedir.

Turizmi çeşitlendirmek temelde şu etkenlere bağlıdır⁵⁴:

- Doğal, tarihi ve kültürel kaynakların çeşitliliğine,
- İklimsel ve coğrafi pozisyonun çeşitli turizm ürünleri açısından elverişliliğine,
- Mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının yaygınlık ve gelişmişliğine,
- Yaratıcı ve güçlü bir turizm endüstrisine,
- Turizmi çeşitlendirme konusunda kararlı plan ve politikalara sahip kamu yönetimine,
- Güçlü yerel yönetimlere,
- Özelleştirilmiş ve detaylandırılmış tanıtım ve pazarlama yöntemlerine,
- Güçlü ve planlanmış bir iç pazar gelişimine,
- Ve arz çeşitliliği yaratmadaki başarıya,

Türkiye, ‘doğal, tarihi ve kültürel kaynakların çeşitliliği’, ‘iklimsel ve coğrafi pozisyonun çeşitli turizm ürünleri açısından elverişliliği’, ‘mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının yaygınlık ve gelişmişliği’, ‘yaratıcı ve güçlü bir turizm endüstrisi’ faktörleri açısından olağanüstü zengin bir turizm destinasyonudur. Turizm çeşitlendirmesi adına bu faktörler Türkiye’nin güçlü yönleridir.

Türkiye’nin doğal ve kültürel kaynaklarının büyük bir bölümü henüz turizm pazarlarında görücüye dahi çıkarılmamıştır.

⁵³ Ahmet İncekara, “Dünya’da ve Türkiye’de Sağlık Turizminde Gelişmeler”, Kaplıcaların Sağlık Turizmindeki Yeri ve Önemi, İTO Yayın No:2002-47, s.13.

⁵⁴ TÜRSAB, s.3.

Ancak, bu faktörler arasında turizmi çeşitlendirme konusunda kararlı plan ve politikalara sahip kamu yönetimi, özelleştirilmiş ve detaylandırılmış tanıtım ve pazarlama yöntemleri, güçlü ve planlanmış bir iç pazar gelişimi ve güçlü yerel yönetimler, Türkiye'nin turizmi çeşitlendirme konusunda zayıf noktalarıdır. Örneğin iyi planlanmış ve dağıtılmış güçlü bir iç talep gelişimi, ülkemizde yeni destinasyonlar ve turizm ürünlerinin oluşturulmasında önemli bir araç olabilir. Bunun plansız da olsa örneklerini yayla turizminde (Karadeniz yaylaları), kış turizminde (iç pazar dinamikleri ile gelişen Uludağ'ın son yıllarda dış pazarlara da açılması) görebiliyoruz.

Yerel yönetimler, bölgesel meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin örgütlü ve güçlü bir işbirliği turizmde yeni markaların yaratılmasını sağlayabilir. (Yine ağırlıklı olarak spontane bir gelişim de olsa Mardin ve Adıyaman'ın son yıllardaki yerel güçlerle yaptıkları işbirliği ve atılımlar örnek gösterilebilir).

Türkiye ekonomik gelişiminde sürdürülebilir turizm ilkelerini hayata geçirmede henüz yolun başındadır. Bu yolda ilerleme sağlanamaz ise turizmde yoğunlaşma artacaktır. Sonuçta yakın bir zaman içinde belli noktalara yoğunlaşmış turizm gelişimi azami noktasına ulaşacak, sonra da düşüş başlayacaktır⁵⁵.

Türkiye'nin turizmi çeşitlendirme konusunda geniş katılımlı bir yaklaşımla üretilen, yerel güçlerin ve sivil toplum kuruluşlarının yönetimde söz ve güç sahibi olabildiği bir sürdürülebilir turizm gelişim planına ihtiyacı vardır.

1.5 . TÜRKİYE'DE ALTERNATİF TURİZM ÇEŞİTLERİ

Türkiye'de turizm sektörü özellikle 1983 sonrası dönemde kayda değer bir gelişme göstermiştir. Bu gelişme kuşkusuz söz konusu dönemde turizm sektörünün sahip olduğu önemin farkına varılması ve buna bağlı olarak sektörün gelişimi için sağlanan teşvikler neticesinde gerçekleşmiştir⁵⁶. Özellikle sektörde yapılan yeni yatırımlar ve olumlu imaj çalışmaları sayesinde gelen turist sayısında sürekli ve

⁵⁵ TÜRSAB, s.4.

⁵⁶ Şahbaz, s.128.

düzenli bir artış gözlenmektedir.

Türkiye, turizmini geliştirirken, uluslararası turizmden daha fazla pay almaya çalışırken, öncelikle, ağırlıklı olarak deniz, kum ve güneş üçlüsünden oluşan turistik zenginliklerini değerlendirme yoluna gitmiştir. Bununla beraber, zaman içerisinde alternatif turizm çeşitlerinin devreye sokulması, gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu gerekliliğin en önemli nedenleri olarak uluslararası turizmdeki gelişme eğilimleri ve turistlerin değişen seyahat anlayışları gösterilebilir. Burada dikkate alınması gereken bir husus da, Türkiye'nin sahip olduğu, deniz, kum ve güneşten oluşan geleneksel turistik ürününe Akdeniz çanağında bulunan ve aynı zamanda rakibimiz konumunda olan ülkelerin tamamının sahip olmasıdır. Bu konuda Türkiye'nin ayırt edici bir özelliğinin olmadığını ifade etmek mümkündür. Bütün bu hususlar dikkate alındığında Türkiye'nin, alternatif turistik ürünler oluşturmaya yönelik politikalar belirlemek ve bu politikalar çerçevesinde çalışmalar gerçekleştirmek zorunda olduğu söylenebilir⁵⁷.

2000'li yıllarda Türkiye'ye yönelik turizm talebini artırmada, arz ve talebi bütün bir yıla yaymada ve turistlerin ortalama kalış süresini uzatmada, turizm çeşitlendirmesine gidilerek özel ilgi turizminin geliştirilmesi büyük önem kazanmaktadır.

Pazarlama ve yatırım faaliyetlerinde, hedef pazar kitlesinin özellikleri dikkate alınarak talep doğrultusunda alternatif turizm değerlerimizi öne çıkartan, özel ilgi alanları da dikkatlere sunulmalıdır.

Türkiye'de turizm çeşitlendirmesi kapsamında master planları hazırlanarak, önümüzdeki yılların turistik ürün geliştirme stratejileri belirlenmelidir. Örneğin; yüksek gelir grubuna giren turistlerin tercih ettiği golf turizminde tesis kapasitesinin yetersizliği nedeniyle elde dilecek turizm gelirinin Akdeniz'deki rakip ülkelere gitmesi söz konusudur⁵⁸.

⁵⁷ Şahbaz, s.129.

⁵⁸ www.turizmdebusabah.com (05.01.2008)

Üçüncü yaş turizmi, yıl boyu talep yaratma açısından önemlidir.

Eğitimli ve yüksek gelirlili, üst-orta sınıfların tatil anlayışlarına yönelik etkinlikler sunulmalıdır. Bu kitleye ulaşabilmek için Türkiye'yi tanıtıcı ilanlar verirken uzmanlık ve ilgi alanlarına yönelik bir destinasyon seçimi yapılmalıdır.

Kanımızca Türkiye'de termal turizm alanındaki kaynakların dış turizm talebini çekmek için yeterince değerlendirilmediği görülmektedir. Türkiye, SPA turizmi açısından nitelik ve nicelik olarak birçok ülkenin sahip olmadığı termal kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların SPA turizmi amacıyla değerlendirilmesiyle, Türkiye hem önemli bir çekim merkezi olacak hem de talebin bütün yıla yayılması sağlanacaktır. Standartlara uygun bir şekilde yapılacak termal turizm yatırımları ile potansiyel talebin aktif talep haline dönüştürülmesi çabaları daha fazla geciktirilmemelidir.

Bugün Türkiye'nin turist başına kazandığı ortalama gelir 730 \$ civarında iken bir kongreci turistın bıraktığı ortalama gelir 1.200\$ civarında olarak hesaplanmaktadır⁵⁹. Golf ve av turizmi gibi türlerde de turist başına gelir sahil turizmine oranla daha fazla olmaktadır. Bununla birlikte bu tür pazarlara girebilmek daha özel tanıtım ve pazarlama kampanyalarına dolayısıyla daha yüksek maliyetlere dayanmaktadır. Genellikle üst gelir gruplarının rağbet ettiği bu turizm türlerinde, verilen hizmet kalitesinin de daha üst düzeyde olması gerekmektedir⁶⁰. Böylece turist memnuniyetine yönelik kaliteli hizmet sunulacak ve müşteri sadakati sağlanacaktır.

Kısaca;

- Türkiye'nin doğal, kültürel ve tarihi arz çeşitliliği paralelinde talep çeşitliliği yaratmak,
- Turizmi tüm yıla yaymak,
- Yerel halkın çevre koruma ve turizm bilincini geliştirmek,
- Turizm yatırımcılarının ilgisini yeni yatırım alan ve türlerine çekmek için,

⁵⁹ Soykan, s.67.

⁶⁰ Soykan, s.68.

turizm sezonunun uzatılması, 12 aya yaygınlaştırılması ve turizm faaliyetlerinin dengeli bir biçimde tüm bölgelere yaygınlaştırılarak Türkiye'ye yönelik talebin artırılması ve mevcut ilginin canlı tutulması amacıyla turistik ürün çeşitlendirmesine gidilmesi turizm gelirlerinin de artmasını sağlayacaktır⁶¹.

1.5.1 . Gençlik Turizmi

Gençlerin seyahat etmeleri, kişiliklerini geliştirmelerinde, yeni yerleri ve yaşamları öğrenmelerinde ve sosyal ilişkilerini arttırmada en etkin yollardan biridir. Turizm ise seyahat etmeyi ve seyahat ederken öğrenmeyi sağlayan bir etkinliktir⁶². Gençlik turizmi maddi olanakları sınırlı ve genellikle eğitimi sürdürmekte olan genç nüfusun kendilerine sunulan indirimli ulaşım ve konaklama olanaklarını değerlendirerek oluşturdukları seyahatler kapsamında ele alınmaktadır. Gençlik kampları, izci kampları, spor kampları genç nüfusun hem eğlenme ve dinlenme, hem de değişik kültürleri ve yerleri tanımaları açısından cazip olan turizm faaliyetleri arasındadır⁶³.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın girişimleri ile gençler, kamu kurumları ve bazı özel sektör tesislerinden uygun imkanlarla yararlanmakta, bu da gençlerin turizme etkin biçimde katılmalarını sağlamaktadır. Ayrıca gençlere yardımcı olmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Yurtkur'a bağlı öğrenci yurtları, Orman Bakanlığı Orman İçi Dinlenme Kampları, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Kampları ile gençlere özel indirim uygulayan tesislere ait bilgilerin yer aldığı bir rehber kitapçık yayınlanmıştır⁶⁴.

1.5.2 . Üçüncü Yaş Turizmi

Belirli yaşın üzerinde bulunan ve genellikle çalışma hayatını bitirmiş (emekli)

⁶¹ Soykan, s.68.

⁶² “Gençlik Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB04607E66A6C64180A> (18.05.2008), s.1.

⁶³ Orhan İçöz (Editör) ve diğerleri, “*Genel Turizm, Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler*”, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s.14.

⁶⁴ “Gençlik Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB04607E66A6C64180A> (18.05.2008), s.1.

bireylerin buldukları yerden ayrılarak değişik ülkelere yönelik yaptıkları seyahatler bu kapsamda yer almaktadır. Bu gruptaki bireyler, seyahat edilecek bölgelerde uygun iklim koşulları, ucuzluk, sağlık hizmetlerinin yaygınlığı, bölgeye ulaşım kolaylığı gibi bazı olanaklara önem vermektedirler⁶⁵.

Gelişmiş ülkelerde, sağlık koşullarının iyileşmesi ile birlikte insan ömrü uzamış; bunun sonucunda 65 ve daha yukarı yaştakilerin toplumdaki oranları yükselmiştir. Yine sağlık hizmetlerindeki gelişmeler nedeniyle, bu yaş kesiminde çeşitli hastalıkların oranı azalmış, daha etkin, dinamik canlı bir yaşlı nüfus oluşmuştur. Bu insanların emekli olmaları nedeniyle boş zamanları olduğundan ve emeklilere tanınan haklar sonucunda yeterli gelirleri olduğundan, turizm sektörü için gittikçe artan bir müşteri potansiyeli oluşturmaktadırlar. Özellikle mevsim dışı turizm olanakları, ucuzluğu nedeniyle bu kesim için çekici olmaktadır⁶⁶. Böylece, yaşlıların yaşam biçimi ve gereksinimlerine yanıt veren değişik bir turizm türü ortaya çıkmaktadır. Bu turistler, çalışma döneminde elde edemedikleri doyumları sağlamaya çalışmaktadırlar.

Bu nedenle, üçüncü yaş turizmi, bir edilgen dinlenme yaşamından çok, etkin, insanı geliştirici, yaşamı renklendirici bir etkinlik olma eğilimi taşımaktadır⁶⁷.

1.5.3 . Golf Turizmi

Değişik ülkelerdeki golf alanlarında golf oynama amacıyla yapılan ziyaretler olup, değişik iklim ve doğa koşullarında golf oynama isteği, golfün, bir turizm faaliyeti olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır⁶⁸.

Golf, katılımcıların, pek çok doğal ve yapay engelin bulunduğu çoğunlukla beş yüz bin metrekarelik bir sahada oynadığı bir açık hava sporudur ve ayrıca gittiği her yere büyük gelir getiren bir endüstridir. Golf oynamak için ülkeye gelecek turist, diğer turistten daha çok harcama yapmaktadır. Yapılan araştırmalarda, golf

⁶⁵ İçöz ve diğerleri, s.15.

⁶⁶ Ergun Göksan, "Turizmoloji", Ofset Matbaası, İzmir, 1978, s.46.

⁶⁷ P. Jagoret ve J.M. Theveaud, "Holidays and Retirement", *Leisure, Recreation and Tourism Abstracts*, Vol no:1, March 1985, s.30-35.

⁶⁸ Öcal Usta, "Genel Turizm", İzmir, 2001, s.41.

turizminin ülkelere önemli ölçüde gelir getirdiği yönündeki sonuçları gözlenmektedir⁶⁹.

Aşağıdaki tablolarda Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan işletme ve yatırım belgeli golf tesisleri yer almaktadır.

Tablo 1: Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan İşletme Belgeli Golf Tesisleri

Tesis Adı	Bulunduğu Yer
Gloria Golf Resort	Belek-ANTALYA
Nobilis Golf Otel	Belek-ANTALYA
Klassis Golf ve Country	Silivri-İSTANBUL
Kemer Golf Country Club	Kemerburgaz-İSTANBUL
National Golf Club	Belek-ANTALYA
Tat Golf	Belek-ANTALYA

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr (2008) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2: Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Yatırım Belgeli Golf Tesisleri

Tesis Adı	Bulunduğu Yer
Kaya Belek	Belek-ANTALYA
Akdeniz Golf Club	Belek-ANTALYA
Köprüçay Golf	Serik-ANTALYA
The Scala Nova Golf and Country	Söke-AYDIN
Kemerburgaz Golf	Kemerburgaz-İSTANBUL
MIR Club Country	Pendik-İSTANBUL
Pine Bay Sarıgerme Golf Resort,	Sarıgerme Mevkii-MUĞLA
World of Wonders White House	Kocaçam Mevkii, Aksu-ANTALYA

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr (2008) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye, son yıllarda art arda hizmete giren uluslararası nitelikteki golf tesisleriyle dünya golf severlerini bir araya getiren nezaketin, kalitenin ve prestijin bulunduğu seçkin bir golf merkezi konumuna dönüşmüştür. Ülkemizde golf tesisleri

⁶⁹ John Haydu ve Alan Hodges, "Economic Dimensions of the Florida Golf Course Industry", 2002, s.3.

çoğunlukla sahile yakın yüksek kapasiteli zengin yeme-içme, alışveriş, eğlence olanaklarının sunulduğu konaklama tesislerinin yakınında bulunmaktadır. Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığınca golf turizmine yönelik olmak 11 adet golf alanı planlamıştır⁷⁰.

1.5.4 . Kongre (Toplantı) Turizmi

Toplantı yönetimi olarak ortaya çıkan yeni bir anlayış hem yönetim dünyasına hakim olmakta, hem de turizm sektörünün gelişmekte olan alanları arasında hızla yükselmektedir. Ülkeler arasındaki bilgi paylaşımında bulunmaz fırsat olan toplantı turizmi, ziyaretçi başına tatil turizmine oranla 4 kat daha fazla gelir getirmesiyle gerek dünya, gerekse Türkiye için önemli bir ekonomik kaynak olarak görülmektedir⁷¹.

Kongre turizmi, çeşitli konularda düzenlenen seminer, toplantı veya konferans gibi organizasyonlardan oluşmaktadır. Eğitim seminerleri veya firmaların iş toplantılarına katılan katılımcılar, toplantıların yapıldığı yöredeki çeşitli hizmetlerden yararlandıkları için ekonomik bir katkı sağlamaktadırlar. Kongre turizminin bir diğer özelliği ise, turizm sezonunu uzatması ile ülkelere ekonomik canlılık katabilmesidir⁷².

Ülke ekonomilerine oldukça katkısı olan kongre turizminin, diğer turizm çeşitlerine göre konaklama süresi daha uzundur. Ziyaretçiler, ülkelerine döndükten sonraki zamanlarda ailelerini alarak tatil sezonlarını bu ülkelere yapabilmektedirler. Ayrıca kongre turizmi, turistik açıdan çekiciliğin artmasında büyük rol sahibidir⁷³.

Kongre, konferans, seminer gibi toplantılar ile fuarlar iş yaşamında önemli bir

⁷⁰ “Golf Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB023BE6F87556AA8A4> (18.05.2008), s.1.

⁷¹ İge Pınar Tavmergen, Ebru Günlü Aksakal, “Kongre ve Toplantı Yönetimi”, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.5.

⁷² William C. Gartner, *Tourism Development: Principles, Processes, and Policies*, John Wiley&Sons, New York, 1996, s.318.

⁷³ Vladimir Balaz ve Masaoki Mitsutake, *Japanese Tourists In Transition Countries Of Central Europe:Present Behaviour and Future Trends*, Tourism Management, 1998, s.435.

yer tutmaktadır. Bu toplantılar, turizm sektörü açısından da son derece önemlidir. Bunun nedeni toplantıların gerek ekonomik, gerekse sosyal bakımdan ülkeler açısından olduğu kadar toplantıları yapan kuruluşlar, toplantıyı organize edenler ve toplantının gerçekleştirilmesinde görev alan işletmeler bakımından taşıdığı önemdir⁷⁴. Mevsimsellik özelliğinin olmaması, gelişmiş büyük şehirlerde yapılması, ve katılımcıların ortalamanın üstünde harcama potansiyeline sahip olmaları gibi özellikleri de toplantı turizmini önemli kılan diğer nedenlerdendir.

Türkiye, Avrupa ülkelerine yakınlığı ve egzotikliği ile önemli bir destinasyondur. İstanbul başta olmak üzere, İzmir, Antalya, Muğla, sahip oldukları temiz kıyıları, kültürel değerleri, modern konaklama tesisleri ile kongre turizmi için ideal imkanlar sunmaktadır⁷⁵.

Kongre turizmine katılanlar için zamanın çok değerli olduğu bilinmektedir. Günlük seferler İstanbul'u Amerika Birleşik Devletleri, Ortadoğu ve Asya'nın belli başlı şehirlerine bağlamaktadır. İzmir, Antalya, Muğla ve Ankara'ya transfer bağlantısı ve direkt uçuş imkanları bulunması da söz konusu kentlere önemli avantajlar sağlamaktadır⁷⁶.

1.5.5 . Kış Turizmi

Kış turizmini tanımlamak gerekirse; belirli yükseklikteki dağlarda, kayak sporunu yapmaya müsait kar şartlarının ve eğimli alanların uygun olduğu destinasyonlara yapılan seyahatlerin yanında konaklama, yeme-içme, dinlenme, eğlenme ve gezme-görme gibi aktivitelerden de yararlanmayı kapsayan ve yılın belirli dönemlerinde gerçekleştirilen faaliyet ve ilişkiler bütünüdür⁷⁷.

⁷⁴ A.Celil Çakıcı, “Toplantı Yönetimi, Kongre, Konferans, Seminer ve Fuar Organizasyonları” Detay Yayıncılık, Ankara, 2006, s.2.

⁷⁵ “Kongre Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB0371D42C1019AB9A7> (18.09.2008), s.1.

⁷⁶ “Kongre Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB0371D42C1019AB9A7> (18.09.2008), s.1.

⁷⁷ Necdet Hacıoğlu ve Cevdet Avcıkurt, “Turistik Ürün Çeşitlendirmesi”, Nobel Yayın, Ankara, 2008, s.321.

Tablo 3: Türkiye’deki Kış Sporları Merkezleri

Kış Sporları Merkezi	Bulunduğu İl
Erciyes Kış Sporları Turizm Merkezi	Kayseri
Palandöken Kış Sporları Turizm Merkezi	Erzurum
Sarıkamış Süphan Cıbiltepe Balıkdağ Çamurludağ TM	Kars
Uludağ Kış Sporları Turizm Merkezi	Bursa
Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi	Kastamonu/Çankırı
Davraz Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi	Isparta
Köroğlu Dağı Turizm Alanı	Bolu
Hasandağı Kış Sporları Turizm Merkezi	Aksaray
Zigana Turizm Merkezi	Gümüşhane
Alanya Akdağ Kış Sporları Turizm Merkezi	Antalya
Kop Dağı Turizm Merkezi	Bayburt
Ladik Akdağ Kış Sporları Turizm Merkezi	Samsun
Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe KTKGB	Çankırı
Çakırgöl Turizm Merkezi	Gümüşhane
Kartepe Turizm Merkezi	Kocaeli
Alanya Akseki Turizm Merkezi	Antalya
Sapgör Kış Sporları Turizm Merkezi	Bitlis
Ergan Dağı KTKGB	Erzincan
Tarsus Gülek Karboğazı KTKGB	Mersin
Fethiye Seki-Eren Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi	Muğla

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr (2008) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Mevcut kış sporları yapılabilen alanlar dışında bu sporu yapmaya elverişli 23 alan daha bulunmaktadır⁷⁸.

1.5.6 . Dağ Turizmi

Ülkemizde son yıllarda gelişme eğilimine giren dağ turizmini, doğayla baş başa kalmak, doğayı tanımaya çalışmak ve macera yaşamak amacıyla yapılan bir turizm çeşidi olarak tanımlayabiliriz. Dağcılık, dağlarda yürüyüş ve kamp kurmanın yanı sıra tırmanma sporunu da kapsayan bir doğa sporudur.

⁷⁸ “Kış Turizmi” <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF060F3652013265D605DF63DF09F5FDEC> (18.05.2008), s.1.

Tablo 4: Dağcılık Sporuna Uygun Belli Başlı Dağlarımız

Dağ Adı	Bulunduğu İl
Ağrı Dağı	Ağrı
Beydağlar	Antalya
Erciyes Dağı	Kayseri
Boklar Dağları	Mersin
Aladağlar	Niğde
Kaçkar Sıradağları	Rize
Mercan (Munzur) Dağları	Tunceli
Süphan Dağı	Van

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr (2008) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye, farklı yüksekliklerde, zengin flora ve faunası olan ormanlara sahiptir. Ayrıca zengin av ve yaban hayatı olan dağlarıyla hem kış turizmi, hem de dağ turizmi ve dağcılık sporunu sevenler için olağanüstü çekicilikler sunmaktadır. Türkiye'yi her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden çok sayıda turist dağ tırmanışı ve yürüyüşü için ziyaret etmektedir⁷⁹.

Dağ turizmi, turizm mevsimini zaman içerisine yayarak turizmde çeşitliliği sağlayan, kışın işsiz kalan sektör çalışanlarını sürekli olarak istihdam edebilme olanağı sağlamaktadır. Bu nedenle devletin desteği ile alt ve üst yapıda sağlanan gelişmelerle dağ turizmine yönelik talep artırılabilir⁸⁰.

1.5.7 . Av Turizmi

Kitle turizminden bireysel turizme geçişin yaşandığı günümüzde insanlar, doğadan yararlanmanın ön planda tutulduğu, sportif açıdan daha aktif olabilecekleri rekreasyonel turizm türlerini tercih etmektedirler⁸¹. Av turizmi de doğanın ve insanın

⁷⁹ “Dağcılık” <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB01A2ABCEEA365E0> (18.05.2008), s.1.

⁸⁰ Selcen Seda Türksoy, “Çeşme Turizminin Geliştirilmesinde Termal Kaynakların Turistik Amaçlı Kullanımı” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2005, s.21.

⁸¹ Hacıoğlu ve Avcıkurt, s.343.

yenilenmesini sağlayan ve ülkemizin birçok yöresinde yapılabilen alternatif turizm türlerinden birisidir.

Av turizmi; insanların devamlı ikamet ettikleri yerlerden avlanmak için gittikleri ülkelerde, resmi otoriteler tarafından belirlenmiş avlaklar içerisindeki av hayvanlarını avlamaları için oluşturulan turizm aktivitelerinin tümü olarak tanımlanabilir.

Av turizmi, turizmin değişik bir uygulama şekli olup avcı niteliğine sahip kişilerin avlanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere belirlenmiş ilkelere yaptıkları etkinliklerdir. Av turizmi uygulamaları, turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, turizm hareketlerinin ülke geneline ve tüm yıla yayılması ile sosyo-ekonomik kalkınmanın homojen dağılımının sağlanmasında etkili olmaktadır⁸².

Türkiye'de avlanılmasına izin verilen yaban hayvanları, türlerine ve avlanma sürelerine göre yılda yılda değişmektedir. Bu değişiklikler her yıl düzenlenen Merkez Av Komisyonu Kararları ile belirlenir. Büyük av hayvanlarından ayı, çengel boynuzlu dağ keçisi, yaban keçisi, yaban domuzu, vaşak, kurt, çakal, tilki, av turizmi başlığı altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına bedeli karşılığı sunulmuştur. Bunların dışında kalan avların, yabancı avcılara avlatılması sadece özel avlaklarda (av alanları) mümkündür. Yabancı avcılar özel avlakların haricinde, yukarıda adı geçen av hayvanlarından başkasını avlayamazlar⁸³.

Türkiye coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı bakımından av turizminin gelişmesine elverişli konumdadır⁸⁴. Ülkemizde; yaban domuzu, karaca, melez yaban keçisi, çengelboynuzlu dağ keçisi, anadolu yaban koyunu, kızıl geyik, yaban keçisi, çakal, tilki avlanmasına izin verilen hayvan türleridir⁸⁵.

⁸² “Av ve Yaban Hayatında Av Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFFD11656DE495B31235D4BDC154831253> (18.05.2008), s.1.

⁸³ “Türkiye'de Avlanabilen Av Hayvanları” <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB0157DD6E0CF8B4E79> (18.05.2008), s.2.

⁸⁴ “Av ve Yaban Hayatında Av Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB0157DD6E0CF8B4E79> (18.05.2008), s.1.

⁸⁵ “Türkiye'de Avlanabilen Av Hayvanları”, s.2.

1.5.8 . Rafting Turizmi

Rafting, “raft” adı verilen botlarla, akış hızı yüksek nehirler üzerinde yapılan bir spor türüdür. Turizm çeşitlendirmesine yönelik faaliyetler çerçevesinde ülkemizin debisi yüksek akarsularında yapılabilen, özellikle heyecan arayan kişilere yönelik bir turizm türüdür.

Ülkemizdeki akarsuların büyük bölümü "akarsu turizmi" olarak tanımlanan rafting, kano ve nehir kayağı için çok elverişlidir. Büyük yatırımlar gerektirmeyen akarsu turizmi, çevrenin tarihi, arkeolojik, kültürel, otantik değerleri ve diğer turizm çeşitleriyle bir bütün oluşturmaktadır⁸⁶.

Ülkemizde raftinge uygun akarsular⁸⁷:

- Çoruh nehri,
- Köprüçay,
- Manavgat Çayı,
- Dim Çayı,
- Göksu Nehri,
- Zamatı Irmağı,
- Fırat nehrinin bir kısmıdır.

1.5.9 . Mağara Turizmi

Mağara turizmi; başta gösteri turizmi olmak üzere inanç ve kültürel, sağlık, sportif ve bilimsel turizm çeşitlerini içerir. Birçok Avrupa ülkesinde 17. yy’da başlayan mağaralardan turizm amacıyla yararlanma, günümüzde binlerle ifade edilerek, başlı başına ekonomik sektör haline gelmiştir⁸⁸.

⁸⁶ “Akarsu-Rafting Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183456B1C544199E2E54> (18.09.2008), s.1.

⁸⁷ “Akarsu-Rafting Turizmi”, s.1.

⁸⁸ Hacıoğlu ve Avcıkurt, s.300.

Mağaralar uzun yıllarda doğal şartlarla oluşmuş veya insan eliyle oyularak yapılmış, turizmde görsel, sportif, sağlık, kültür ve merak gibi nedenlerle değerlendirilebilecek önemli değerlerdendir. Turizmde mağaralar özellikle görsel, bilimsel ve sportif amaçlı ziyaretlere sahne olmaktadır. Günümüzde gerekli alt yapısı hazırlanmış, aydınlatma ve yürüyüş yolları yapılmış mağaralar hemen hemen her yaştan insanın ilgisini çekmektedir. Mağara turizmi özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmeye başlamış bir turizm dalıdır⁸⁹.

Tablo 5: Türkiye'nin Turizm Açık Mağaraları

Mağara Adı	Bulunduğu İl
• Damlataş Mağarası	Antalya
• Dim Mağarası	Antalya
• Zeytintaşı Mağarası	Antalya
• Gürcüoluk Mağarası	Bartın
• İnsuyu Mağarası	Burdur
• Kaklık Mağarası	Denizli
• Dodurgalar Mağarası	Denizli
• Karaca Mağarası	Gümüşhane
• Zindan Mağarası	Isparta
• Mencilis Mağarası	Karabük
• Dupnisa Mağarası	Kırklareli
• Tınaztepe Mağarası	Konya
• Ballica Mağarası	Tokat
• Gökgöl Mağarası	Zonguldak

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr (2008) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Turizm çeşitliliği açısından ülkemizdeki mağaralar, önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Erimeye uygun kayaların kapladığı alan ve bu alanlarda tespit edilen mağara sayısının oranına göre Türkiye'de 20.000'den fazla mağaranın bulunabileceği öngörülmektedir. En uzun mağara, 16 km'den fazla olan Isparta'daki

⁸⁹ Cüneyt Tokmak, "Turizm Çeşitlendirmelerinden Mağara Turizmi ve Ballica Mağarası Örneğinin Değerlendirilmesi", Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı Bildirileri, Çankırı, 2003, s.10.

Pınargözü Mağarası; en derin mağara ise –1453 ile Mersin'deki Peynirlikönü Mağarası'dır⁹⁰.

Türkiye'de 20'nin üzerinde mağara turizme açılmış olup, bunların dışında yalnızca uygun ekipman sağlanarak rehber eşliğinde girilebilecek özel ilgi gruplarına yönelik bir çok mağara bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığınca bu güne kadar 14 adet mağara turizmin hizmetine sunulmuştur⁹¹.

1.5.10 . Yat Turizmi

1970'li yıllarda “Mavi Yolculuk” adıyla büyük balıkçı tekneleri ile başlayan Bodrum Gökova Koyu deniz gezileri; 1983 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile yabancı bayraklı yatlara 5 yıl süre ile Türkiye'de kalma izni verilmiştir. Türk karasuları ve limanları arasında, gezi ve spor amacıyla turizm hizmet ticareti, serbestçe çalışma olanağı sağlanması sonucu ortaya çıkan uluslararası rekabet ortamında 1983-1992 yılları arasında hızla gelişmiş ve deniz turizmi sektörünü yaratmıştır⁹².

Günümüzde yat turizmi üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye'de en yaygın ve en gözde turizm türlerinden birisidir.

Tablo 6: Türkiye'deki Marinalar

Sıra	İL	İLÇE	BELEDİYE	MARİNA ADI
1	ANTALYA	Kemer	Kemer	Kemer Türkiz Marina
2	ANTALYA	Finike	Finike	Setur Finike Marina
3	MUĞLA	Fethiye	Fethiye	Ece Marina
4	MUĞLA	Fethiye	Göcek	Port Göcek Marina
5	MUĞLA	Marmaris	Marmaris	Netsel Marina ve Akdeniz Martı Marina
6	MUĞLA	Bodrum	Bodrum	Milta Marina
7	MUĞLA	Bodrum	Turgutreis	D-Marina Turgutreis

⁹⁰ “Mağara Turizmi”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18344E35FDD7960B0895> (18.05.2008), s.1.

⁹¹ “Mağara Turizmi”, s.1.

⁹² “Marinalar”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CB08B961FBF1711B822> (18.05.2008), s.1.

8	MUĞLA	Bodrum	Yalıkavak	Port Bodrum Yalıkavak
9	AYDIN	Kuşadası	Kuşadası	Setur Kuşadası Marina
10	BALIKESİR	Ayvalık	Ayvalık	Setur Ayvalık Marina
11	İSTANBUL	Kadıköy	Kadıköy	Setur Amiral Fahri Korutürk, Fenerbahçe Kalamış Marinaları
12	İSTANBUL	Bakırköy	Bakırköy	Ataköy Marina

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr (2008) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye'nin en donanımlı marinaları Güney Ege ve Akdeniz kıyılarında İzmir, Kuşadası, Bodrum, Datça, Bozburun, Marmaris, Göcek, Fethiye, Kalkan, Kaş, Finike, Kemer ve Antalya'da yer almaktadır⁹³.

Türkiye’de yat turizminin geliştirilebilmesi için⁹⁴:

- Bürokratik engellerin aşılması ve mevcut teşviklerin yeniden düzenlenmesi,
- Çevre kirliliğini önleyecek ya da azaltacak önlemler alınması,
- İhtiyaç duyulan nitelikli personelin eğitimi,
- Uluslararası pazarda tanıtım ve pazarlama çalışmalarına ağırlık verilmesi,
- Öncelikli olarak belirlenen yörelerde gerekirse yap-işlet-devret yoluyla tesislerin yapılmasının sağlanması gerekmektedir.

1.5.11 . Spor Turizmi

Su ve dağ sporları ile benzeri sportif faaliyetlere katılan, spora ilgi duyan ve sporla ilişkili kişilerin, sportif karşılaşmalara ve olimpiyatlara katılmak ya da izleyici olmak amacıyla gerçekleştirdikleri turizm türüdür⁹⁵. İnsanlar basketbol, futbol, dağ tırmanışı, doğa yürüyüşleri, rüzgâr sörfü, bot yarışları gibi sportif aktivitelere bireysel olarak ya da gruplar halinde katılırlar. Özellikle yörelerin geleneksel yarışlarına ait aktivitelere katılımlar oldukça yüksek olabilmektedir⁹⁶.

⁹³ “Marinalar”, s.1.

⁹⁴ Türksoy, s.22.

⁹⁵ İçöz (Editör) ve diğerleri, s.12.

⁹⁶ Berna Tezcan, “*Developing Alternative Modes Of Tourism In Turkey*”, Middle East Technical University A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences, Ankara, 2004, s.24.

Spor Turizmi Uluslararası Konseyi'nin (STIC) yaptırdığı ve bu kuruluşun resmi yayın organı Journal of Sport Tourism'de yayınlanan bir araştırmaya göre spor turizminden elde edilen gelirler, dünyadaki toplam turizm aktivitesinin % 32'sini oluşturmaktadır⁹⁷.

Spor turizmi öylesine kazançlı bir turizm türüdür ki, bazı kentler kendilerini spor kenti olarak tanıtmaya özen göstermekte ve bu alanda alt ve üstyapı yatırımlarını geliştirmektedirler. Sporun turizme katkısı iki farklı yönde gelişmektedir. Sportif faaliyetler popüler özellikler taşıması nedeniyle tanıtım konusunda mükemmel bir araç olabilirken, kitlesel seyahatlere yol açarak ta doğrudan turizmin bir parçası olmaktadır⁹⁸.

1.5.12 . Sağlık Turizmi

Sağlık turizmi; kısaca tedavi amacı ile yapılan seyahatlerdir. Başka bir ifadeyle, sağlık turizmi, fizik tedavi ve rehabilitasyon gereksinimi olanlarla birlikte uluslararası hasta potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine olanak sağlayan turizm türüdür⁹⁹.

Sağlık turizmi hastaların ve hasta ailelerinin rahatlığını sağlamak için tıbbi seçenekleri sunmayı hedeflemektedir. Gelişmiş ülkelerdeki eğitim ve refah seviyesinin yüksek olmasına paralel olarak sağlık hizmetleri sunumu da yüksek maliyetli olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde yaşlanan nüfusun sağlık ihtiyaçları ve sağlık giderlerinin payı her geçen gün artmaktadır. Sosyal güvenlik maliyetlerinin artan giderleri sosyal güvenlik kurumlarını zorlamaktadır. Bu sıkıntıları aşmak için, gelişmiş ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları ve özel sigorta kurumlarının kaliteli tıbbi hizmet sunan ve yakında yer alan ülkelerle paket anlaşmalar yaparak sağlık hizmetlerini düşük maliyetli alma çabaları görülmektedir.

⁹⁷ "150 Milyarlık Bir Pazar: Spor Turizmi", TÜRSAB AR-GE Departmanı, 2002, <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/CESIT/02ocSpor.pdf> (18.09.2008), s.3.

⁹⁸ TÜRSAB, ss.1-4.

⁹⁹ "Genel Tanım", <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18348020F3B0746F34B3> (02.04.2008).

Sağlık turizminde belli bir noktaya ulaşabilmek için¹⁰⁰;

- Başta resmi ve özel sektör sağlık kuruluşları ve turizm şirketlerinin Avrupa ülkelerindeki sosyal güvenlik şirketleri ile daha yakın işbirliği yapmaları,
- Sağlık hizmeti veren tesislerin kalitesinin artırılması,
- Türkiye'nin sağlık sektörünün tanıtımının yapılması,
- Sağlık hizmetlerine ilaveten paket halinde ülkemizin diğer turizm olanaklarının sunulması gerekmektedir.

Son yıllarda, ülkemizin de gelişmiş ülkelerdeki nitelikli sağlık hizmetleriyle rekabet edebilecek düzeyde sağlık hizmetleri sunmasından dolayı ülkemize dünyanın dört bir yanından tedavi amacıyla turistler gelmektedir. Özellikle 1990'lı yıllar sonrasında ülkemizde kamu sağlık hizmetlerine ilaveten özel sektörün de sağlık hizmetlerine ciddi yatırımlar yaptığı görülmüştür. Bu gelişmeler sonucunda, Avrupa standartlarıyla yarışabilecek düzeyde özellikle büyük illerde özel sağlık kuruluşları artmaya başlamıştır. Yapım ve işletme bakımından yüksek maliyetleri olan söz konusu sağlık tesislerinin yurtdışı pazarlara açılması bu maliyetlerin azaltılması açısından giderek zorunlu bir durum almaktadır. Ayrıca, ülkemizin coğrafi konumu ve sağlık sektöründeki yetişmiş ve eğitilmiş insan gücü sağlık turizminde Türkiye'nin önemli avantajları arasındadır¹⁰¹.

1.5.13 . Termal Turizm

İnsanların tarihin ilk çağlarından beri sağlık amacıyla özellikle termal suların buldukları yerlere gittikleri bilinmektedir. Benzer şekilde, gelişmiş ülkelerde de tıp alanında sağlık turizmine yönelik önemli oranlarda talep olduğu görülmektedir.

Termal turizm, sağlık turizmi içerisinde değerlendirilen, içeriklerinde erimiş mineral bulunan maden sularının dinlenme, zindeleşme, tedavi ve benzeri amaçlarına

¹⁰⁰ “Sağlık Turizmi Yapılması Gerekenler”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F892433CFF03077CA1048A1834D877060DCDB2BBCA> (02.04.2008).

¹⁰¹ “Genel Tanım”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18348020F3B0746F34B3> (14.04.2008).

dönük olarak kullanımından doğan bir dizi ilişkiden oluşmaktadır¹⁰². Doğal şekilde belirli bir sıcaklığa sahip olarak yerüstüne çıkan minareleri içeren şifalı suların veya şifalı çamur buharlarının bulunduğu yörelerde, yöreye özgün iklim koşulları içerisinde gerçekleşen turizm türüdür¹⁰³.

Günümüzde, eski çağlarda olduğu gibi, benzer amaçlarla insanlar termal kaynak yönünden değer taşıyan alanlara giderek rahatsızlıklarına çare aramaktadırlar. Dünyada sağlık turizminin bir alt dalı olan termal turizm alanında oldukça önemli yatırımların gerçekleştirildiği bilinmektedir. Türkiye’de özellikle son birkaç yılda Kültür ve Turizm Bakanlığının çabalarıyla bazı yatırımların gerçekleştirilmekte olduğu bilinmektedir. (Bakınız s.76-79)

1.6 . İZMİR İÇİN ALTERNATİF TURİZM ÇEŞİTLERİ

İzmir ve çevresi turizm açısından son derece zengin doğal, tarihi ve kültürel değerlere sahiptir. Bu fiziksel varlıklarının yanısıra; İzmir halkı hoşgörülü, konuksever, ileri, çağdaş ve uygar insanlardır. Bunlar turizm sektörünün gelişmesi için gerekli olan sosyo-kültürel altyapının temel taşlarıdır¹⁰⁴.

İzmir, inanç, termal, yayla, dağ, golf turizmi vb. gibi turizm çeşitliliği olan bir şehirdir. Kongre turizmi, av turizmi ve sağlık turizmi planlı uygulanırsa geliştirilebilir yapıya sahiptir¹⁰⁵.

İzmir, geçmiş yıllardaki turizmini arayan bir il olarak Türkiye kitle turizminde önemli bir yere sahiptir. Termal turizm İzmir için çok önemli ve idealdir, tedavi amaçlı termal turizm ise özel bir modeldir. Zindelik ve sağlığın korunması yönünden geliştirilen termal turizm ise, gelecekte daha da önem taşıyacaktır. Çeşme dahil İzmir’deki termal turizminin gelecekte daha fazla geliştirilerek çeşitlendirilmesi

¹⁰² Nazmi Kozak, Meryem A. Kozak ve Metin Kozak, “Genel Turizm”, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001, s.6.

¹⁰³ Usta, s.58

¹⁰⁴ Nesrin Yardımcı Sarıçay, “İzmir’e Nasıl Turist Çekeriz”, İZTO, İzmir, Nisan 2005, s.2.

¹⁰⁵ İge Pınar, “İzmir İli İçin Turizmin Yeri ve Geliştirme Önerileri”, Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 2005, Cilt 12, Sayı.1.

şarttır. İzmir'in sahip olduğu zengin potansiyel değerlendirilmeli ve mevcut turistik ürünlerde çeşitlendirmeye gidilerek zaman kaybetmeden harekete geçilmelidir¹⁰⁶.

İzmir'de turizm çeşitlendirmesine uygun olan turistik ürünler ve uygulama alanlarını şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Sağlık Turizmi: İzmir Merkez, Çeşme, Bergama, Seferihisar,
- 2- Termal Turizm: İzmir Merkez, Çeşme, Bergama, Seferihisar, Dikili,
- 3- Yat Turizmi: Çeşme, Seferihisar,
- 4- Kruvaziyer Turizmi: İzmir Merkez, Çeşme, Dikili,
- 5- Spor Turizmi: Selçuk, Çeşme-Alaçatı,
- 6- İnanç Turizmi: İzmir Merkez, Selçuk, Bergama,
- 7- Kongre Turizmi: İzmir Merkez, Selçuk, Çeşme,
- 8- Av Turizmi: Bergama, Kemalpaşa,
- 9- Yayla Turizmi: Bergama, Ödemiş, Tire, Kemalpaşa,
- 10- Golf Turizmi: Çeşme, Selçuk-Pamucak,
- 11- Eko Turizm: Bergama, Selçuk, Karaburun, Mordoğan, Kemalpaşa,
- 12- Dağ Turizmi; Ödemiş, Selçuk, Kemalpaşa,
- 13- 3. Yaş Turizmi: İzmir Merkez ve ilçeleri,
- 14- Gençlik Turizmi: İzmir Merkez, Çeşme, Foça, Urla, Gümüldür, Özdere.

Görüldüğü gibi pek çok turizm çeşidinin bir arada geliştirilebileceği İzmir, turizm çeşitlendirmesine gidilecek en önemli şehirlerimizden birisidir. Bununla birlikte çalışmamızın ana temasını oluşturan, sağlık turizminin bir dalı olarak günümüzde hızlı bir gelişim içerisinde olan ve antik çağlardan beri süregelen termal turizm, İzmir için önde gelen turizm çeşitlerinden birisi olup, öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

¹⁰⁶ Alp Timur, Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2006.

İKİNCİ BÖLÜM

SAĞLIK TURİZMİNE GENEL BİR BAKIŞ VE TERMAL TURİZM

2.1 . SAĞLIK TURİZMİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre sağlık; fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan iyi olma halidir. Kişilerin sadece hasta veya sakat olmama durumunu değil, tanıtımda belirtilen şekildeki iyi olma hallerini ve zindeliklerini anlatmaktadır¹⁰⁷. Bu tanımdan yola çıkıldığında insanların sağlıklarını korumak, var olan sağlık problemlerini çözmek, rahatsızlıklarını gidermek, hastalıklarını iyileştirmek ve kendilerini fiziksel, sosyal ve ruhsal açıdan geliştirmek amacıyla turizm olayına katılmalarını sağlık turizmi içerisinde değerlendirebiliriz.

Kişilerin ve toplumların sağlıklarını korumak, hastalandıklarında tedavilerini yapmak, tam olarak iyileşmeyip sakat kalanların başkalarına bağımlı olmayıp yaşayabilmelerini sağlamak ve toplumların sağlık düzeylerini yükseltmek için yapılan planlı çalışmaların tümüne "sağlık hizmetleri" denir¹⁰⁸.

Sağlık hizmetlerinin koruma, tedavi ve rehabilitasyon olmak üzere üç boyutu vardır. Bu üç boyut içinde hizmet veren sağlık tesisleri şunlardır¹⁰⁹:

- Hastaneler
- Klinikler-Poliklinikler
- Özel Sağlık Merkezleri
- Rehabilitasyon Merkezleri-Sanatoryumlar
- Fizik Tedavi Hastaneleri, Merkezleri
- Fizyolojik-Psikolojik Teşhis Tedavi Merkezleri
- Alternatif Tıp Merkezleri (Akupunktur, Kiropraktik, vb.)

¹⁰⁷ Steven A. Stiens, Bryan O'young ve Mark A. Young, "The Person, Disablement, And The Process of Rehabilitation", *PM&R Secrets Hanley&Belfus, Inc.*, Philadelphia, 1997, s.1-4.

¹⁰⁸ Orhan Özcan, "Özerk Bir Uzmanlık Olarak FTR ve FTR Uzmanının Rolü", (Ed.Mehmet Beyazova, Yeşim Gökçe Kutsal), *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Cilt: 1*, Güneş Kitabevi, Ankara, 2003, s.12-17.

¹⁰⁹ Yenimahalle I No'lu AÇS. Merkezi- Uzman Dr. Cemal H. Güvercin ile görüşme.(17.06.2008)

Bu sağlık tesislerinin genel amacı, hastalıkların tedavisinin yapılarak hastaların iyileştirilmesidir. Hastalığı tedavi etmek kadar, hastalığa yakalanmadan önce yapılması gerekenleri öğretmek ve onları uygulamaya koymak da önemlidir¹¹⁰. Sağlığı koruyup geliştirmek için çaba göstermek, genellikle insanların günlük yaşamlarında fazla önem vermedikleri bir husustur. Oysa insanlar, sağlıklarını kaybettikten sonra, kaybetmeden önce harcadıkları çaba, zaman ve paradan çok daha fazlası ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu anlamda sağlık turizmi insanların daha ucuz ve kaliteli sağlık hizmetinin sunulduğu ülkelere veya bölgelere giderek orada sunulan hizmetlerden yararlanmalarını sağlamaktadır.

Sağlık turizmi; "Sağlığı koruma ve iyileştirme amacıyla belirli bir süre için yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme, dinlenme ve eğlenme gereksinmelerini karşılaması olayıdır¹¹¹". Başka bir tanımda da sağlık turizmi; "Bir takım hastalıkların iyileştirilmesi için içmeler, kaplıcalar, ılıcalar, deniz, dağlar, mağaralar, sanatoryumlar, prevantoryumlar ve benzerlerinden yararlanmak üzere yapılan seyahatler" olarak tanımlanmaktadır¹¹².

Sağlık turizmi, insanların kür ve tedavi amacıyla gittikleri yerlerde konaklama, beslenme, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Halk sağlığını ve işgücü verimini korumak için kaplıca, deniz ve iklim kürleri gibi uygulamalar turizm olayı ile bütünleşerek sağlık turizmine temel oluřturmuřtur¹¹³.

Tanımlarda görüldüğu gibi sağlık turizminin temel özelliği bir ülkede bulunan doğal kaynaklardan sağlık için yararlanma isteği ile seyahat etmek ve turizm olayına katılmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Hedef kitlesinin sağlık problemleri olanlar ve sağlığını korumaya çalışanlardan oluşması nedeni ile sağlık turizmi, özel

¹¹⁰ Cemal H. Güvercin ile görüşme.

¹¹¹ Nüzhet Kahraman, "Türkiye 'de Sağlık Turizmi", T.C.Turizm Bankası A.ř. Matbaası, Ankara, 1978, s.5.

¹¹² E. Didem Evcı, "Farklı Turizm Yörelerindeki Bazı Konaklama Tesislerinin Sağlık Açısından Değerlendirilmesi ve Turistlerin Sağlık Sorunları", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakóltesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003, s.9.

¹¹³ Tunç ve Saç, ss.21-22.

bir **turizm çeşitlendirmesi** olarak değerlendirilmektedir¹¹⁴.

Gelişmiş ülkelerdeki sağlık hizmetlerinin maliyetinin yüksek olması, yaşlı nüfusun fazlalığı, sosyal güvenlik sistemlerinin daha ucuz hizmet arayışları, insanların değişik yerlerde tedavi olma istekleri ile insanların tatil yaparken, dinlenirken tedavi olmayı tercih etmeleri bu kapsamdaki sağlık turizminin gelişmesine neden olmaktadır.

Sanayileşme ve kentleşmenin olumsuz etkileri toplum sağlığını da olumsuz yönde etkilemektedir. Doğal kaynakların kirlenmesi ile birlikte çevrenin bozulması gündelik yaşamı bireyin aleyhine etkileyerek çeşitli rahatsızlıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bedensel yorgunlukların yanında dolaşım, solunum, sindirim ve diğer sistemlerde oluşan hastalıklar iş gücü verimliliğini ve üretimi azaltmaktadır¹¹⁵. Oluşan bu problemlerin çözümlenmesi, insan sağlığının korunması, iş gücü verimliliğinin artırılması için insanların sağlık turizmine yönelmeleri desteklenmektedir. Kişilerin ve toplumların kaliteli yaşayabilmelerini ve sağlıklı yaşam standartları çerçevesinde zinde olmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan hizmet ve tesisler sağlık, güzellik, zindelik merkezleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Sağlık turizminde hedeflerden biri de, hastaların ve hasta ailelerinin rahatlığını sağlamak için uygun tıbbi seçenekleri sunmaktır. Gelişmiş ülkelerdeki yaşlanan nüfusun artan sağlık ihtiyaçları ve sağlık giderleri, sosyal güvenlik maliyetlerinin giderlerini arttırmakta ve sosyal güvenlik kurumlarını ekonomik olarak zor duruma sokmaktadır. Bu sorunları aşmak için, gelişmiş ülkelerdeki sosyal güvenlik kurumları ve özel sigorta şirketleri kaliteli tıbbi hizmet sunan ve coğrafi olarak yakında yer alan ülkelerle paket anlaşmalar yaparak, sağlık hizmetlerini daha düşük maliyetli bu ülkelerden karşılama yoluna gitmektedir¹¹⁶.

Gelen talepleri karşılamak için uluslararası geçerliliği olan standartların

¹¹⁴ T.C. Sağlık Bakanlığı, *Sağlık Turizmi ve Turizm Sağlığı*, Araştırma ve Yayın Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 8, Ankara, 1993, s.11.

¹¹⁵ Toros Özbek, "*Dünyada ve Türkiye'de Termal Turizmin Önemi*", *Anatolia Dergisi*, Sayı: 17-18, Mayıs-Haziran 1991, Ankara, s.15-23.

¹¹⁶ Cemal H. Güvercin ile görüşme.

sağlık hizmetlerinde sağlanması gerekmektedir. Bu standartlar; yeterli fiziki altyapı, çevresel etkenler, ulaşım, sağlık hizmetlerinde etik değerlere bağlılık, fiziki ve ekonomik açıdan kolay ulaşılabilir sağlık hizmeti, yeterli tıbbi teknoloji, yeterli bilgi teknolojileri, uluslar arası standartlarda ortak tedavi protokolleri, ulaşım ve transfer standartları, sağlık personelinin eğitimi ve kaliteli hizmet sunma standartları ile yurt dışı sağlık sigortalarının sunulan hizmetleri karşılaması için gerekli anlaşmaların yapılmasıdır.

Türkiye için sağlık turizmi olayı yeni gelişen bir hizmet alanı olarak değerlendirilmektedir. Avrupa ülkelerine olan yakınlık pazarın bugün ve gelecekte önemli bir yere sahip olacağını göstermektedir. Ayrıca AB ülkeleri arasına giriş sürecinin başlamış olması, AB normlarının hemen bütün sektörlerde kabul edilmesi, sağlık sektöründe yapılan akreditasyon çalışmaları, kaliteli hizmet sunabilecek tesislere ve yetişmiş personele sahip özel hastanelerin artması, sahip olduğumuz iklimsel avantajlar ile doğal-tarihi zenginlikler ülkemizin sadece tatil turizmi için ziyaret edilen değil, sağlık turizmi amacıyla da ziyaret edilen bir ülke olmasını sağlayacaktır¹¹⁷.

Türkiye sağlık turizmi açısından bu avantajlarını iyi bir şekilde değerlendirerek ulusal politikasını ve sektörel planlamasını zaman kaybetmeden yapar ve uygulamaya koyarsa, sağlık turizmi gelecekteki turizm hareketleri içinde ülkemizi önemli bir yere taşıyarak, Türk turizminde hak ettiği yerini alabilecektir.

2.2 . TERMAL TURİZM

2.2.1 . Termal Turizmin Tanımı

Sağlık amaçlı seyahatlere konu olan, termal kaynakların sağlık ve tedavi amaçlı kullanımı olarak özetlenen termal turizm; bilimsel ve tıbbi açıdan terapötik (tedavi edici) özelliklere sahip madeni denilen su kaynaklarının, hiçbir katkı ve değişikliğe uğratılmaksızın, eğitilmiş personel gözetiminde ve özel tesislerde yapılan

¹¹⁷ Oğuzhan Yurteri, "*Termal Turizmin Önemi*", Kaplıcaların Sağlık ve Turizmdeki Yeri ve Önemi, İTO Yayın No:2002- 47, s.38-58.

kürlerle, çeşitli hastalıkların tedavisi amacıyla yararlanılmasına yönelik faaliyetlerin tümü¹¹⁸, olarak tanımlanmaktadır.

Diğer bir ifadeyle termal kaynakların sağlık ve tedavi amaçlı kullanımı olarak özetlenebilecek termal turizm yalnızca hasta insanlara değil, sağlıklı insanlara da hitap etmektedir. Bu nedenle termal suların sağlık işlevini "Genel Sağlık İşlevi" ve "Özel Sağlık İşlevi" olarak iki başlık altında incelemek mümkündür. Genel sağlık işlevi çeşitli rahatsızlıkları bulunan kişilerin termal kaynaklardan tedavi amaçlı yararlanmalarını, özel sağlık işlevi ise sağlıklı kişilerin sağlıklı kalmak, zinde olmak, güzelleşmek, rahatlamak v.b. nedenlerle yararlanmalarını ifade eder.

Sağlık turizminin önemli bir alt dalı olan termal turizmi en basit ifade ile termal ve mineral özellikteki maden sularından yararlanmak amacı ile yapılan konaklamalı geziler olarak tanımlamak mümkündür.

Termal turizm veya kaplıca turizmi; mineralize termal banyosu, içme, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim türü, fizik tedavi, rehabilitasyon, terapi, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerin birleştirilmesi ile yapılan kür uygulamaları için meydana gelen turizm hareketi olarak da tanımlanmaktadır.

Daha kapsamlı bir tanıma göre termal turizm; doğal şekilde belirli bir sıcaklığa sahip olarak yeryüzüne çıkan ve yararlı mineralleri kapsayan maden sularının veya şifalı çamurların bulunduğu yörelerde, kaynak yöresindeki çevre ve iklim faktörleri birleşiminde insan sağlığına olumlu katkı sağlamak üzere, uzman hekim denetim ve programında, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi ve diyet gibi destek tedavilerle koordineli kür uygulamaları için yapılan turizm hareketidir¹¹⁹.

¹¹⁸ İsmail Aydın, "Açıklamalı Turizm Terimleri Sözlüğü", Coşkun Matbaası, Aydın, Şubat 1990, s.63.

¹¹⁹ Özge Adan, "Bir turistik Ürün Çeşidi Olarak Termal Turizm ve Ege Bölgesi Açısından Değerlendirmesi", Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dönem Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2004, s.37.

Termal turizm ile ilgili çok sayıda kavram olduğu bilinmektedir. Ancak işin ticari yönü en fazla "Termal Merkez" kavramı ile iç içedir. Bu tez çalışması kapsamında terim bütünlüğünü sağlamak amacıyla kaplıca, ılıca, kaplıca turizmi, termalizm gibi kavramlar yerine termal ve termal turizm ifadeleri kullanılacaktır.

Termal turizm ile ilgili sıkça kullanılan terimler ve tanımlarından bazıları da burada vermek yerinde olacaktır:

Termal Merkez: Hastalık tedavisinde yararlanılabilmesi için resmen izin verilmiş, bir veya birden çok maden suyu veya çamur ve gaz gibi türevlerini doğrudan kullanan işletmelerin bulunduğu yerlerdir¹²⁰.

Termalizm: Termal kaynak sularının bilinen en eski ve en önemli şekli, sağlık ve tedavi amaçlı kullanım, kısaca termalizmdir¹²¹. Prof. Dr. Hasan Olalı'ya göre; termalizm, sağlık kurallarına göre teşkilatlandırılmış maden suyu kaynaklarının tıbbın emrinde bir tedavi aracı olarak kullanılmasıdır¹²².

Termal Kaynak: Termal suların yeryüzüne çıktığı yerlere verilen addır. "ılıca" kelimesi ile eş anlamda kullanılmaktadır¹²³.

Termal Su: Genellikle çıkış sıcaklığı 20 derecenin üzerinde olan sular termal su olarak kabul edilmektedir¹²⁴.

Termomineral Su: Çıkış noktasında sıcaklığı 20 derecenin üzerinde olan mineralli sulardır¹²⁵.

¹²⁰ Zehra Balaban, "Termal Turizm ve Türkiye'nin Olanakları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 1980, s.5.

¹²¹ Hasan Olalı, ve Alp Timur, "Turizm Ekonomisi", Ofis Matbaacılık Şti., İzmir, 1988, s.17.

¹²² Olalı, s.33.

¹²³ Balaban, s.5.

¹²⁴ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih:09.12.2004, Sayı:25665.

¹²⁵ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih:09.12.2004, Sayı: 25665.

Kaplıca: Çalışmamız kapsamında kaplıcaları, termal kaynak üzerinde veya yakınında kurulan tesislerde mineralize termal suyun doğrudan veya çamur gazı ile birlikte kullanılması sonucunda insan sağlığına olumlu uygulamaların ve tedavilerin yapıldığı alanlar, şeklinde tanımlamaktayız.

Kaplıca Kür Merkezi: Kaplıca ortamında kurulu konaklama olanaklarından yararlanılan hastaların, uzman doktor tarafından düzenlenen ve kontrol edilen bir tür kür programı çerçevesinde açık kür denilen ayakta kaplıca tedavisi gördükleri tesisler olarak tanımlanmaktadır¹²⁶.

Kaplıca Kür Kliniği: Klinik tarzında düzenlenip inşa edilmiş kaplıca tedavi endikasyonu konulmuş hastaların uzman doktor tarafından kapalı kür denilen hastaların yatırılarak kaplıca türü kür uygulandığı tesis olarak tanımlanmaktadır¹²⁷.

Kaplıca Kür Oteli: Kaplıca tedavi endikasyonu konulmuş hastaların ve/veya rekreasyon amaçlı kür görenlerin konakladığı, uzman doktor kontrolünde kaplıca uygulamaları görmelerini sağlayan ve denetlenen tedavi bölümlerini içeren otel tipi tesis olarak tanımlanmaktadır. Otel bölümünün Turizm Bakanlığı Tesisler Yönetmeliğine uygun olarak yapılması öngörülmelidir¹²⁸.

Fizik Tedavi Ünitesi: Termal kür merkezlerinde termal küre destek ve tamamlayıcı nitelikte organize edilmiş ve içinde çeşitli tıbbi analizlerin yapılabildiği bölümdür¹²⁹.

Kür: Bazı hastalıklar için özel olarak hazırlanmış belli bir alanda, belli bir süre, doktor tarafından saptanmış bir program dahilinde yapılan tedavi yöntem ve tekniklerinin tümüdür¹³⁰. Çalışmamız kapsamında ise termal kür; tedavi amacı güdülerek, kaplıca, iklim, vb. tedavi edici ortam ve doğal kaynakların olanaklarından

¹²⁶ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472.

¹²⁷ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472.

¹²⁸ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472.

¹²⁹ Balçova Termal Oteli Genel Müdürü, Turabi Çelebi ile görüşme. (18.10.2007).

¹³⁰ Selahattin Çoruh, “Şifalı Sularımız ve Tıbbi Turizm Sorunumuz”, Turizm Yıllığı, 1986, T.C. Turizm Bankası A.Ş., Ankara, Ocak 1988, s.102.

belirli kurallara uyularak yararlanma, dinlenme ve eğlenme eylemlerini kapsayan bir terim olarak kullanılacaktır.

SPA: Şifalı sular ile yapılan bakım demektir¹³¹. Dünyada bilinen adıyla SPA yani "Salus Per Aquam" dilimizdeki anlamıyla "SUDAN GELEN SAĞLIK" insanların yüzyıllardır vazgeçemediği bir yardımcı tedavi biçimidir. Bu uygulama çeşitli masaj ve aromatik yağlarla yapılmaktadır.

Wellness: Bu sihirli sözcük, İngilizce, 'wellbeing' ile 'fitness' sözcüklerinden türetilmiş yapay bir sözcük olarak daha sağlıklı yaşam amaçlı bir tatil-dinlenme için kaplıcalarda kür almayı seçme ve kaplıcadan daha sağlıklı olarak dönme anlamında da kullanılmaktadır¹³².

Balneoterapi: Termal tedavi ya da tıp dilinde kullanılan adıyla "Balneoterapi", termalizm ve klimatizmi bütünleştiren, termal su kaynağının bulunduğu yöreye özgü iklim koşulları ile bunları tamamlayan biyolojik ortamın kür şeklinde uygulandığı, önemli bir tedavi sistemidir¹³³.

Hidroterapi: Tatlı sularla yapılan kür türüdür.

Kürist: Termal merkez veya yakın çevresinde konaklayarak, termal tedavi merkezinden devamlı olarak veya sağlığı koruma amacıyla yararlanan kişidir¹³⁴.

Rekreasyon Alanları: Tesislerde konaklama ve tedavi sırasında yaşamı renklendirmek amacı ile hazırlanan rekreasyon alanlarıdır. Açık kapalı spor alanları, yürüyüş alanları, açık ve kapalı yüzme havuzları, gazinolar, konser salonları, alışveriş merkezi gibi gerekli görülen diğer yapı ve uygulamalardır.

¹³¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Spa> (05.05.2008), s.1.

¹³² <http://www.turizmforumu.net/m-index.htm> (01.04.2008).

¹³³ Tansu Arasil, "Termal Suların Sağlık Alanında Kullanımı", Anatolia Dergisi, Yıl:2 Sayı:17-18, Mayıs-Haziran 1991, s.45.

¹³⁴ Zeynep Aslan, "Termal Turizm İşletmelerinde Hizmet Standartlarının Geliştirilmesi ve Pazarlama Faaliyetine Etkisi, Balçova Termal Merkezi Uygulaması", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1992, (Balçova Termal Merkezi Uygulaması) s.16.

Jeotermal enerji kapsamında yer alan termal su kaynakları oldukça geniş bir kullanım alanına sahip bulunmaktadır. Ancak ılıca, kaplıca, kaynarca, içme, maden suyu gibi isimlerle anılan bu termal su kaynaklarının, bilinen en eski ve en önemli kullanım şekli, sağlık ve tedavi amacına yönelik olan termal turizmdir. Modern çağın en önemli gereği olan teknoloji insan hayatına büyük bir hızla girerken aslında insan da psikolojik açıdan bu teknolojiden aynı hızla kaçmaya ve doğaya yönelmeye başlamıştır. Bu durum özellikle gelişmiş ve bazen de gelişmekte olan ülkelerin insanlarında çok uzun zaman önce kendini göstermiş ve termal turizme yapılan yatırımlar da bu hızla artmıştır. Günümüzde, termal suların tedavi edici yönünden modern tıp olanakları da kullanılarak yararlanılmaya devam edilmektedir. Termal kaynakların önemini kavrayan birçok Avrupa ülkesi sahip oldukları kaynakları değerlendirerek termal turizm açısından çok önemli bir konuma sahip olmuşlardır.

Termal su kaynaklarının termal turizm amacıyla kullanımı kanımızca iki temel gerekçeye dayanmaktadır:

1-İnsanın varlığını tehdit eden tehlikelerden kaçma, doğadan yine doğa yardımı ile korunma başka bir deyişle doğa gücüne yönelme eğilimi,

2-İnsanın kendi yarattığı bilime ve doğal kaynaklar dışındaki yapay kürlere karşı bugünkü bilimin dışında, termal kür uygulamasının uzun vadedeki kesin sağlık yararı.

Termal turizm öncelikle tıbbın emrinde yararlanılabilecek bir tedavi ve turizm aracıdır. Gerçekten bu suların bileşimindeki madeni tuzların özelliklerine göre çok çeşitli hastalıkların tedavisinde, kas ve sinir hastalıklarının giderilmesinde, vücudun eski zindelik ve gücünü kazanmasında etkili olduğu tıbben kabul edilmektedir¹³⁵.

2.2.2 . Termal Turizmin Özellikleri

Termal turizmin özelliklerine geçmeden önce bir turizm çeşidi olarak tercih edilmesinin nedenlerini belirlemek konunun özüne inmek açısından önemlidir.

¹³⁵ Cemal H. Güvercin ile görüşme.

Neden termal turizm¹³⁶:

- Değişen tüketici kalıpları,
- Yaşlanan Avrupa nüfusu,
- Kıyı turizminin mevsimlik olma özelliğine karşın termal turizmin yılın tüm aylarında uygulanabilir olması,
- Konaklama ya da tedavi-kür süresinin (21 gün) uzun olması,
- Kimyasal ve yapay ilaçlardan kaçış olarak alternatif tedavi yöntemlerinden biri olan termal sulara ilginin giderek artması, şeklinde sıralayabiliriz.

Bu tercih sebeplerinin yanısıra termal turizmde birtakım özellikler bulunmaktadır. Şöyle ki;

1. Termal turizm müşterilerini genellikle üçüncü yaş grubundaki kişiler oluşturmaktadır.

Termal turizm genellikle sağlığı bozulmuş ve romatizmal hastalıklar gibi genellikle üçüncü yaş grubundaki kişilerde daha sıkça görülen hastalıkları olan kişiler tarafından talep edilmektedir. Üçüncü yaş turizmi grupları sağlıklarına önem verirler. Seyahat için gerekli olan boş vakitleri ve ekonomik güçleri vardır. Bu nedenle termal yörelere sağlıklarını kazanmak için daha çok üçüncü yaş grubunda olan kişilerin seyahat ettiklerini söyleyebiliriz.

2. Kitlelerin turizme kendiliğinden katılması güç olduğundan, özel önlem ve işletmeler bu katılmayı sağlamakta veya yardımcı olmaktadır.

Termal turizm işletmelerine olan talep kitlesel boyutta ve çoğunlukla sağlığı bozulmuş, üçüncü yaş grubundaki kişiler tarafından oluşturulduğundan; bu kişilerin ulaşmaları, konaklamaları ve tedavilerini gerçekleştirecek uzman hekim ve hemşirelerin temini gibi önceden planlanmış bir organizasyon gerekmektedir. Örneğin, İzmir Balçova Termal Oteli'ne her yıl Nisan ve Eylül ayları arasında

¹³⁶ Gözde Emekli, Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2005.

Danimarka, Norveç, Hollanda gibi Kuzey Avrupa Ülkeleri ile Almanya'dan tedavi amacıyla gelecek olan kişilere yapılacak olan tedavi için uzman hemşireleri de gelmektedir. Bu kişiler 1 hafta, 10 gün veya 21 günlük tedavileri süresince uzman hemşirelerin ve doktorların yaptığı programlar çerçevesinde tedavi edilmektedir¹³⁷. Turizmin geniş kitlelere ulaştırılması ve olumlu etkilerinin yayılması temel amaç olarak kabul edilmekte, termal turizmde kendine özgü ilişkiler zincirinin doğması sağlanmaktadır.

3. Termal turizm kavramı isminden de anlaşılacağı gibi turizm olayını da içinde barındırır.

Turizmden söz edilebilmek için gidilecek yere (destinasyon) ulaşılabilir olması ve gidilecek yerde yeme içme barınma gibi gereksinimleri karşılayacak tesislerin bulunması gereklidir. Bu nedenle o yöredeki yollar, havaalanı ve otel gibi alt yapı olanaklarının olması gerekmektedir. Bu altyapı da termal turizm için gerekli ancak yeterli değildir. Termal turizm için gidilecek yerde bir başka deyimle destinasyonda termal su bulunması ve bu suyun tedavi edici nitelikte olması gerekmektedir.

4. Termal turizm, tıp mensuplarını ilgilendirmesi ve turizm olayını da içinde barındırması nedeni ile kendine özgü bir turizm türüdür¹³⁸.

Termal turizm işletmeleri de, hem tıp biliminin termal tedavi ile ilgili birimlerini bünyesinde toplayan, hem de turizmin gerektirdiği konaklama ve boş zamanları değerlendirmeye yönelik faaliyetlere dayalı hizmetleri sunan işletmeler olduğundan farklı bir özelliğe sahiptir.

5. Termal turizm hem tedavi hem de turizm amaçlı bir turizm faaliyeti olması nedeni ile tüm yıl boyu süren bir olaydır¹³⁹. Tüm yıla yayılabilme özelliğinden dolayı

¹³⁷ Turabi Çelebi ile görüşme.

¹³⁸ Zeynep Gönenç, "Termal Sağlık Turizmi ve İzmir Açısından Değerlendirilmesi" V.Turizm Sempozyumu, Expo 2015 İçin Bir Işık; Sağlık Turizmi, Dokuz Eylül Üniversitesi BİMER, 25-26 Ekim 2007, İzmir, s.98.

¹³⁹ Aslan, (Balçova Termal Merkezi Uygulaması), s.11.

sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilmektedir.

Termal turizm, normal turizmin iki üç kat daha fazlası gelir getiren özel bir turizm türüdür ve kür süresinin ortalama 21 gün olması, kalış süresinin uzaması ve turizm gelirlerinin artması sonucunu doğurur. İzmir gibi iklimi ılıman olan yörelerde termal turizm yıl boyunca faaliyetini sürdürecektir bir turizm türüdür.

6. Termal turizmin sağlık sağlama özelliği yanında ekonomik olma özelliği de bulunmaktadır. Yani ülkemizde termal suların ticari amaçlarla yararlanabilme olanağı söz konusudur ve zaman geçirilmeden tam kapasite yararlanılmalıdır¹⁴⁰.

İşletmede konaklayarak kür merkezlerinden yararlananlardan başka doğrudan termal tedavi ve rekreatif amaçlarla gelen günübirlikçiler de işletme için önemli oranda gelir kaynağı olmaktadır.

7. Termalizm yalnızca hasta insanlara değil; sağlıklı insanlara da hitap etmektedir¹⁴¹.

Günümüzde termal suların ve iklimin sadece hastalığın giderilmesi için değil, kişinin sağlığının korunmasına, sağlıklı olarak tatil yapmasına olanak verecek şekilde düzenlenmektedir. Bu çeşit termal turizm işletmelerinde genellikle güzellik üniteleri, vücut geliştirme için özel gereçlerle donatılmış jimnastik salonlarının yanı sıra, zayıflama amaçlı hizmet veren birimler, geniş yüzme havuzları, solaryum, masaj odaları, yürüme salonları, sauna ve banyolar bulunmaktadır.

Ülkemizde, deniz ve iklim imkânlarının turizm yoluyla değerlendirilmesi yanında termal, diğer deyişle sağlık sektörünün turizm planlaması açısından değerlendirilmesi de büyük bir önem taşımaktadır. Kaplıca ve deniz kürlerinde, 3 hafta süreyle kür yapılmasının öngörülmesi sağlık turizmi merkezlerinde yer alan

¹⁴⁰ Önder Kayın, 3.Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu, Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü, 7-8 Kasım 2002, İzmir, s.3.

¹⁴¹ Kayın, s.4.

yatırımlar için süre hesaba katıldığında karlı bir işletme türü yaratır¹⁴².

Termal turizmin diğer turizm çeşitlerine göre birtakım üstünlükleri mevcuttur. Bunları da aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Alternatif turizm türleri ile entegrasyon oluşturarak bölgesel dengeli turizmin gelişmesine olanak sağlar¹⁴³.
- Termal tesislerde insan sağlığını iyileştirici aktivitelerden yararlanılarak sağlıklı ve zinde insan yaratma olanakları sağlanacaktır¹⁴⁴. Dinlenen, sağlıklı ve ağırlardan arınan insanın daha verimli olduğu kanıtlanmıştır.
- Yaşlanan Avrupa nüfus yapısı sağlık turizmine ve dolayısıyla termal turizmine olan gereksinimi artıracaktır¹⁴⁵.
- Kişilerin çalışma gücünü azaltan veya çalışmalarına engel olan, dolayısıyla da ulusal ekonomide üretim ve verim kaybına neden olan birçok hastalığın termal tedaviler ile yok edilmesi veya azaltılması mümkün olmaktadır¹⁴⁶.
- Yüksek iç turizm talebinin oluşmasını sağlar¹⁴⁷.
- Dinlenme ve tedavi amacına yönelik turizm hareketlerini termal kaynakları bulunan, ancak turistik çekiciliği olmayan yörelere çekmek suretiyle buralarda ekonomik canlılık sağlar¹⁴⁸. (Örn. Afyon ve Sivas).

¹⁴² İzmir Ticaret Odası, *İzmir İli Termal Turizmi ve Yatırım Potansiyelleri*, İzmir, Kasım 2004, s.41

¹⁴³ Dilaver Tengilimoğlu ve Dilek H.Sevin, “*Türkiye’de Termal Turizm Tesislerinin Karşılaştıkları Sorunların Tespitine Yönelik Bir Alan Çalışması*”, First Tourism Congress Of Mediterranean Countries, Bildiri Kitapçığı, 17-21 April, Antalya, 2002, s.559.

¹⁴⁴ Tengilimoğlu ve Sevin, s.560.

¹⁴⁵ Şenol Aydemir, KTB. Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü, İzmir Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, 2006.

¹⁴⁶ Tengilimoğlu ve Sevin, s.560.

¹⁴⁷ Şenol Aydemir, KTB. Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü, İzmir Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, 2006.

¹⁴⁸ Gönenç, s.99.

Bu sıraladığımız maddelere ek olarak tespit ettiğimiz diğer üstünlükleri de şöyle sıralayabiliriz:

- Termal turizm, turizmin çeşitlendirilmesini sağlar. Türkiye'nin üç tarafı denizlerle kaplı ve iklim yönünden de elverişli olması nedeniyle, yabancı ülkelere gelen turizm talebi daha çok deniz kenarlarındaki tatil beldelerinde yoğunlaşmıştır. Termal suların niceliği ve niteliği bakımından özellikle Avrupa'da önemli bir yere sahip olan ülkemizde termal suların turizm amaçlı kullanılması, tedavi için turizm hareketinde bulunacak kişilerin de ülkemize gelmesi ve dolayısıyla ülkemize gelen yabancı turist sayısının artması sonucunu doğurur.
- Dış turizmin hizmete sunulan turizm arz kaynaklarını çeşitlendirdiğinden, dış turizme dönük çalışan sektörün riski azalır.
- Termal turizm, turizm mevsiminin uzatılması ve döviz girdisinin artırılmasını sağlar. Termal turizm bir turizm çeşidi olarak ulusal ekonomi açısından çok yönlü bir öneme sahiptir. Deniz-güneş-kum üçlüsü denilen turizm türü kısa süreli olmakta ve bu turizm türü için uygulanan günümüzde sıkça karşılaştığımız her şey dahil sistemle turizmden elde ettiğimiz döviz girdisi oldukça azalmıştır. Termal turizmde tedavi olacak hastalar için belirli kür süreleri olmasından dolayı, ülkemize gelecek olan turistlerin kalış süreleri de doğal olarak uzamaktadır. Kalış süresinin uzaması neticesinde döviz girdisi artar.
- Termal turizm, tesislerde yüksek doluluk oranı ve istihdam düzeylerine ulaşılmasını sağlar. Bu turizm dalı turizm faaliyetlerinin talebini artırması sonucunda termal merkezlerdeki işletmelerin doluluk oranlarını da yükseltir. Bu yüksek doluluk neticesinde turizmin emek yoğun bir sektör olmasından dolayı işletmelerde istihdam edilen kişi sayısı da artar. İstihdam edilen kişi sayısının artması sonucu o bölge, yöre ve nihayetinde ülke ekonomisine olumlu katkısı olur.
- Kür merkezi (tedavi) entegrasyonuna sahip tesisler yatırım maliyetini çabuk geri ödeyen karlı ve rekabet gücüne sahip yatırımlardır.

- Sağlığı ilgilendiren bir konu olduğundan dolayı rezervasyon iptalleri daha az görülmektedir.
- 12 ay turizm imknı yaratacağından ve özellikle işsizlik problemi ile karşı karşıya olan genç nüfus açısından sürekli istihdam olanağı ve dolayısıyla piyasaların canlanmasını sağlayacak dolayısıyla da ekonomik gelişime katkıda bulunacaktır.
- Kristler tedavileri süresince zamanlarının büyük bir kısmını tesis içinde geireceklerinden burada daha fazla para harcarlar.
- Tedavileri belli bir süreci gerektirdiğinden ki, termal tedavi de bu süre ortalama 21 gündür, (bazı tesislerde 1 haftalık veya 10 günlük kür programları da uygulanmaktadır. rn. Balçova Termal Tesisleri) küristlerin konaklama süreleri diğer tatilcilere göre daha uzundur.
- Termal turizm, atıl durumdaki sermayeyi harekete geçirir.

2.2.3 . Termal Turizm Tesisleri ve Tesislerin evresel zellikleri

Uluslararası Termalizm ve Klimatizm Federasyonu “FITEC” tanımlarına göre, bir yerin “Termal Kent” olarak tanımlanabilmesi için aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir.

- Kr ve tedavi amacı güdülen termal kaynak sularının tam analizlerinin yapılmış ve analiz sonuçlarına göre kaynak sularının kaplıca suyu tanımlarına uygun olması,
- Termal suyun akım değerlerinin ölçülmesi ve öngörülecek tedavi birimleri için yeterli suyun bulunduğunun belirlenmesi,
- Termal kaynak emniyet alanlarının belirlenmiş ve kaynak sularının her türlü kirlenmeye karşı korunmuş olması,

- Termal kaynak sularının olumlu ve olumsuz etki yaptığı hastalıkların belirlenmiş olması,
- Termal yerleşmenin bulunduğu yer ve çevresindeki iklim verilerinin insan sağlığı açısından olumlu değerlerde bulunması,
- Termal kaynak ve yakın çevresinde toprak, su ve hava kirlenmesinin bulunmadığı ya da hava kirlenmesi bakımından öngörülen sınırları aşmaması iklim koşullarının elverişli ve kür mevsiminin yeterli olduğunun tespit edilmesi,
- Termal yerleşim merkezinde, tedavi birimlerinin büyüklüğüne uygun oranda konaklama, dinlenme, eğlenme birimleri ile yeterli oranda yeşil alan, düzenlenmiş kür parkı ve spor alanlarının bulunması,
- Doktor denetiminde kür ve tedavi yapılması, tedavi gereği olan banyo, solunum yolu ile kür, çamur uygulaması, masaj ve beden eğitimi uygulamalarının (suyun bileşiminin uygun olması halinde içme kürü uygulamalarının) bulunması,
- Termal merkezin, imar planının yapılmış olması zorunlu kılınmıştır.

Sıralanan bu özelliklere sahip olan termal yerleşmeler “Kaplıca Kenti” veya “Termal Kent”, bu özelliklere tam ve geniş kapsamlı sahip olmayan yerler ise “Kaplıca Yerleşmesi” veya “Termal Yerleşme” olarak nitelendirilir.

Termal turizm tesislerinde bulunması gereken birtakım özellikler vardır. Öncelikle termal turizm tesislerinin kurulacağı bölgelerde kaynak alanlarının uygun koruma tedbirleri ile güvence altına alınması gerekmektedir.

Her kaynak çevresindeki koruma alanları belirlenmeli, termal suyun kirlenmemesi için gerekli çevre önlemleri alınmalı, kaynak bölgesinde uygulanan tedbirlere titizlikle uyulmalı, trafik, ses, çevre, hava ve diğer benzeri kirliliklerin

önlenmesi için, gerekli periyodik denetimler yapılarak uygun önlemler alınmalıdır¹⁴⁹.

Termal tesislerin kurulacağı yerlerde çevresel şartların sağlanmasından sonra, hizmetlerin sunulduğu tesislerin kalitesi ve bu tesislerin sunulan hizmetin gereklerine uygun özelliklere sahip olması, termal turizmin gelişmesini sağlayacak en önemli faktörler arasındadır.

Türkiye'de mevcut olan termal tesislerin halen büyük bir çoğunluğu yürürlükteki Kaplıcalar Yönetmeliğinin¹⁵⁰ gösterdiği asgari şartlara uygun tesisler değildir. Eskiden kurulmuş olan bu tesislerin çağdaş donanımlara sahip hale getirilmesi ve bundan sonra hizmete devam etmeleri gerekmektedir. Yürürlükteki bu yönetmelik ne yazık ki eski tesislerin yenilenmesini sağlayamamaktadır.

Termal tesislerde bulunması gereken ana üniteler ise ;

1-Konaklama Tesisi: Küristlerin tedavileri süresince konaklama, yeme içme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı otel bölümüdür.

2-Kür Merkezi: Hastalıkların teşhisi ve termal suların etkilerinden yaralanılarak, uzman doktor ve ekipman yardımıyla tedavilerinin yapıldığı bölümdür¹⁵¹.

3-Rekreasyon Alanı (Kür Parkı): Termal tesise gelen turistlerin kür uygulaması dışında kalan zamanlarını dolduracak aktiviteleri içeren ünitelerdir. Açık, kapalı spor ve yürüme alanları, çay bahçeleri, oyun-TV salonları, konser salonları, gazinolar, alışveriş merkezleri ile açık ve kapalı yüzme havuzları gibi alanlardan oluşmaktadır¹⁵².

Bir tesisin termal tesis olabilmesi için bir takım standartları sağlaması gerekir.

¹⁴⁹ İge Pınar, "Turizmde Kaplıcaların Yeri ve Önemi", Turizm Dünyası Dergisi, No:27, Aralık 1991, s.19.

¹⁵⁰ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472.

¹⁵¹ Özbek, s.16.

¹⁵² Özbek, s.16.

Bununla ilgili Avrupa standartları aşağıda verilmiştir¹⁵³:

- Balneo-terapinin su evsafına uygun şeklinin olması,
- Klima terapi imkanlarının bulunması,
- Güneş terapi imkanlarının sağlanması,
- Açık hava terapi imkanlarının sağlanması,
- Aktif ve pasif hareket terapi ve değişik şekilde terapatik jimnastik ve sağlık kazandırıcı spor imkanlarının bulunması,
- Hidro terapi imkanlarının sağlanması,
- Thermo terapi imkanlarının bulunması,
- Işın tedavi imkanlarının bulunması,
- İnhalasyon terapi imkanlarının sağlanması,
- Parafin ve çamur banyosu imkanlarının bulunması,
- Aletli aletsiz masaj imkanlarının olması,
- Diyet ve terapi imkanı,
- Diognastik imkanlar, röntgen ve laboratuvar imkanları,
- Tedavi imkanlarına uygun uzman hekim, terapist ve hasta bakıcı bulunması,
- Otel etrafında kür parkı yapılma imkanı yoksa ağaçlandırma ve çiçeklendirme ile bir park yapılması,
- Açık hava spor imkanlarının bulunması, (tenis kortu, golf, açık yüzme havuzu vb.)
- Kür merkezinin otelin çatısı altında yapılmasının mümkün olmaması halinde otel ile kür merkezi arasında ısıtılmış bir yeraltı tüneli gibi kapalı bir bağlantı biriminin mevcut olması,
- Otel odalarındaki banyolarda termal su bağlantısının olması, gerekmektedir.

Termal tesislerde yapılan uygulamalar ve sunulan hizmetler küristlerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan daha iyi olmalarını sağlayacak niteliklere sahiptir. Bu tesislerde çalışma yaşamından uzak, şehirlerin stresli yoğun temposunun dışında tatil yaparken, tedavi imkanlarından da yararlanılabilmektedir¹⁵⁴.

¹⁵³ T.C. Turizm Bakanlığı, Sağlık Turizmi ve Turizm Sağlığı, T.B. Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yayın No:1993-8, Ankara, 1993.

¹⁵⁴ Tansu Arasil, "Termal Suların Sağlık Alanında Kullanımı", Anatolia Dergisi, No:17-18, Mayıs-Haziran 1991, s.46.

Tesisler termal kaynak bölgelerinde ve Kaplıcalar Yönetmeliğinde¹⁵⁵ belirtilen özelliklere sahip olarak kurulmalıdır. Çağdaş termal turizm merkezleri genellikle doğal çevre ile iç içe, doğal tedavi etkeninin temel alındığı, çevrenin ve yöresel özelliklerin korunduğu, mimari planlamanın bu özelliklere göre yapıldığı merkezlerdir¹⁵⁶. Bu termal turizm merkezlerinde kaynak bölgesi, kür merkezi, konaklama tesisleri, rekreasyon alanları, yürüme-spor alanları, dinlenme alanları, alışveriş merkezleri ve eğlence merkezleri bulunmalıdır. Bölgeye gelen küristler tedavi olurken dinlenebilmeli, dinlenirken de diğer fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını da bölge içinden karşılayabilmelidir. Bu amaçla termal turizm bölgelerinde tedavilerin yapıldığı yerlerin dışında diğer ek tesislere ihtiyaç duyulmaktadır.

Çağdaş termal turizm merkezlerinden hastalar, yaşlılar, engelliler, sağlık problemi olan kişiler ile gençler ve herhangi bir problemi olmayan sağlıklı kişiler de yararlanabilmektedir. Son zamanlarda özellikle genç ve sağlıklı kişilerin termal turizme katılmalarını sağlamak amacıyla, kaplıca merkezlerinde uygulanan tedavi hizmetlerinin yanı sıra, değişik rekreasyonel aktiviteler de programlara eklenmektedir. Genç ve sağlıklı kişiler bu tesisleri dinlenmek ve zindeleşmek için tercih etmektedirler. Bu tesislerde tedavi ihtiyacı olmadan da termal suyun rahatlatıcı ve dinlendirici etkilerinden yararlanıp, uygulanan diğer programlara katılarak tatil yapma ve dinlenebilme imkanına sahip olunmaktadır.

Termal turizm tesislerinde konaklama, yiyecek-içecek, eğlence ve rekreasyon birimleri ile termal kür hizmetlerinin sunulduğu birimler bulunmaktadır. Bu tesislerin termal su bulunan yere kurulmuş olması ve kür merkezlerinde bir tür klinik hizmeti verilmesi, bu tesisleri klasik konaklama işletmelerinden ayırmaktadır¹⁵⁷.

Termal turizm merkezleri bölgeye gelen kişilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek hizmetlerin sunulabileceği tesislerden oluşmalıdır. Bu tesisler; hastane, klinik, sanatoryum, huzurevi, otel, kür merkezi, ihtiyaca ve bölgesel iklim

¹⁵⁵ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472.

¹⁵⁶ Nevin Çekirge, "Kaplıca Mimarlığı ve Kaplıcalarımız", Anatolia Dergisi, No:17-18, Mayıs-Haziran 1991, s.44.

¹⁵⁷ Nazmi Kozak, "Termal Turizm İşletmeciliği ve Önemi", Anatolia Dergisi, 1992, Sayı: 29-30, s.33-40.

özelliklerine göre planlanmış diğer sosyal tesisler, rekreasyonel aktivite merkezleri, alışveriş- eğlence merkezleri ile oluşturulacak diğer tesisler şeklinde planlanmalıdır. Termal turizm merkezleri doğayla iç içe, gürültüden arındırılmış, trafik yoğunluğunun olmadığı, sakin, uygun iklimsel özelliklere sahip yerler olmalıdır.

Termal turizm tesislerinin planlanmasında hitap edilen müşterilerin genellikle yaşlı kişilerden oluşması nedeni ile bu gruptaki kişilerin sosyo-kültürel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Tesisler uluslararası sağlık tesisleri standartlarını taşımalı, tesislerin fiziksel yapısı planlanırken bu standartlara uygun düzenlemeler dikkate alınmalı, kür süresinin ortalama 14–21 gün olmasından hareketle küristlere rahat edebilecekleri mekanlar oluşturulmalıdır.

Termal turizm tesislerinin kurulacağı bölgede, hava sıcaklığı aylık ortalama 20°C–32°C arasında, bağıl nem % 30–70 arasında, güneşli gün sayısı aylık ortalama 10 gün ve üstü, rüzgar hızı 6m/sn' den az olmalıdır. Bu değerlerin altındaki iklim şartları iklim kürleri için kabul görmemekle birlikte, termal turizm açısından da olumsuz olarak değerlendirilmektedir¹⁵⁸.

Termal turizm tesisleri buldukları bölge, doğal çevre ve iklimsel koşullar, kullandıkları termal suyun tedavi edici etkileri, tesislerinin kapasitesi ve müşteri profili, talep edilen hizmetler ile tıbbi değerlendirme kurulunun olumlu görüşü çerçevesinde, bu birimleri hizmetin gereklerine göre oluşturmaktadır. Bu birimleri oluştururken tesislere gelebilecek günü birlik küristlerin sayısı ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Termal turizm tesislerinde oluşturulan birimlerde sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, standartlarının sağlanması ve tesislerin uluslararası termal turizm pazarında kabul görmesi için; uzman doktor, fizyoterapist, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, hemşire, sağlık teknikerleri, masör, masöz ve diğer yardımcı sağlık elemanlarının istihdam edilmesi gerekmektedir.

¹⁵⁸ Doğan Ümit YÜCEL, "Mevcut Kaplıca Yerleşmelerinin İyileştirilmesini Etkileyen Faktörler ve Yeni Kaplıca Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986, s.65-66.

Tesislerin alt yapı standartlarının oluşturulması sunulan hizmetin kalitesi açısından yeterli olmamaktadır. Termal turizm işletmelerinde hizmeti sunan personelin nitelik ve nicelik olarak var olan standartlara uyması gerekmektedir. Personel iyi eğitilmiş, yaptıkları iş ile ilgili temel bilgilere sahip, sundukları hizmetin diğer turizm hizmetlerinden farkını bilen kişilerden oluşmalıdır. İşe alındıktan sonra alanla ve meslekle ilgili bilgileri hizmet içi eğitimler ile sürekli geliştirilmelidir¹⁵⁹.

Termal turizm tesislerinden gerek tedavi gerekse zindeleşmek için yararlanıldığından dolayı, küristler buralarda işlevsel olarak ortak özelliklere sahip; sağlıklı beslenme seçenekleri, egzersiz programları, termal tedavi hizmetleri ile eğitici seminerler programlarından birini veya hepsini kombine olarak tercih edebilirler. Ayrıca merkezlerdeki kür programları turizm gezileri ve aktiviteleri ile de desteklenerek sunulan kür hizmetleri çeşitlendirilmelidir.

2.3 . TERMAL TURİZMİN SAĞLIK TURİZMİNDEKİ YERİ

Su, yüz yıllardır yaşamın temel ögesi olmuş ve yaşam insanların suyu kullanması ile başlamıştır. Efsanelere göre şifalı sular rastlantısal olarak, hasta hayvanların bu sulardan yararlandıkları görülerek ve suların etrafa yaydıkları koku, tortu, renk ve ısılarının dikkat çekmesiyle keşfedilmiştir. Suların tedavi edici gücü tanrıların gücüne bağlanmış ve suların buldukları yerlere zamanla tapınaklar yapılmıştır. Latince'de sıcak anlamına gelen "thermos" kelimesinden türemiş "term" kelimesinin, Romalılar döneminde halk banyoları, daha sonraları su alınan yer anlamında kullanıldığı bilinmektedir. Günümüzde, doğal sıcak sular için "thermal", bu suların sağlık amacı ile kullanılmasına da "thermalisme" denmektedir¹⁶⁰.

Anadolu'da Eti, Lidya ve Frigyalılara ait kaplıca kalıntılarına rastlanmakla beraber daha çok Roma, Bizans ve Selçuklular'a ait kaplıcalar dikkati çekmektedir. Anadolu'ya göç eden Türkler de geleneksel yaşam kültürlerine uygun olan su

¹⁵⁹ Zeynep Aslan, "Termal Turizm İşletmelerinde Hizmet Standartları: Balçova Termal Merkezi Uygulaması", Turizmde Seçme Makaleler, Ekim 1991, s.42-57.

¹⁶⁰ Taner Akyüz, "Turist Sınıfları, İşletme Standartları ve Piyasa Genişliği Arasındaki İlişkiler Açısından Termal Turizm Piyasası Üzerine Bir Değerlendirme", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2000, s.25.

kullanımını yapmış oldukları hamamlar ile yaşatmaya devam etmişler ve Anadolu'daki şifalı sular böylelikle her dönem kullanılır olmuştur. Anadolu'daki ilk kaplıca örnekleri de her ne kadar Romalılara ait olsa da, Türkler sürdürdükleri su kültürleri ile bunları dünyaya tanıtmışlardır. Roma, Helen, Bizans uygarlıklarındaki durgun suda banyo ve yüzme havuzları şeklindeki uygulamalar, yerini zamanla Türklerin hamam ve akarsu tekniği şeklindeki uygulamalarına bırakmıştır¹⁶¹.

Termal suların tedavi edici etkileri insanlar tarafından keşfedildikten sonra değişik uygulamalarla bu sulardan yararlanma yollarına gidilmiştir. Hastalıkların iyileştirilmesi, sağlığın korunması, zinde kalma gibi nedenler ile her toplumun kendine ait sosyal ve kültürel özellikleri, insanların termal suları her zaman kullanmalarını sağlamıştır.

Son yıllarda geleneksel kaplıca kullanımı şeklinde devam eden uygulamaların yerine bilimsel, akılcı ve hekim kontrolünde kaplıcalardan yararlanma imkanlarının geliştirilmesi için yapılan çalışmalar, sağlık turizmi içinde termal turizm kavramının gelişmesine neden olmaktadır. Termal suların olduğu bölgelerde kurulan kaplıca tesisleri ile doğanın sunduğu bu imkanlardan, tıp alanında tedavi için yararlanılmakta ve termal turizm sayesinde turizmde ciddi kazançlar elde edilebilmektedir¹⁶².

Sağlık turizmini; insanların sağlıklarını iyileştirmek ve var olan hastalıklarının tedavisini yaptırmak amacıyla, sürekli ikamet ettikleri mekanlar dışındaki yerlere seyahat ederek, gittikleri yerlerdeki tedavi imkanlarından yararlanmaları sonucunda, hem sağlıklarına kavuşmaları hem de tedavilerini destekleyecek şekilde planlanmış turizm aktivitelerine katılmaları olarak ifade edebiliriz.

Termal turizm ise turizm çeşitlendirmesi içinde sağlık turizmi alanının bir alt dalı olarak ortaya çıkmaktadır. Hastalıklardan korunmak, hastalığı önleyici ve sağlığı geliştirici aktivitelerde bulunmak, sağlıklı ve kaliteli bir yaşama sahip olmak insanlar

¹⁶¹ Tansu Arasıl, "*Kaplıcalar ve Tarihçesi*", Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi Rehabilitasyon ve Balneoloji Günleri Özet Kitabı, İzmir, 2001, s.17-18.

¹⁶² Orhan Mesut Sezgin, "*Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*", Detay Yayıncılık, Ankara, 2001, s.41.

için her zamankinden daha önemli olmaya başlamıştır. Bu nedenle termal turizm son yıllarda ülkemiz açısından ilgi çeken bir turizm çeşitlendirmesi olmaktadır.

Termal turizm; termal suyun tedavi edici etkilerinden yararlanmayı sağlayan kür uygulamalarını içeren, kaynağın özellikleri, yörenin kendine özgü iklimsel yararları göz önüne alınarak, bölgede kurulmuş tesislerde sunulan hizmetlerden yararlanmak ve sağlığını koruyup geliştirmek üzere destekleyici diğer turizm faaliyetleri ile bütünleştirilmiş turizm çeşitlendirmesi olarak da tanımlanabilir.

Kaplıca tedavisi ise "yeraltı termomineral sularının, kaynağının yöresine özgü iklimsel ve biyolojik faktörlerin, organizma üzerindeki etkinliğini fizyolojik ve patolojik yönden araştırılan ve tedavi yönünden değerlendirilen kür tarzında uygulanan tedavi sistemi" olarak tanımlanmaktadır¹⁶³.

Kaplıcalar Yönetmeliğinde de kaplıca tedavisi "doğal tedavi unsurlarının yöredeki iklim olanakları ve gerekli görülen diğer tedaviler ile birlikte kür tarzında uygulandığı tedavi sistemi", kür "tedavi etkeninin belli dozda, seri halde, düzenli aralıklarla, belli sürelerle tekrarlanarak verilmesi ile uygulanan tedavi yöntemi", balneoterapi "termomineral sular, peloidler ve gazlar gibi doğal tedavi unsurlarının banyo, içme ve inhalasyon yöntemleri ile kür tarzında tedavi amaçlı kullanımı"¹⁶⁴ olarak tanımlanmaktadır.

Termal turizmde sunulan hizmetleri; termal suya dayalı kaplıca tedavisi ve balneoterapi yöntemlerinin kür tarzında uygulanması, bu uygulamaların diğer ek tedavilerle desteklenmesi ve tedavi dışındaki boş zamanların da planlanmış turizm aktiviteleri ile değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Termal turizm bu yönü ile sağlık turizminden ayrılmaktadır. Termal suyun tedavi edici etkilerinden yararlanmayı temel alan, bu doğrultuda sağlık hizmeti ile turizm bakış açısını birleştiren, rekreasyonel aktivitelerin ağırlıklı olduğu hizmetleri ile sağlık turizminin ayrı bir

¹⁶³ Nurten Özer, "Tıbbi Hidroklimatolojinin Gelişimi", (Ed. M.Zeki Karagülle), Balneoloji ve Kaplıca Tıbbı Ders Kitabı, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2002, s.1-7.

¹⁶⁴ T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472, Madde 4.

alanı olarak ortaya çıkmaktadır.

Termal turizmi sağlık turizminden ayıran en önemli özelliklerden birisi de termal suyun tedavi edici özelliklerinin yani tıbbi endikasyonunun bölgeye gelen turist açısından birinci derecede etkili olmasıdır. Tıbbi endikasyon raporu suyun hangi hastalıklarda ve durumlarda kullanılabileceğini ve etkili olduğunu göstermektedir. Böylelikle hasta veya ziyaretçi bölgedeki termal suyun kendi rahatsızlığına, problemine iyi gelip gelmeyeceğini bilmekte ve seyahat programını buna göre yapmaktadır.

Alman Kaplıcalar Birliği'nin kabul gören sınıflandırmasına göre;

- Termal Sular : Doğal sıcaklıkları 20 °C' nin üzerinde olan,
- Mineralli Sular : Litrelerinde 1 gr.'ın üzerinde çözülmüş mineral bulunan,
- Termomineralli Sular : Hem doğal sıcaklıkları 20°C' nin üzerinde olan hem de litrelerinde 19'un üzerinde çözülmüş mineral bulunan sulardır.

Tıpta “termomineral sular” olarak adlandırılan termal suyun termal tedavide kullanılabilmesi için o suyun yeraltından çıkan doğal termal su olması, sıcaklığının 20°C üzerinde bulunması, litresinde ise en az 1 gr. mineral bulunması gerekmektedir¹⁶⁵.

Bunların dışında eşik değerlerin üzerinde minerallere sahip özel sular da vardır¹⁶⁶;

- Karbondioksitli Sular : 1 g/L üzerinde çözülmüş serbest karbondioksit bulunan sular,
- Kükürtlü Sular : 1 mg/L üzerinde -2 değerli kükürt bulunan sular,
- Radonlu Sular : 666 Bq/L üzerinde radon ışınımı bulunan sular,
- Tuzlalar : 14 g/L üzerinde tuz bulunan sular,

¹⁶⁵ M.Zeki Karagülle, "Kaplıca Tıbbi ve Kaplıca Tedavisi", (Ed. M.Zeki Karagülle), "Balneoloji ve Kaplıca Tıbbi Ders Kitabı", Nobel Tıp Kitapları, İstanbul, 2002, s.15-16.

¹⁶⁶ Karagülle, s.16.

- Tuzlu sular : 1 g/L üzerinde tuz bulunan sular,
- İyotlu Sular : 1 g/L üzerinde iyot bulunan sular,
- Florürlü Sular : 1 g/L üzerinde florür bulunan sular,
- Arsenikli Sular : 0,7 mg/L üzerinde arsenik bulunan sular,
- Demirli Sular : 20 mg/L üzerinde + 2 değerlikli demir bulunan sular,
- Radyumlu Sular : 10–7 mg/L üzerinde radyum ışınımı bulunan sular,
olarak sınıflandırılır.

Yukarıdaki gibi sınıflandırılan sular içeriklerindeki minerallerin durumuna göre çeşitli hastalıkların tedavisinde kontrollü bir şekilde kullanılmaktadır. Bu kullanım hastalıkların kronik evrelerinde koruma, tedavi ve rehabilitasyon amacıyla olmaktadır. Termal turizmde esas amaç bu tür hastalıkların tedavi edilmesi ve hastanın sağlığına kavuşması için gereken diğer desteklerin yapılmasıdır. Ayrıca hastalığı olmayan fakat var olan sağlık durumunu korumak düşüncesi ile kişisel potansiyeli geliştirmek, zindelik kazanmak ve termal sudan tatil yaparken yararlanma isteğindeki kişiler de bu suları kullanmaktadır.

Termal suların hangi hastalıklarda kullanılabileceğinin, hangi durumlarda yararlı olduğunun bilinmesi ve hizmetlerin buna göre oluşturulması gerekir. Termal tesislerin kullandıkları termal suların fiziko-kimyasal özelliklerine göre hangi hastalıklarda kullanılabileceği Kaplıcalar Yönetmeliği uyarınca Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

1997 yılında Türkiye’de çeşitli hastalıklardan hastanede yatan hastaların sayısı Tablo 7’de gösterilmektedir¹⁶⁷.

¹⁶⁷ T.C. Sağlık Bakanlığı; “Sağlık İstatistikleri”, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ISSN 1300-8684, Ankara, Ekim,1999, s.55.

Tablo 7 : 1997 Yılında Türkiye’de Çeşitli Hastalıklara Bağlı Hasta Sayısı

Hastalıklar	Toplam Taburcu Sayısı	Hastalığın Yüzdesi(%)
İç Salgı Bezleri ve Metabolizmanın Diğer Hastalıkları	8,158	0,18
İltihaplı Göz Hastalıkları	23,074	0,53
Sinir Sistemi ve Duyu Organlarının Diğer Hastalıkları	82.719	1,92
Akut Romatizma	14,397	0,33
Dolaşım Sisteminin Diğer Hastalıklar	33,683	0,78
Solunum Sisteminin Diğer Hastalıklar	123,740	2,87
Sindirim Sistemi Diğer Hastalıklar	88,366	2,05
Eklem Dışı ve Belirlenemeyen Romatizma	10,892	0,25
Deri ve Deri Altı Dokusu Enfeksiyonu	28,047	0,65
Deri ve Deri Altı Dokusunun Diğer Hastalıkları	29,242	0,68
Kemik-Kas Sistemi ve Bağ Dok. Diğer Hastalıklar	81,285	1,89
Böbrek Enfeksiyonları	33,254	0,77
Toplam	556.857	13

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Sağlık İstatistikleri, 1999, s.5.

Tablo 7'nin yorumlanması sonucunda görüleceği üzere taburcu olan 556.857 hasta yani **taburcu olan toplam hasta sayısının %13'nü** sinir, beslenme bozuklukları, romatizma, sindirim, solunum, dolaşım yolları gibi hastalıklardan yatanlar oluşturmaktadır. Bu hastalıklardan yatan hastaların ve poliklinik vakalarının önemli bir kısmının termal tedaviye ihtiyaç duyabileceği düşünülmektedir. Bu durum termal işletmeleri için önemli bir potansiyel yaratmaktadır.

Hastanın ve hastalıkların durumuna göre uygun termal suyun seçimi, yararlanma şekilleri ve süreleri doktor tavsiyesi ile belirlenmelidir. Genel olarak termal tedaviden aşağıda belirtilen durumlarda yararlanılmaktadır¹⁶⁸.

- Solunum sistemi hastalıkları: Bronşiyal astma, alerjik üst solunum yolu hastalıkları,
- Cilt hastalıkları: Egzema, akne, psöriasis, nörodermatit, kronik ürtiker gibi,

¹⁶⁸ Barış Nacı, "Kaplıca Tedavisi", Doğal Şifa Kaplıcalar Dergisi, Alban Matbaacılık, Yıl:1, Sayı:1, Eylül 2006, s.16-18.

- Kas-iskelet sistemi hastalıkları: Yumuşak doku travmaları, dejeneratif eklem hastalıkları, ankilozan spondilit, romatoid artrit gibi inflamatuvar romatizmal hastalıklar, ortopedik girişimler veya travma sonrası devre,
- Kalp-dolaşım sistemi hastalıkları: Kompanse kalp yetmezliği, fonksiyonel dolaşım bozukluğu, esansiyel hipertansiyon, varisler, periferik arter hastalıkları, esansiyel hipotansiyon,
- Mide-bağırsak-metabolizma hastalıkları: Mide hastalıkları, şeker hastalığı, gut ve karaciğer-safra kesesi fonksiyonel yetmezlikleri,
- Böbrek ve idrar yolları hastalıkları: Kronik piyelonefrit, kronik sistit, kronik prostatit, böbrek taşları gibi hastalıklarda,
- Kadın-doğum hastalıkları: Genital organların kronik hastalıkları, vejetatif over yetmezliği, kısırlık, ağrılı ve zor adet görme gibi hastalıklarda,
- Nörolojik hastalıklar: Merkezi ve periferik sinir sisteminin kronik inflamatuvar hastalıkları, omurga hastalıkları, travmatik lezyonlar, spastik paraliziler, nöropati ve myopatiler, vasküler nörolojik hastalıklar, inme rehabilitasyonu, nöro-vejetatif distoni gibi hastalıklarda kaplıca tedavisi uygulanmaktadır¹⁶⁹.

Termal tedavilerin uygulandığı yerleri bilmek kadar uygulanmaması gereken durumları da bilmek önemlidir. Kesin olarak tespit edilmemiş olmakla birlikte, aşağıdaki durumlarda kontrendikasyon varlığından söz etmek mümkündür¹⁷⁰.

- Hastalıkların akut (alevlenme) dönemlerinde,
- Ateşli, infeksiyöz hastalıklarda,
- Dekompanse organ yetersizliklerinde (örneğin; kalp, böbrek, karaciğer gibi organların yetersizliklerinde),
- Aktif tümör varlığında,
- Herhangi bir iç organının infeksiyöz hastalıklarında (örneğin; sarılık, plörezi, nefrit vb.),
- Aktif ülser olgularında,

¹⁶⁹ Dursun Aydın, "Yurtdışı Kaplıcalar Hakkında Genel Değerlendirme", Sağlık Turizmini Geliştirme Derneği, Ankara, 2005, s.1.

¹⁷⁰ Nacı, ss.16-18.

- Kanama ile seyreden hastalıklarda, kaplıca tedavisinin prensip olarak uygulanmaması gerekmektedir.

Bu tedaviler kesinlikle hekim kontrolünde ve bu alanda uzmanlaşmış diğer sağlık personelinin eşliğinde yapılmalıdır. Bilinçsizce yapılan uygulamalar hastalara yarardan çok zarar verebilmektedir.

Termal tedavi yalnızca tıbbi değil, kültürel, ekonomik, turistik ve toplumsal yönleri de olan kompleks bir olgudur. Sağlık hizmetleri ağı içinde termal tedavi, bir dizi hastalığın tedavisinde etkinliği kanıtlanmış küratif bir yöntemdir. Yapılan uygulamalar belirli bir dozda, seri halde, düzenli aralıklarla ve belli sürelerle tekrarlanarak yapılmaktadır¹⁷¹.

Dünya nüfusunun yaşlanmasına bağlı olarak gelişen sosyal güvenlik sistemlerinin sağlık giderlerdeki belirgin artışlar, sistemlerin koruyucu yaklaşımları desteklemelerine neden olmaktadır. Bundan dolayı sağlıkta yükselen değerler "korunma" olarak belirtilmekte ve termal turizm de bu kapsamda değerlendirilmektedir¹⁷². Sağlığı koruyucu yaklaşımlar içerisinde yer alan termal turizm insanların tatil yaparken, dinlenirken tedavi olabilmelerine imkan tanımaktadır.

Termal turizmde termal suyun niteliği kadar bu suyun uygulanma şekilleri, uygulamayı yapan personelin niteliği ve uygulamanın yapıldığı tesislerin kalitesi de önemli olmaktadır. Kaplıca kür tedavisi mutlaka kaplıca uzman hekimi veya başka bir uzman hekim tarafından düzenlenmeli ve takip edilmelidir. Termal turizm tesislerindeki sağlık ekibinde; fizyoterapist, hemşire, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, diyetisyen ile diğer yardımcı sağlık personeli görev yapmalıdır. Uygulamalar ekip anlayışı içerisinde bu meslek elemanları tarafından yapılmalıdır.

Özellikle termal suyun kullanımı sırasındaki banyo uygulamalarında şu

¹⁷¹ Turabi Çelebi ile görüşme.

¹⁷² Turabi Çelebi ile görüşme.

noktalara dikkat edilmelidir¹⁷³:

- Banyo suyunun sıcaklığı tercihe göre 34–36 °C, 36–38 °C, 40 °C olmalıdır,
- Banyo sayısı haftada 3–6 gün arasında değişmekle birlikte süresi ortalama 15–20 dakika olmalıdır,
- Günde tek veya iki banyo uygulanmalı, bir kür içinde toplam banyo sayısı ise ortalama 15–20 banyo olmalıdır,
- Banyo kürünün süresi en az 2, en çok 6 hafta sürmelidir,
- Uygulamalar sırasında yeterli sıvı desteği sağlanmalıdır,
- Kişi banyodan sonra mutlaka iyice kurulanmalı ve 24–25 °C sıcaklıkta termal konfor koşullarına uygun ısıtılmış bir odada yarım ile bir saat kadar dinlendirilmelidir,
- Termal havuz içinde yüzülmemeli, fazla hareket etmeden dik veya oturur pozisyonda durulmalıdır,
- Su içinde egzersiz yapılacaksa 34–35 °C veya daha düşük sıcaklıklardaki sular kullanılmalı, daha sıcak sularda egzersiz kesinlikle yapılmamalıdır,
- Banyo uygulamalarından sonra masaj veya egzersiz uygulaması yapılması, sportif aktivitelere iştirak edilmesi tavsiye edilmelidir.

Termal tesislere gelen küristlere termal suyun kullanıldığı banyo ve su içi uygulamalarının yanında fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları, diyet programları, bireysel ve grup terapileri, sağlık eğitimi, iş uğraşı eğitimi ile destekleyici değişik rekreasyonel aktiviteler hizmet olarak sunulabilir.

Bu çerçevede termal turizmi, sağlık turizmi içinde farklı bir konuma getiren özellikleri aşağıdaki gibi ifade edebiliriz;

- Termal suyun nitelikleri ve tedavi edici özellikleri,
- Termal suyun bulunduğu bölgenin iklimsel özellikleri,

¹⁷³ Aydın, s.2.

- Termal turizmde yapılan uygulamaların küratif olması ve gelen turistlerin k rist olarak adlandırılması,
- Tesislerin tedavi bölümlerinde yapılan uygulamaların eēitimli, profesyonel saēlık elemanları tarafından yapılması,
- Tesislerin konaklama bölümlerinde sunulan hizmetlerin eēitimli, profesyonel turizm elemanları tarafından sunulması,
- Termal turizm tesislerinin diēer turizm tesislerinden farklı olarak ek donanımlara sahip olması,
- Hizmetlerin sunulduēu hastane, klinik, sanatoryum, klinik-otel, otel, k r merkezi gibi tesislerde  retilmesi,
- K r uygulamaları içinde sunulan hizmetlerin birleēik ürün  zelliēi taēıması ve bir bütün olarak talep edilmesi,
- Tedavi alanında yapılan uygulamaların, oluēturulan programların turizm aktiviteleri ile de desteklenmesi,
- Termal turizmde sunulan hizmetlerin rekreasyonel yaklaēımlarla  eēitlendirilmesi,
- Rehabilitasyon hizmetlerinin, sunulan hizmetlerin önemli bir parçası olması,
- Hizmetlerden hastaların, yaēlıların, engellilerin, saēlık problemi olan kiēilerin yanında herhangi bir problemi olmayan saēlıklı kiēilerin de yararlanması,
- Termal turizm tesislerinden yılın on iki ayında da yararlanılabilmesi,
- Termal turizmin tahrip edilmemiē doēal çevrede kurulmuē tesislerde yapılması ve bu tesislerin trafikten izole edilmiē yerlerde kurulması,
- Termal turizm tesislerindeki tedavi ücretlerinin hastaların sosyal güvenlik Şirketleri tarafından karēılanması,
- Termal turizm m ēterisinin, k r giderlerinin kendi sosyal güvenlik Őirketi tarafından karēılanmasına ve hastalıēının durumuna baēlı olarak, periyodik bir Şekilde tesislerden yararlanması,

Şeklinde belirtilen özellikler termal turizmi, saēlık turizmi içerisinde farklı bir konuma getirmektedir.

2.4. TERMAL TURİZMİN TEDAVİ AMAÇLI KULLANIMINDA MEVCUT DURUMU VE GELECEĞİ

XXI. yüzyıla girdiğimiz bu dönemde, termal su kaynaklarının sağlıklı ve hasta kişi üzerindeki etkisi, gelişmiş ülkelerde artık bilimsel bir aydınlığa kavuşmuş durumdadır. Bu nedenle termal turizm, özellikle Almanya, Avusturya, Romanya, Fransa gibi ülkelerde modern tıbbın emrinde ve diğer tedavi olanaklarıyla bütünleşmiş olarak gün geçtikçe önemini arttırmaktadır¹⁷⁴.

Yapılan arkeolojik çalışmalara göre, termal sular yaklaşık 10 bin yıldan fazla süredir birçok topluluk tarafından kaplıca amaçlı tedavi için kullanılmaktadır. Termal turizm amaçlı olarak her yıl Almanya ve Macaristan'a 10 milyon kişi, Rusya'ya 8 milyon kişi, Fransa'ya yaklaşık 700 bin, İsviçre'ye 800 bin ve İspanya'ya 400 bin kişi gitmektedir. 126 milyon nüfuslu bir ülke olan Japonya'nın, sadece Beppu şehrine 12–13 milyon kişinin termal turizm amaçlı olarak gittiği belirtilmektedir. Türkiye'de, 195 adet kaplıcadan yılda 8–10 milyon kişi birçok hastalığın tedavisinde, rehabilitasyon ve dinlenme (tatil) amaçlı olarak faydalanmaktadır¹⁷⁵. Japonya'da 1500 adet kaplıcada 100 milyon geceleme kapasiteli termal turizm yapılmaktadır. Ayrıca Beppu şehrinde 1000 litre/saniye debiye sahip jeotermal su termal turizm amaçlı kullanılmaktadır¹⁷⁶.

Ülkemiz Alpin-Orojenik Kuşağı olarak adlandırılan genç bir dağ zinciri ve aynı zamanda önemli bir jeotermal kuşak üzerinde olup, sıcaklıkları 20-110 °C, debileri de 2-500 lt/sn. arasında değişebilen 1300 dolayında termal (jeotermal) kaynağa sahip bulunmaktadır. Kaynak zenginliği açısından dünyada ilk 7 ülke içerisinde yer almaktadır¹⁷⁷.

Türkiye'nin jeolojik yapısından kaynaklı Batı Anadolu'da volkanik alanlarda ve Kuzey Anadolu fay hattı boyunca çok sayıda jeotermal kaynak bulunmaktadır. Bu

¹⁷⁴ Aslan, (Balçova Termal Merkezi Uygulaması), ss.36-39.

¹⁷⁵ <http://www.jeotermaldernegi.org.tr/html> (20.05 2005).

¹⁷⁶ www.kulturturizm.gov.tr (25.07.2007).

¹⁷⁷ "Türkiye'de Turizm Yatırım Olanakları ve Yatırım Süreci", T.C. Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Yatırımları Yönlendirme Dairesi Başkanlığı, 1995, s.16.

kaynakların ülkenin her tarafında (deniz kenarı, ormanlık, dağlık alanlarda) bulunması, termal turizmi diğer turizm çeşitleri ile entegre olabilecek konuma getirmektedir. Termal turizmin deniz, üçüncü yaş, av, yat, golf, dağ, kış, kongre turizmleri ile birlikte değerlendirilmesi mümkündür. Birçok Avrupa ülkesindeki kür süresinin yıllık 120 gün civarında olmasına karşın Türkiye'de bu süre 300 gün civarındadır¹⁷⁸. Kür süresinin anlamlı derecede uzunluğu termal turizm açısından önemli bir avantajdır. Genel turizm olayı için gelen turistlerin konaklama sürelerine göre termal turizm için gelen turistlerin konaklama süreleri daha uzundur. Kür tedavisi kapsamında ortalama konaklama süresinin 7–21 gün arasında değişiyor olması, gelen turistlerin diğer turist gruplarından daha fazla döviz bırakmalarına da yol açmaktadır¹⁷⁹.

Türkiye'de yapılan bir çalışmaya göre termal turizm işletmelerinde yıllık doluluk oranlarının ortalama % 70 civarında olduğu ve tesislere gelmek için bir yıl önceden rezervasyon yapıldığı belirtilmektedir. Bu noktada termal turizm tesislerinde diğer turistik tesislere oranla yıllık doluluk oranlarının daha fazla olduğuna ve yurt içi termal turizm pazarında ciddi bir potansiyel bulunduğuna da dikkat çekilmektedir¹⁸⁰.

Dünya Turizm Örgütü'nün 19 ülkede yapmış olduğu bir istatistiki çalışmaya göre kaplıca turizminin Avrupa kıtasına özgü bir olay olduğu, Avrupa dışındaki ülkelerde de tıbbi ve ekonomik açıdan öneminin anlaşılması ile gelişme potansiyelinin fark edildiği ve bu bölgelerde kurulan kür merkezlerinin sayısının artmaya başladığı belirtilmektedir¹⁸¹. İnsanlığın asırlardır hizmetinde olan termal uygulamalar bugün bile geçerliliğini korumakta ve günümüz insanı için de termal turizm bir ihtiyaç haline gelmektedir¹⁸².

¹⁷⁸ Mehmet Özdemir, "Cumhuriyetin 70. Yılında Türk Turizmi (1923-1993)", *Anatolia Dergisi*, Özyurt Matbaacılık, Sayı:3, Mayıs-Haziran 1993, s.8-11.

¹⁷⁹ "Sağlık Turizmini Endüstrileştiren Ülkeler", *Turizm Dergisi*, Sayı: 119, 1991, s.4.

¹⁸⁰ Ömer Nalbant, "Termal Turizm Pazarlaması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1988, s.182.

¹⁸¹ Nüzhet Kahraman, "Termal Turizm Olayı ve Yalova Kaplıcaları", *Anatolia Dergisi*, Doruk Ofset, Sayı: 17–18, Mayıs-Haziran 1991, s.11-13.

¹⁸² Nüzhet Kahraman, "Sağlık Turizmi Kapsamında Kaplıcalarımızın Yeri ve Önemi", *Anatolia Dergisi*, Doruk Ofset, Sayı: 29–30, Mayıs-Haziran 1992, s.10–12.

Turizm sektöründen ekonomik olarak yarar bekleyen ülkelerde, turizm sektörüne yön veren kuruluşlar ile bu sektör içerisinde yer alan işletmeler yıl boyu turizm hareketliliğini esas alır. Bu amaca ulaşmak için turizm çeşitliliğini, yıl boyu istihdamı ve konaklama tesislerinin doluluk oranlarını artırıcı turizm yatırım ve uygulamalarını öngören politikalara öncelik ve ağırlık verilmelidir.

Ülkemiz sanayileşme ve şehirleşme sürecine girmiş bir yapıya sahip olmasına rağmen, yüzyıllardan beri süregelen bir termal (kaplıca) geleneğini göz ardı etmemiştir. Sağlık ve dinlenme amacı ile termal suları kullananlar, bu alanları suya dayalı bir rekreasyon olayı şekline dönüştürmüş ve termal sulardan yararlanmaya çalışmışlardır. Bu gelenek günümüzde de sürdürülmektedir. Türkiye'de de yıllardır bu geleneksel yaklaşımla kendini gösteren termal turizmi son yıllarda gerek toplumun, gerekse yatırımcıların ilgisini çekerek gündemde kalmaya ve popülaritesini arttırmaya devam edecektir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 'Termal Kent Projeleri' ve bu konuda yapılan tahsisler yaptığımız yorumu desteklemektedir. (Bakınız s.76-79)

ISPA (Uluslararası SPA Birliği) verilerine göre termal turizme olan talep her geçen gün artmaktadır. Kaplıca tesislerinin 2000 yılında ortalama satış hacimleri 1–5 milyon dolar arasında olup, % 17' sinin 5–10 milyon dolar arasında, % 21' inin de bir önceki yıla göre satışlarında artış gerçekleşmiştir. Bu durumda her bir kaplıca tesisinin yılda ortalama 37 bin, bir günde ise 100 ziyaretçisi olmuştur. Termal turizme katılanların % 60'ını 31–54 yaş grubu oluşturmaktadır¹⁸³. Sektörün pazar profilinin parası ve zamanı olan, problemlerini çözmüş kesimden oluşması bu artışın en önemli nedenleri arasında gösterilmektedir. Bunun yanında ulusal sağlık sigortalarının sağlıklı insanların primlerini kendilerine bakma, termal kür programlarına katılma, düzenli egzersiz yapma gibi aktivitelerden dolayı düşük tutmaya başlamaları, insanların termal turizme doğru ve bilinçli bir şekilde yönelmelerine neden olmaktadır.

Tüm dünyada termal turizm (kaplıca, otel, kür merkezi ve kür klinikleri)

¹⁸³ <http://www.spas.about.com/library/html> (17.03.2006)

tesisleri en parlak dönemlerini yaşamaya başlamıştır. Suyun en eski ve doğal tedavi aracı olması, doğal tedavi yöntemlerine olan ilgi, termal pazarın 25–75 yaş arası hasta ve sağlıklı insanlardan oluşması pazara olan ilginin artmasına neden olmaktadır. Ayrıca dünya nüfusunun yıllık ortalama % 2 oranında yaşlanması, sağlıklı yaşlı nüfusa sunulan hizmetlerin çeşitliliği ile maliyetlerinin artıyor olması ve artış hızının bu şekilde devam etmesi durumunda, 2050 yılında yaşlı nüfusunun 15 yaşın altındaki çocuk nüfusunu geride bırakacağı hesaplanmaktadır¹⁸⁴. Bu durumda insanların sağlıklı yaşlanmaları için orta yaşlardan itibaren termal turizm kapsamındaki hizmetlerden yararlanmaları, sağlıklarını korumaları için bu programlara katılmaları teşvik edilmektedir.

Ülkeler bu katılımı sosyal güvenlik sistemlerinin küre giderlerini karşılaması yoluyla desteklemektedir. Birçok ülkede yapılan bu uygulamalar insanların toplu bir şekilde hizmetlerden yararlanmasını sağlayarak sektörün gelişmesine katkıda bulunmaktadır. **Tablo 8’de** hangi ülkelerde bu giderlerin karşılandığı görülmektedir.

Tablo 8: Termal Tedavi Giderlerinin Karşılandığı Ülkeler

ÜLKE	DEVLET YARDIMI	YARDIM GÖRENLER (%)	GİDERLERİNİ KENDİ KARŞILAYANLAR (%)
TÜRKİYE	Var	15	85
BELÇİKA	Var	95	5
İSPANYA	Yok	-	100
İSRAİL	Var	10	90
İSVİÇRE	Var	-	-
POLONYA	Var	97,5	2,5
ROMANYA	Var	45	55
KOLOMBİYA	Yok	-	100
MISIR	Var	-	-

Kaynak:Nüzhet KAHRAMAN, Türkiye’de Sağlık Turizmi, T.C.Turizm Bankası AŞ Matbaacılık, 1978, s.6.

¹⁸⁴ Şahin Sayılır, "Yaşlanan Dünya ve Termal", Doğal Şifa Kaplıcalar Dergisi, Alban Matbaacılık, Y11:1, Sayı:1, Eylül 2006, s.36–37.

Türkiye'de de kaplıca giderleri T.B.M.M., Emekli Sandığı ve SSK tarafından kısmen karşılanmaktadır, buna karşın Bağ-Kur sigortalıları için hiçbir şekilde ödeme yapılmamaktadır. Termal tesislerde tedavi gören sigortalıların masraflarının tamamı sosyal güvenlik kurumları tarafından karşılanmamaktadır. Tıbbi açıdan kaplıca tedavisi görmesi gerekenler için karşılanan miktar Harcırah Kanununa¹⁸⁵ göre birinci derecedeki devlet memuru için saptanan gündelik 21,50 YTL ve 17. madde hükmüne göre yol parası ile banyo giriş ücretleri ve raporda öngörülen fizik tedavi giderlerini kapsamakta ve talimatta belirtilen miktarlar üzerinden ödenmektedir. Ayrıca konaklama ve yemek bedeli ödenmemektedir. S.S.K. sigortalıları için de aynı şartlarda ödeme yapılmaktadır. Yapılan ödemelerin günlük tutar olarak düşük kalması ise termal turizm tesislerinin düşük gelir elde etmelerine neden olmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında “Bilgi Edinme Kanunu” çerçevesinde yapılan başvurular neticesinde ve yapılan telefon görüşmelerinde hangi kurumların, giderleri nasıl karşıladığı belirlenmeye çalışılmıştır.

T.B.M.M.'nin yapmış olduğu ödemeler hakkında bilgi alınamamıştır. T.B.M.M. ilgili birimleri tarafından, gerek yapılan harcamalar, gerekse bu harcamalardan yararlananların sayısı hakkında açıklama yapılmamıştır.

Emekli Sandığı yetkililerinden alınan bilgiye göre; Emekli ve Malullük Aylığı Bağlanmış Olanlarla Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene İle Tedavileri Hakkında Yönetmeliğin Kaplıca ve İçmece Başlıklı 23. Maddesinde "Sağlık kurullarınca, içmece ve kaplıca tedavilerine gerek görülenler, Sağlık Bakanlığı'nca onaylanmış kaplıcalar ve içmecelerde tedavi edilirler. Tedavinin yapıldığı içmece ve kaplıca işletmesinden alınan ve hak sahibinin kaldığı gün sayısını ve tedavi giderlerini ayrıntılı olarak gösteren belgeler karşılığında, ilgiliye, Harcırah Kanununa göre birinci derecedeki devlet memuru için saptanan gündelik ve 17. madde hükmüne göre yol parası ödenir. Banyo giriş ücretleriyle raporda öngörülen fizik tedavi giderleri, talimatta belirtilen miktarlar üzerinden ödenir. Ayrıca, konaklama ve

¹⁸⁵ “Harcırah Kanunu”, Resmi Gazete, Tarih:10.02.1954, Sayı:6245, (33. ve 50. Maddeleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Miktarlarını Gösterir Cetvel).

yemek bedeli ödenmez" denmektedir. Kurumun ilgili birimi tarafından; 2008 yılı için saptanan gündeliğin 21,50 YTL. olarak hesaplamalarda esas alındığı belirtilmiştir.

Tablo 9: 2005 – 2006 Yılları Emekli Sandığı Sağlık Harcamaları

ÖDEME TÜRÜ	2005	2006	Fark	Değişim
HASTANE	1.067.754.561	1.350.633.924	282.879.363	26,49
DİŞ TEDAVİ-PROTEZ	8.859.735	10.083.487	1.223.752	13,81
GÖZLÜK CAM-ÇERÇEVE	43.733.904	45.759.149	2.025.245	4,63
PROTEZ	1.938.513	1.604.545	-333.968	-17,23
KAPLICA	1.696.267	1.972.691	276.424	16,3
İŞİTME CİHAZLARI	9.619.511	13.126.442	3.506.931	36,46
SAĞLIK YOLLUĞU	5.241.244	5.755.643	514.399	9,81
ECZANE-İLAÇ	1.486.959.510	1.326.328.132	-160.631.378	-10,8
TIBBİ MALZEME	57.076.185	64.676.131	7.599.946	13,32
TOPLAM	2.682.879.430	2.819.940.144	137.060.714	5,11

Kaynak: Emekli Sandığı, Sağlık İstatistikleri 2005-2006, www.emekli.gov.tr
(20.06.2008)

Tablo 10: 2006-2007 Yılları (Ocak-Eylül arası) Emekli Sandığı Sağlık Harcamaları

ÖDEME TÜRÜ	2006	2007	Fark	Değişim
HASTANE	1.040.210.017	1.002.642.156	-37.567.861	-3,75
DİŞ TEDAVİ-PROTEZ	7.054.888	6.974.804	-80.084	-1,15
GÖZLÜK CAM-ÇERÇEVE	32.578.860	33.237.963	659.103	1,98
PROTEZ	1.013.883	997.764	-16.119	-1,62
KAPLICA	841.295	1.019.781	178.486	17,5
İŞİTME CİHAZLARI	9.742.461	9.336.984	-405.477	-4,34
SAĞLIK YOLLUĞU	3.912.560	4.127.960	215.400	5,22
ECZANE-İLAÇ	943.196.927	972.470.567	29.273.640	3,01
TIBBİ MALZEME	47.477.925	50.139.118	2.661.193	5,31
TOPLAM	2.086.028.816	2.080.947.097	-5.081.719	-0,24

Kaynak: Emekli Sandığı, Sağlık İstatistikleri 2006-2007, www.emekli.gov.tr,
(20.02.2008)

Kurumun resmi internet sitesinde yer alan ve sağlık harcamalarını gösteren **Tablo 9'dan** anlaşılacağı üzere 2005–2006 yılları arasında tedavi giderleri karşılaştırmasında 2005 yılında kaplıca gideri olarak 1.696.267 YTL, 2006 yılında ise 1.972.691 YTL ödendiği 2005 yılına oranla 2006 yılında %16,3 oranında bir artış olduğu görülmektedir. **Tablo 10'da** ise 2006 – 2007 yılları Ocak-Eylül arası karşılaştırılmaktadır. İlk dokuz ayın karşılaştırıldığı ikinci tablodan da anlaşılacağı üzere 2007 yılında da artış trendi devam etmiş ve 2006 yılında 841.295 YTL olan kaplıca giderleri 1.019.781 YTL olmuş artış oranı %17,50 oranında gerçekleşmiştir¹⁸⁶.

Tablolardan anlaşılmaktadır ki, kaplıcalara olan talep her yıl bir öncekine göre artış göstermektedir.

Tablo 11: 2006- 2007 Ekim itibarıyla Emekli Sandığı Kaplıca Harcamaları

	2006	2007	FARK	ARTIŞ-AZALIŞ YÜZDESİ
OCAK	90.704	147.362	56.658	62,46
ŞUBAT	105.533	132.310	26.777	25,37
MART	73.736	109.338	35.602	48,28
NİSAN	60.370	95.247	34.877	57,77
MAYIS	77.818	168.644	90.826	116,72
HAZİRAN	79.010	167.237	88.227	111,67
TEMMUZ	83.407	84.199	792	0,95
AĞUSTOS	116.909	67.889	-49.020	-41,93
EYLÜL	153.808	47.555	-106.253	-69,08
EKİM	228.234			
KASIM	468.979			
ARALIK	434.183			
TOPLAM	1.972.691	1.019.781		

Kaynak: Emekli Sandığı, Sağlık İstatistikleri 2006-2007,

http://www.emekli.gov.tr/saglikist0607/4_5.htm, (18.06.2008)

¹⁸⁶ “İstatistikler” <http://www.emekli.gov.tr/saglikist0607.html> (08.05.2008)

Tablo 11’de görüleceği üzere kaplıca harcamalarında 2007 Ağustos ve Eylül ayları itibarıyla bir önceki yıla oranla azalma söz konusudur. Buna rağmen aynı dönemler geneline baktığımızda ise; 2006 Ocak-Eylül arası dönemde kaplıca harcamaları 841.295 YTL. (bkz. **Tablo 10.**) ve 2007 Ocak-Eylül arası dönem 1.019.781 YTL. olup 2007 yılında bir artış trendi gözlenmektedir.

Dünyadaki değişen turizm anlayışı çerçevesinde kaliteli ve bilimsel hizmet veren termal merkezlerin; konforlu tesislerde, insan sağlığını temel alan, sağlığı koruyan ve geliştiren yaklaşımlarla ön plana çıkması ile termal turizmin, geleceğin en önemli turizm çeşitlendirmeleri arasına gireceğini söylemek gerçekçi görünmektedir.

Dünya genelinde kaplıcalar eşit olarak dağılmamaktadır. Asya ve Afrika’nın bazı kesimlerinde kaplıcalar bulunmasına rağmen, kaplıcaların daha çok Avrupa’da yoğunlaştığı görülmektedir. Avrupa’da yaklaşık 1.100 kaplıca ve kür merkezi bulunmaktadır. Kaplıca kültürü daha çok doğu ve güney Avrupa ülkelerinde gelişmiştir. İngiltere, diğer kuzey Avrupa ülkeleri ve Amerika’da kaplıca kültürü gelişmemiştir ve bugün bu durum halen devam etmektedir. İngiltere, diğer kuzey Avrupa ülkeleri ve Amerika’da bulunan merkezler daha çok dinlenme amaçlı kullanılmaktadır¹⁸⁷.

Termal merkezlerin yaklaşık 190’ı yeni Avrupa Birliği üyeleri olan Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Slovenya’da bulunmaktadır. Buralarda her yıl 500.000’e yakın hastaya tedavi hizmeti verilmektedir. Almanya’da bulunan 250–300 arasındaki kaplıca merkezine yılda 7 milyondan fazla ziyaretçi gelmektedir. Macaristan’da 120 tedavi edici kaplıca merkezi bulunmaktadır. Her yıl bu ülkeye gelen turistlerin % 22’si bu merkezlere gitmektedir. Sadece Budapeşte’de 80’den fazla merkez bulunmakta ve bunun yarısından fazlasında tedavi hizmetleri verilmektedir. İtalya’daki 200’e yakın kaplıca merkezine yılda yaklaşık 6 milyon ziyaretçi gelmektedir. Bulgaristan’da Karadeniz sahilleri boyunca yer alan yaklaşık 300 kaplıca merkezi vardır. Bunların çoğu oteller içinde işletilen modern merkezlere

¹⁸⁷ Dursun Aydın, "Almanya'daki Kür Sistemi, Yurtdışına Açılma Endişeleri ve Değerlendirme Hakkında Rapor", Sağlık Turizmini Geliştirme Derneği, Ankara, 2005, s.1.

dönüştürülmüş ve her yıl binlerce kişi bu merkezlere gelmektedir. Rusya'nın bazı kesimlerinde gelişmiş kaplıca merkezleri bulunmaktadır. Baltık ülkeleri Estonya, Letonya, Litvanya'da tedavi amaçlı kaplıcalar yaygındır¹⁸⁸.

Ayrıca Fransa'da 104 adet, İspanya'da 128 adet ve İtalya'da ise 360 adet civarında termal tesis bulunduğu, Almanya'daki tesislerin toplam yatak kapasitesinin 750.000 olduğu belirtilmektedir. Almanya'nın Stuttgart kentinde bulunan Das Leuze kaplıca ve rekreasyon tesislerini yaz aylarında günde 8000 kişinin ziyaret ettiği ve bu rakamın yıllık ortalama her gün 3000 kişi tarafından ziyaret anlamına geldiğine dikkat çekilmektedir¹⁸⁹.

İzmir ilinde İl Özel İdaresine bağlı olarak işletilen Balçova Termal Tesisleri 2007 yılında yurt dışından 4.862 ve yurt içinden 30.918 kişi olmak üzere toplam 35.780 konuğa hizmet vermiştir. Yabancı konuklar 54.561 geceleme yapmışlardır. Tesisin 2007 yılındaki doluluk oranı % 85,18 olarak gerçekleşmiştir¹⁹⁰.

2.5 . TÜRKİYE'DE TERMAL TURİZME YÖNELİK PLANLAMALAR

Türkiye'nin sahip olduğu zengin termal kaynaklara rağmen bu kaynaklar üzerinde bulunan tesislerin yetersizliği, kaynak bölgelerindeki alt yapı problemleri, ulaştırma problemleri, yetişmiş kalifiye eleman eksikliği, sürdürülmekte olan geleneksel kaplıca kullanımının olumsuz etkileri gibi nedenlerden dolayı yerli ve yabancı turistler tarafından her geçen gün artan taleple ilgi odağı haline gelen kaplıcalar, modern termal turizm tesisleri haline getirilmedikçe bu kaynaklardan beklenen düzeyde yarar sağlanamayacaktır.

Türkiye'de sağlık turizmi ve termal turizm ile ilgili istatistikler 2001 yılından itibaren tutulmaya başlanmıştır. Türkiye'ye gelen turistler içinde sağlık amacı ile gelenlerin oranı son beş yıllık dönem içinde her geçen gün artmakla birlikte halen

¹⁸⁸ Aydın, ss.3-8.

¹⁸⁹ www.kulturturizm.gov.tr (03.08.2008)

¹⁹⁰ Balçova Termal Tesisleri Ön Büro Müdürlüğü ile yapılan mülakat. (12.04.2008)

%1'in altındadır¹⁹¹. Bu nedenle ülke genelindeki turizm çeşitlendirmesi çalışmaları içinde termal turizm öncelikli olarak değerlendirilmesi gereken bir sektör olarak ortaya çıkmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Ek.2'deki Bilgi Edinme Dilekçesine verilen yanıt şöyledir;

“Termal turizm Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar kapsamında önemli bir yer tutmaktadır. Bakanlığımızca 2007 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi (2023) diğer alternatif turizm türlerinde olduğu gibi sağlık ve termal turizmde de önemli açılımlar ortaya koymuş ve belirlenen hedefler çerçevesinde yapılması gereken çalışmalar Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007-2013) içerisinde yer almıştır.

Ülkemizde turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması amacıyla öncelikli olarak geliştirilecek alternatif turizm türleri arasında termal turizm yer almaktadır. Termal turizmine yönelik çalışmalar Bakanlığımızın, turizmin çeşitlendirilerek ülke geneline yayılması politikası içinde önemli yer tutmaktadır.

Kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından dünyada ilk yedi ülke arasında yer alan ülkemiz Avrupa'da kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sıradadır. Ülkemizdeki öz ve yenilenebilir olan jeotermal kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına yönelik olarak geleneksel kaplıca kullanımından farklı bir anlayış ve yaklaşım geliştirmeye çalışılmaktadır. Termal turizmdeki anlayış, termal sularımızın yıkanma amaçlı kullanımı dışında insan sağlığı, zindelik, rekreasyon, eğlence, dinlenme ve spor tesisleri gibi imkanların yer aldığı ve 12 ay boyunca hizmet verebilen tesisler yaratmaktır. Termal turizminin geliştirilmesi yönünde kür parkı, kür merkezi ve konaklama entegrasyonu sağlayan tesisleri bünyesinde bulunduran uluslararası standartlara sahip nitelikli tesislerin sayısı ile birlikte turizm geliri ve turist sayısının artırılması hedeflenmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007-2013) ana kararları kapsamında Troya, Frigya ve Afrodisias kültür ve termal gelişim bölgelerinde ana tema olarak termal turizm belirlenmiş ve bu bölgelerin her birinin bölgesel destinasyon olarak geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda Bakanlığımızca “Termal Turizm Kentleri Projesi” yürütülmekte olup, söz konusu proje ile kür merkezi, kür parkı ve konaklama merkezi ile entegrasyonu da sağlayacak şekilde kısa dönemde toplam 50.000 yatak

¹⁹¹ “Turizm İstatistikleri”, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF657B96472CD892038020F3B0746F34B3gov.tr> (03.09.2008)

kapasiteli nitelikli termal tesis yatırımlarının gerçekleştirilmesi, orta dönemde termal turizme yönelik 100 bin yatak kapasiteli tesisin işletmeye açılması ve uzun dönemde ise ülkemizin Avrupa'da termal turizm konusunda birinci varış noktası olması amaçlanmaktadır¹⁹².”

Termal turizmin geliştirilmesi ile sağlık turizminde var olan boşluğun doldurulması, turizm mevsiminin uzatılması, **turizm çeşitliliğinin arttırılması**, yerli ve yabancı turistin gelişen ve değişen taleplerine yanıt verilmesi, turizmin bir parçası olarak termal turizm pazar payının genişletilmesi, yeni istihdam alanlarının oluşturulması, Türkiye'nin turizm gelirlerinin arttırılması ve bu alandaki tanıtımı sağlanacaktır.

Yapılan incelemelerden Türkiye'de termal turizm arzının, talebi karşılayamaz durumda olduğu sonucuna varılabilir. Karlılığı yüksek olan sağlık turizmi alanında, Türkiye'nin dünyadaki termal turizm payının arttırılması, daha fazla, daha karlı ve daha uzun süreli doluluk oranları elde edebilmesi için, termal turizmin turizm çeşitliliği açısından öncelikli olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Nitekim Kültür ve Turizm Bakanlığı da ülkenin termal turizm potansiyelini değerlendirmek amacıyla bir dizi önlemler almış ve Cumhuriyetimizin 100. Yılı hedefleri arasında termal turizme geniş yer ayırmıştır. **“Sağlık Turizmi ve Termal Turizm”¹⁹³** başlığı altındaki hedeflere bakacak olursak;

“• Troya, Frigya ve Afrodiasias bölgelerinin her biri termal ve kültür temalı bölgesel varış noktası olarak geliştirilecek, termal ve kültür turizmi kapasitesinin alternatif turizm türleri ile bütünleşmesi sağlanarak yakın çevredeki diğer kültürel ve doğal değerlerle de ilişkilendirilecektir.

• Jeotermal kaynakların bulunduğu bölgeler dikkate alınarak etaplar halinde tüm kaynakların değerlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

• Kültür ve Turizm Bakanlığınca bugüne kadar ilan edilen termal turizm merkezlerine ilişkin imar planları ve revizyon imar planlama çalışmaları tamamlanacaktır.

¹⁹² Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bilgi Edinme Dilekçesine Cevap Yazısı.

¹⁹³ Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013”, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007, s.22.

- *Avrupa’da termal turizm konusunda birinci varış noktası olması sağlanacaktır.*
- *Jeotermal suyun etkin bir şekilde dağıtımını amacıyla belirlenen pilot bölgelerde mahalli idareler birliği ve dağıtım şirketleri kurulması yönünde çalışmalar yapılacaktır.*
- *Jeotermal kaynak odaklı “Turizm Merkezi” ve/veya “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” ilan edilebilecek alanlar belirlenerek fiziki planlarının tamamlanmasından sonra turizm yatırımcılarına tahsisi kısa bir sürede gerçekleştirilecektir.”*

Bu bağlamda İzmir’de 14 bölge, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Alanı olarak ilan edilmiş ve resmi gazetede yayınlanmıştır. Belirlenen alanlar içerisinde termal turizm için uygun olanlar üzerinde termal kent projelerinin gerçekleşmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Bu alanlar şunlardır¹⁹⁴;

- 1- İzmir Alaçatı Turizm Merkezi (Resmi Gazete 06.09.1982/17804)
- 2- İzmir Çeşme Altinkum Turizm Merkezi (Resmi Gazete 07.12.1985/18951)
- 3- İzmir Selçuk Pamucak Turizm Merkezi (Resmi Gazete 07.12.1985/18951)
- 4- İzmir Seferihisar Doğanbey Kaplıcası (Resmi Gazete 07.12.1985/18951)
- 5- İzmir Paşa Limanı Turizm Merkezi (Resmi Gazete 05.08.1986/19186)
- 6- Selçuk-Pamucak II Nolu Turizm Merkezi (Resmi Gazete 09.04.1987/19426)
- 7- İnciraltı Turizm Merkezi (Resmi Gazete 20.09.1991/20997)
- 8- İzmir Balçova Turizm Merkezi (Resmi Gazete 17.02.1995/22205)
- 9- İzmir Özdere Kesre Turizm Merkezi (Resmi Gazete 07.02.1997 /23133)
- 10-İzmir Çeşme Paşa Limanı Turizm Merkezi (Resmi Gazete 06.01.2005/25692)
- 11-İzmir Alaçatı Turizm Bölgesi (Resmi Gazete 12.10.2005/19186)
- 12-İzmir Dikili Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (Resmi Gazete 14.12.2006/11354)
- 13-İzmir Bergama Alliano Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (Resmi Gazete 04.12.2006/11354)

¹⁹⁴ İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Brifing Raporu, Nisan 2008.

14- İzmir Çeşme Reisdere Turizm Merkezi (13.03.2008/26815)

Çeşme Alaçatı-Paşalimanı Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Alanı Tahsisleri: 12/10/2005 tarih ve 25964 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu kararı ile İlimiz Çeşme İlçesinde, turizmin geliştirilmesi ve canlandırılması, yeni yatırımların yapılarak, bölgenin yatırımcılar açısından daha cazip hale getirilmesi, yörenin ve yöre halkının ekonomik yönden kalkınmasının sağlanması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan planlamayla; Çeşme Alaçatı-Paşalimanı Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Alanı 5 bölgeye ayrılmıştır.

Alaçatı ve Çeşme'deki alanlar tahsise çıkarılmış olmasına rağmen, yüzölçümü olarak çok büyük ve teminatlarının yüksek olduğu gerekçeleri ile tahsis talepleri gerçekleşmemiş, yeni tahsisler için alanların uygun ölçeklerde küçültülerek 2008 yılında yenileneceği belirtilmiştir.

Aynı zamanda bölgedeki dokunun korunması, yoğun yapılaşmanın engellenmesi, bölgedeki su kaynaklarının yetersizliği, ekolojik yaşamın yok edilmemesi gerekçeleri ile Alaçatı Koruma Derneği ve Çevre Mühendisleri Odası'nca tahsislerin gerçekleştirilmemesi konusunda iptal davaları açılmıştır. Bu nedenlerden dolayı bölgedeki tahsisler gerçekleştirilememiştir¹⁹⁵.

Ayrıca, Seferihisar-Doğanbey ve Dikili Termal, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde planlama çalışmaları tamamlanmak üzere olup, bu alanların da en kısa sürede tahsise açılması Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hedefleri arasındadır.

Hedefler doğrultusunda sağlık turizmi ve termal turizm alanında yapılacaklar¹⁹⁶ ise şunlardır:

- *Öncelikli olarak dört bölge için termal turizm master planları*

¹⁹⁵ İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Yatırımlar Şubesi Verileri.

¹⁹⁶ Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013", T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007, s.24.

hazırlanacaktır. Bu bölgeler aşağıda verilmektedir.

Güney Marmara: Balıkesir, Çanakkale, Yalova

Güney Ege: Aydın, Denizli, Manisa, **İzmir**

Frigya: Afyonkarahisar, Ankara, Uşak, Eskişehir, Kütahya

Orta Anadolu: Aksaray, Kırşehir, Niğde, Nevşehir, Yozgat

Bu bölgelerde termal turizm merkezleri belirlenecek ve termal turizmin altyapı ve üstyapısının geliştirilmesine yönelik stratejiler hayata geçirilecektir.

- *Özel sektörü teşvik amacıyla kamu arazisi ve termal su tahsisleri yapılacaktır.*
- *Yerel yönetimlerce başlatılacak termal projeler için mutlaka uzman kurum ve kişilere fizibilite etütleri yaptırılacaktır.*
- *Termal tesisler bir kompleks şeklinde planlanarak, otel ve kür merkezleri etrafında yeşil alanlar, koşu ve gezi parkurları, eğlence mekanları (aquaparklar v.b. gibi su oyunları) düzenlenerek çevre niteliği yükseltilecektir.*
- *Kültür ve Turizm Bakanlığı, yetkisinin bulunmadığı turizm merkezleri dışındaki kaplıca sahalarına ilişkin imar planlarının uzmanlarınca hazırlanması ve onay öncesinde Bakanlık teknik görüşünün alınmasını sağlayacaktır. İmar planı uygulamalarında, ilgili ve uzman kurum ve kuruluşlarca jeolojik hidrojeolojik etütler, kaynak koruma alanları tespitleri öncelikle yapılacaktır.*
- *İmar planlarında otel+kür merkezi+kür parkı entegrasyonu iyi kurulacak yatırım alanları, termal su potansiyeline göre belirlenecektir. Termal suya ilişkin tespitler ve kullanım hakları imar planları ile belirlenecektir.*
- *Termal alanlar içerisinde ve civarında oluşan II. konut türü talepler iyi etüt edildikten sonra değerlendirilecektir.*
- *Termal suyun konutlarda, konut devre mülklerinde ve konut kooperatiflerinde ferdi olarak kullanımı yerine ortak (kür merkezi v.b.) mekanlarda kullanımı özendirilecektir.*
- *Termal turizm merkezlerinde termal turizm amacına uygun olmayan tesislere (yani, Sağlık Bakanlığı'ndan alınmış kaplıca ruhsatı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınmış Yatırım ve İşletme Belgesi olmayan, imar planında termal turizm tesis alanı veya kür merkezi gibi termal suyun ortak kullanımının söz konusu olduğu tesis alanları olarak ayrılmamış tesisler) termal su kullanım izni verilmeyecektir.*
- *Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca Turizm Merkezi ilan edilmiş alanlardaki sondaj ve su dağıtımında, yerel idarelerin Kültür ve Turizm*

Bakanlığı'ndan izin almaları sağlanacaktır.

- *Kaplıca tesislerinde mimarinin tarihsel ve yerel dokuya (Osmanlı, Selçuklu ve Roma mimarisi gibi) uygun şekilde yapılması ve böylece özellikle dış turizm talebini arttırıcı görünüm kazanılması sağlanacaktır.*
- *Tanıtım amaçlı broşürlerde termal tesis ve termal su varlığı ile bilinen yörelerimize ağırlık verilecektir.*
- *Altyapı (sondaj, yol, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon v.b.) ve çevre tanzimi için sağlanan mali yardımlar öncelikle pilot bölgelerde yoğunlaştırılacaktır.*
- *Termal turizm öncelikli teşvikler arasında yer alacaktır.*
- *Yabancı ülkelerdeki sağlık ve sosyal yardım kuruluşları ile ilişkiler kurulacaktır.*
- *Özel sektör ve toplumun bilgilendirilmesi için ulusal ve uluslararası düzeyde toplantı, seminer ve tanıtım programları yapılacaktır.*

Görüldüğü gibi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2023 yılı hedefleri içerisinde sağlık ve termal turizme özel bir önem verilmektedir. Bu hedefler doğrultusunda dünya konjonktüründe hızla gelişmekte olan sağlık ve termal turizm alanında ülkemizin önemli bir avantaj sağlaması ve mevcut taleplere cevap vermenin yanı sıra yeni talepler yaratılması mümkün olacaktır.

2.6 . TERMAL TURİZM TALEBİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Talep; satın alma gücüyle desteklenmiş satın alma isteği olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım itibari ile bir ürünü satın alma isteği yeterli değildir, bununla birlikte yeterli gelire sahip olmak gerekmektedir¹⁹⁷.

"Turizm talebi, seyahat etme isteğinde bulunan ve isteğini karşılamaya imkan verecek kadar gelire sahip olan insanların miktarıdır"¹⁹⁸ ya da

"Bir turistin belli bir fiyat seviyesi veya döviz kuru dahilinde elde etmek

¹⁹⁷ Özcan Yağcı, "Turizm Ekonomisi", Detay Yayıncılık, Ankara, 2003, s.22.

¹⁹⁸ Hasan Olalı ve Alp Timur, "Turizm Ekonomisi", Ofis Matbaası, İzmir, 1988, s.195.

istediği ve fiilen elde etmeyi kabul ettiği turistik hizmet ve malların bütünüdür" ¹⁹⁹ şeklinde tanımlanmaktadır.

Turizm talebinin ekonomideki diğer mal ve hizmet taleplerine göre farklı özellikleri aşağıdaki şekilde vurgulanmaktadır²⁰⁰.

- İnsanları turizme yönelten farklı kişisel isteklerin varlığı, turizm talebinin bağımsız bir talep olmasına neden olmaktadır.
- Turizm talebi insanların seyahat etme nedenleri ve seyahat boyunca yaptıkları değişik aktivitelerden dolayı, çok yönlü özellikler taşımaktadır.
- Talebin gelir esnekliği insanların harcanabilir kişisel gelirlerine direkt olarak bağlı olması nedeni ile oldukça yüksektir.
- Turistik mal ve hizmetler ekonomideki diğer lüks mal ve hizmetler ile rekabet halindedir, birbirlerinin yerini kolayca alabilirler.
- Turizm talebinde ekonomik, sosyal ve politik faktörlerin önemli olması, talebin esnek olmasına neden olmaktadır.
- Turizm talebinin değişim olanakları çok fazladır. Gidilecek bölge, uzaklığı, imkanları, tesislerin kalitesi vb. gibi nedenler bu durumu arttırmaktadır.
- Turizm talebinin en önemli özelliği ise mevsimlik bir talep olmasıdır. Talebin yılın on iki ayına dağıtılabilmesi için turizm çeşitlendirmelerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Genel olarak turizm talebi ile aynı özelliklere sahip olmakla birlikte, kanımızca termal turizm talebi turizm talebinden birkaç noktada ayrılmaktadır.

- ◆ Termal turizmde insanların yaptıkları konaklama ve tedavi gibi harcamalar genellikle, sosyal güvenlik kurumları veya sigorta şirketleri tarafından karşılandığı için, talebinin gelir esnekliği diğer turizm çeşitlerine göre daha düşüktür.
- ◆ Termal turizm, yılın on iki ayına yayılabilen bir turizm çeşidi olduğu için, talep

¹⁹⁹ Olalı ve Timur, s.195.

²⁰⁰ Orhan İçöz, "Turizm Ekonomisi", Turhan Kitabevi, Ankara, 2005, s.105-106.

mevsimlik talebin dışına çıkmaktadır.

- ◆ Termal turizm sağlığı iyileştirmek ve zindeleşmek amacıyla yapıldığı için, diğer mal ve hizmetlere göre rekabet avantajına sahiptir ve bu nedenle talep yaratma gücü daha fazladır.

Turizmin kitlesel bir olay haline gelebilmesine olanak sağlayan en önemli faktörlerden birisi de kişilerin sahip olduğu "boş zaman" dır. Boş zaman faktörü olarak da belirtilen bu faktörü etkileyen toplumsal etmenler ise şu şekilde ifade edilmektedir:²⁰¹

- Nüfus artışı,
- Kentleşme olayı,
- Çalışma saatlerinin azalması ve sendikaların etkisi,
- Eğitimin yayılması,
- Aile yaşamı ve ev koşullarındaki değişiklikler,
- Modern teknoloji ve kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler,
- Ülke ekonomilerinin gelişmesi,
- Toplumsal değerlerde değişiklikler,
- Tıbbi gelişmelerin insan yaşamındaki olumlu etkileri,
- Devletin artan ilgisi.

Turizm talebi tanımlarından da anlaşılacağı üzere talepte en önemli faktör, satın almayı sağlayan gelir seviyesi ile miktarı olarak ortaya çıkmaktadır. Temelde ekonomik bir olay olan turizm; ekonomi dışı faktörlerden de büyük ölçüde etkilenmektedir. Savaş, doğal afetler, güvenlik sorunları ve dünya üzerindeki sağlık problemleri de turizm olayını etkilemektedir.

Bu çerçevede turizm olayını etkileyen faktörleri; ekonomik faktörler, psiko-

²⁰¹ Cevdet Avcıkurt, "Turizm Sosyolojisi", Detay Yayıncılık, Ankara, 2003, s.8.

sosyal faktörler, demografik faktörler, siyasal faktörler şeklinde sınıflandırabiliriz²⁰².

2.6.1 . Ekonomik Faktörler

Turist gönderen ülkedeki bireysel gelir dağılımı ve düzeyi, GSMH düzeyi, döviz kurları, karşılaştırmalı ve genel fiyat düzeyleri, sunulan turistik mal ve hizmet fiyatlarındaki değişiklikler, gidilecek yerin arz özellikleri, reklâm ve tanıtım faaliyetleri, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki değişiklikler ve turizm olayının mevsimlik özelliğinin ekonomik etkileri turizm talebini etkileyen ekonomik faktörler olarak değerlendirilmektedir.

Turizm ve seyahat; ihtiyaçlar hiyerarşisinde üst seviyede yer almaktadır. İnsanlar için turizm olayının gerçekleşmesi büyük ölçüde tüketim koşullarına ve ekonomik beklentilere bağlıdır. Ekonomik durgunluk ve işsizlik dönemlerinde, insanlar temel ihtiyaçları olan yeme-içme, barınma ve giyinme harcamalarından fedakarlık etmek yerine, tatil yapmamayı veya daha kısa süre, yakın yerlere giderek ucuz tatili tercih etmektedirler. Bu nokta da turizm olayının turist gönderen ülkelerdeki ekonomik değişikliklerden direkt olarak etkilendiğini göstermektedir²⁰³.

Bu durumda kişiler günlük temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra gelirlerinden kalan miktarı, yani harcanabilir geliri turizme ayırmaktadırlar. Kişisel gelir seviyesi yükseldikçe harcanabilir gelir miktarı artmakta ve turizm olayına katılım da yükselmektedir. Kişisel gelir ile turizm talebi arasında doğrusal bir ilişki vardır. Gelir arttıkça turizm talebi artar, gelir azaldıkça turizm talebi azalır. Turist gönderen ülkelerdeki ekonomik gerilemeler ve ödemeler dengesindeki açıklar turizm hareketlerini olumsuz yönde etkilemektedir²⁰⁴. Turizm talebinin genellikle gelişmiş ülkelerin vatandaşları tarafından oluşturulması da bu ülkelerdeki yüksek miktardaki harcanabilir gelir ve sosyal refahın varlığı ile açıklanmaktadır²⁰⁵.

²⁰² Yağcı, s.26.

²⁰³ Egon Smeral, "Turizm Talebi, Ekonomik Teori ve Ekonometri: Bir Entegre Yaklaşım", Turizmde Seçme Makaleler, Ekim 1991, s.75-91.

²⁰⁴ Osman E. Çolakoğlu, "Uluslararası Turizm Talebine Etki Eden Faktörler ve 1990'larda Türk Turizmi", Anatolia Dergisi, Sayı:3-4, Mart-Nisan 1990, s.35-40.

²⁰⁵ Mikdat Erol, *Turizm Pazarlaması*, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003, s.34.

Bir ülkenin para biriminin değerindeki artış veya azalışlar döviz kurlarında değişmelere neden olacağı için direkt olarak turizm talebini etkilemektedir. Turist kabul eden ülkenin para biriminin değerinin düşmesi fiyatları ucuzlatacağından, turist gönderen ülke açısından avantajlı bir durum oluşturarak, uluslararası turizm hareketlerini arttırmaktadır. Para birimi değerinin artmasında ise tam tersi bir durum ortaya çıkarmaktadır. Turist gönderen ülkenin para birimindeki düşmeler ise gelir azaltıcı etkiler yaratacağı için, uluslararası turizm hareketlerini olumsuz yönde etkilemektedir²⁰⁶.

Turistik mal ve hizmetin fiyatı, kalitesini belirleyen bir ölçüt olarak tüketici üzerinde psikolojik etkiye sahiptir. İşletmeler fiyatlarını belirlerken bu durumu göz önünde bulundurmakla birlikte, talebin fazla olduğu dönemlerde fiyatlarını yükseltirken, az olduğu dönemlerde düşürmektedirler. Turizmde tüketici, fiyat değişikliklerini titizlikle takip etmekte ve değişime azami tepki vermektedir²⁰⁷.

Kür giderlerinin sosyal güvenlik kuruluşları ile sigorta şirketleri tarafından karşılanıp karşılanmaması, termal turizmin talebini etkileyen en önemli ekonomik faktörlerden birisidir. Giderlerin karşılanması sektörün gelişmesi için gerekli olan kaynakların yaratılmasına neden olmaktadır. Termal turizmin geliştiği Fransa, Almanya, Avusturya, Romanya gibi ülkelere bakıldığında, kür giderlerinin ilgili kurumlar tarafından karşılandığı görülmektedir²⁰⁸.

2.6.2 . Psiko-Sosyal Faktörler

Turist gönderen ve alan ülkedeki turizm olayına bakış ve turizm anlayışı, örf, adet, gelenek ve göreneklerin turizm olayına etkisi, turizm olayına katılan kişilerin seyahat alışkanlıkları, sosyal sınıfları, aile yapıları, rol ve statüleri, referans grupları, kültürel özellikleri, merak ve gezme istekleri, gidilecek yerin çekiciliği, moda ve etkileri, turistik ürünler üzerindeki algılar ve düşünceler turizm talebini etkileyen

²⁰⁶ İçöz, s.123.

²⁰⁷ Dündar Denizler, "Konaklama İşletmelerinde Fiyatın Önemi ve Fiyat Karşılaştırması", *Anatolia Dergisi*, Sayı:21-22, Eylül-Ekim 1991, s.23-25.

²⁰⁸ Aslan, (Balçova Termal Merkezi Uygulaması), ss.36-39.

psiko-sosyal faktörler arasındadır²⁰⁹.

Macaristan'da yapılan bir çalışmada termal turizm talebinin; termal suyun tedavi edici özelliklerine, çevredeki doğal kaynakların durumuna, tesislerin niteliklerine, bölgedeki diğer turizm yatırımlarının varlığına ve bölgenin demografik özelliklerine bağlı olduğu görülmüştür²¹⁰. Aynı ülkede yapılan başka bir çalışmada ise; küristlerin termal tesislerden eğlenme, dinlenme, zindeleşme ve tedavi olma amacı ile yararlandıkları belirtilmektedir²¹¹.

Türkiye'deki termal turizm müşteri profilini belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada yurt içi termal turizme katılanların % 27,6'sının tanıdık tavsiyesi, % 26,7'sinin tesisteki donanımın yeterliliği ve kür uygulamasının yararı, % 24,9'nun da doktor tavsiyesi nedeni ile tesislere geldiği tespit edilmiştir. Tesisleri tercih nedenleri arasında; % 65'i tesislerin temiz olmasını, % 58,3'ü tesisin fiyatının uygunluğunu, % 56,2'si ise tedavilerin eğitimli personel denetiminde yapılmasını göstermiştir. Ayrıca tesislere gelme nedenleri arasında; rahatsızlıklarına çare bulma % 59,8, dinlenme-eğlenme-zindeleşme isteği % 25,5, tatil yapma % 6,3, bir yakınına refakat % 6,6, tesislere iki kişi gelme % 35,4 ve tek gelme % 29,7 olarak ortaya çıkmıştır²¹².

Yapılan bir başka çalışmada ise küristlerin termal tesislerin hizmet kalitesi konusundaki beklentileri ortaya koyulmuştur. Küristler termal tesislerde kaplıca uygulamalarının yanında egzersiz programları, zayıflama programları, masaj, güzellik programları, akupunktur gibi alternatif yaklaşımlar ile sağlık ve zindelik kazanmaya yönelik uygulamaları talep etmektedirler²¹³.

İnsanların termal suyun tedavi edici etkilerine inanmaları ve bunu kabul

²⁰⁹ Erol, s.69.

²¹⁰ G. Zeller, "Marketing in Medical Tourism the Example of The South Danubian Region", *Leisure, Recreation and Tourism Abstract*, Vol.14, No.1, March 1989, s.43.

²¹¹ I. Gellai, "The Situation for Health Tourism and its Current Problems", *Leisure, Recreation and Tourism Abstract*, Vol. 13, No.3, September 1988, s.148.

²¹² Nazmi Kozak, "Termal Turizm Müşteri Profilini Belirleme Aracı Olarak Tüketici Araştırmaları: İç Turizme Yönelik Bir Uygulama", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1996 (Termal Turizm Müşteri Profili), s.117-143.

²¹³ Zeynep Aslan, "Ege Bölgesine Yönelik Termal Turizm Talebinin Analizi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1996, s.175.

etmeleri, gidilecek tesiste ve bölgede iyileşeceklerini beklemeleri termal turizme katılmalarında birinci derecede etkili faktörlerdir.

2.6.3 . Demografik Faktörler

Turizm olayına katılan kişilerin yaşı, cinsiyeti ve sağlık durumu talebi etkileyen faktörler arasındadır. Dünya nüfusunun yaşlanması ile birlikte değişen demografik yapı ve artan refah düzeyinin bir sonucu olarak yaşlılar, turizm sektörünün ana hedef kitlesi haline gelecektir²¹⁴. Dünya nüfusunun geleceğine yönelik olarak yapılan tahminlerde, 50 yaş ve üstündeki grupların toplam nüfus içindeki oranının artacağı ve bu yaş gruplarındaki insanların yılın her ayında, daha uzun süreli tatiller yapacakları öngörülmektedir²¹⁵. Bu grupların boş zamanlarının fazla olması, sosyal güvenlik problemlerinin ortadan kalkması, gelir düzeylerinin artması, ortaya çıkan sağlık problemlerine çözüm bulma ve sağlıklı yaşlanma kaygıları gibi nedenlerle daha fazla seyahat edecekleri belirtilmektedir²¹⁶.

Yapılan çalışmalarda turizm olayına katılanların genellikle 25–65 yaş aralığında, diğer yaş gruplarına göre daha çok gençlerden ve yaşlılardan oluştuğu belirtilmektedir²¹⁷. Bu yaş dönemlerinde seyahate, tatile daha fazla kaynak ve zaman ayrılması, orta yaş grubundakilerin aile ve iş ile ilgili meşguliyetlerinin fazla oluşu gibi nedenler turizm olayına katılımı etkilemektedir. Özellikle yaşlılıkta sosyal güvenlik sorunlarının halledilmesi, günlük ihtiyaçlarının karşılanması, belli bir gelir düzeyine sahip olunması ve boş zamanın çok olması, yaşlıların daha fazla seyahat etmelerini ve tatile çıkmalarını sağlamaktadır. Turist gönderen ülkedeki insanların aile yapısı, mesleki durumları, eğitim düzeyleri, emeklilik durumları ve yaşadıkları bölge de talep üzerinde etkili demografik faktörlerdir²¹⁸. Ayrıca turist gönderen ülkelerin nüfuslarındaki artış ve azalışlar da turizm talebini etkilemektedir.

²¹⁴ Cevdet Avcıkurt, Sebahattin Karaman, “Global ve Bölgesel Düzeyde Uluslar arası Turizm Hareketleri ve Türkiye” Turizmde Seçme Makaleler, Mayıs 1995, s.1-19.

²¹⁵ Düriye Bozok, “Türkiye’ye Yönelik Uluslararası Turizm Talebinin Yapısal Analizi ve Gelişme Stratejileri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 1996, s.211.

²¹⁶ Metin Kozak ve Ozan Bahar, “Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik”, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005, s.38.

²¹⁷ İçöz, s.140-144.

²¹⁸ İçöz, s.140-144.

Fransa'daki kaplıca tesislerine gidenlerin genellikle kadınlardan ve yaş grubu olarak da yaşlılardan oluştuğu belirtilmektedir²¹⁹.

Türkiye'deki termal turizm müşteri profilini belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada yurt içi termal turizme katılanların demografik özellikleri hakkında bilgiler elde edilmiştir²²⁰. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, termal tesislerden en çok yararlananlar 30-60 yaş aralığındaki kişiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu kişilerin % 58'inin kadın, % 42'sinin erkek, % 36,6'sının serbest meslek sahibi, % 21,3'ünün ev hanımı, % 8,8'inin memur, % 12,9'unun emekli, % 30,9'unun lise mezunu, % 25,2'sinin yüksekokul veya fakülte mezunu, % 23,4'ünün ilkokul mezunu, % 71,5'inin il merkezlerinde ikamet ettiği, % 15,6'sının ilçe merkezlerinde ikamet ettiği, % 7,2'sinin yurt dışında ikamet ettiği saptanmıştır. Çalışma sonuçlarından termal turizme katılımında, yaş aralığının ve cinsiyetin ön plana çıktığı görülmektedir²²¹.

Tesislerde kalanların konaklama sürelerinde; % 21'inin 21 gün, % 25,2'sinin 8-11 gün, % 24,6'sının 4-7 gün konaklama yaptığı ve % 47,1'nin düzenli olarak tesislerden yararlandığı, % 63,7'sinin ise daha öncede tesislere geldiği belirtilmektedir. Termal tesislere gelen kùristlerin % 46'sının 8 gün ve üstü konaklama yapması, termal turizmdeki konaklama sürelerinin diğere turizm çeşitlerine oranla daha fazla olduğunu göstermektedir²²².

2.6.4 . Politik ve Psikolojik Faktörler

Gelen yabancı turistlerin, gidecekleri ülkenin barış, savaş, din, terör gibi etkenleri uluslararası turizm hareketlerini ülkelerin içinde bulunduğu politik ortam, siyasal yapı, uyguladıkları yasalar, ülkenin turizm politikası, vergi politikalarının turizme etkisi, seyahat kolaylıklarının sağlanması ve sınır geçiş kolaylıkları, turistlere uygulanan diğere politikalar, ülkenin güvenlik sorunları ve ortaya çıkan

²¹⁹ C. Jamot, "The Characteristics of Health Tourism; the Example of France", *Leisure, Recreation and Tourism Abstract* Vol. 12, No.4, December 1987, s.239.

²²⁰ Kozak, Termal Turizm Müşteri Profili, s.117-143.

²²¹ Kozak, Termal Turizm Müşteri Profili, s.117-143.

²²² Kozak, Termal Turizm Müşteri Profili, s.117-143.

politik olaylar gibi faktörler önemli derecede etkilemektedir.

Ödemeler dengesi problemleri olan ülkelerin vatandaşlarına geçici olarak uyguladığı yurt dışı seyahat engelleri, yurt dışı çıkış harçları, yurt dışına çıkışları kısıtlayan yasalar gibi uygulamalar ile seyahat edilen ülkede uygulanan sınır formaliteleri, seyahat yönetmelikleri, vize işlemleri, konulan bir takım vergiler, sağlık kontrolleri, gümrük ve yapılan diğer işlemler turizm talebini azaltıcı veya arttırıcı etkide bulunmaktadır²²³.

Turizm talebi savaşlara, uluslararası gerginliklere, terör ve anarşı olaylarına karşı aşırı derecede duyarlıdır. Böyle durumlarda turizm talebi ani ve hızlı bir şekilde düşmektedir²²⁴. 1991 yılında yaşanan körfez sorunu Türkiye, Ürdün ve Mısır turizmini son derecede olumsuz etkilemiştir.

2005 yılında Kuşadası'nda Kadınlar Plajı'na gitmekte olan şehir içi yolcu taşıyan bir minibüste meydana gelen patlama örneğinde olduğu gibi, Türkiye'de turizm sezonunun en iyi olduğu yaz aylarında özellikle toplumu ve gelen turistleri rahatsız etmeye, korkutmaya yönelik olarak yapılmaya çalışılan terör faaliyetleri turizm hareketlerinin etkilenmesine neden olmaktadır²²⁵.

Turizmin her alanında olduğu gibi termal turizme katılan turistler içinde en önemli faktör gittikleri ülkede güvenliklerinin sağlanmasıdır. Yapılan çalışmalarda üçüncü yaş turizmine katılan yaş grubundaki turistler için seyahat ve tatile çıkmada birinci faktör güvenlik olarak ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, 1980 yılında "Manila Bildirgesi", 1982 yılında "Akapulko Bildirgesi", 1985 yılında Sofya'da "Turizm Hakları Bildirgesi" ve 1989 yılında La Haye "Turizm Deklerasyonu" ile turistin seyahat ve tatil süresince can ve mal güvenliğinin

²²³ Mithat Zeki Dinçer, "Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm", Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s.51.

²²⁴ R.Aynur Pehlivan, "Suç, Şiddet, Terörizm ve Turizm", Anatolia Dergisi, Sayı:15-16, Ocak-Haziran 1994, s.58-62.

²²⁵ Vahide Yanık, Göksel Yapar, "Terörün Hedefi Turizm", Milliyet Gazetesi, 29.08.2006, s.12.

sağlanması konusunda yaptırım gücü olan kararlar alınmıştır²²⁶.

Bir ülkede turizmin gelişebilmesi için gerekli temel koşul, o ülkede barışın, siyasal huzur ve istikrarın sağlanmasıdır. Turizm için barış ortamı olmazsa olmaz koşuldur.

Turizm talebindeki dalgalanmalar turizmin mevsimsellik özelliğinin bir sonucu olarak ta ortaya çıkmakta ve turizm çeşitlendirmesi ile bu sorunlar çözümlenebilmektedir²²⁷. Bu noktada termal turizmin geliştirilmesi, turizm çeşitlendirmesinde Türk turizminin geleceği açısından en önemli stratejilerden birini oluşturacaktır. Termal turizmin geliştirilmesi öncelikle bu alanda yapılacak alt ve üst yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi ile mümkün olacaktır, bu konuda ilgili kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesi, ayrıca turizm yatırımcılarının yönlendirilmesi ve özendirilmesi gerekmektedir. Yatırımcıların özendirilmesi ise doğrudan yatırımın karlılığına bağlıdır. Bu anlamda termal turizm yatırımları kendini kısa sürede amorti edebilecek karlılık oranı yüksek olan yatırımlardır.

²²⁶ Ayhan Gökdeniz, "*Türkiye'ye Gelen Üçüncü Yaş Grubuna Yönelik Turistler Üzerinde Yapılan Bir Uygulama Örneği*", Turizmde Seçme Makaleler, No:36, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul, Ekim 1995, s.36-50.

²²⁷ İge Pınar, "*Turizmin Ekonomik Etkileri*", Amfora Dergisi, Sayı:6, Kasım 1992, s.28.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İZMİR'İN TERMAL TURİZM POTANSİYELİ VE EKONOMİK DEĞERİ

3.1 . ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

3.1.1 . Araştırmanın Amacı

Kanaatimizce, bir bölgede turizm talebinin oluşturulması öncelikle turistik arz kaynaklarının varlığına, tespitine ve değerlendirilmesine bağlıdır. Bir başka ifade ile, turistik tüketim talebi yaratmak için gerekli koşulların sağlanması gerekir. Kaynaklar turizm için ön koşuldur, fakat yeterli değildir. Turizm kaynakları, altyapıyla birlikte oluşturulan fiziki üst yapı ve işletmeler tarafından işlenir, kullanılır. Altyapı turizm kaynaklarının işlenmesi için gerekli ortamı yaratır. Üst yapı, turistin tüketeceği ürünler için olanaklar sağlar. Organizasyon, kaynakların turist tarafından kullanımı ve tüketimi için vazgeçilmez unsurlardandır. Turizm işletmeleri, turistik tüketimin gerçekleşmesi için gerekli kurumlar olarak göze çarpmaktadır. Tüm bu hususlar göz önüne alınıp değerlendirildiğinde kaynak ve talep arasında kurulacak bir denge, turizmde gelişmeyi sağlayacak önemli bir adımdır.

Turistik ürünün bilinçli olarak geliştirilmesi durumunda arzın talebe uygunluğu ya da arzın talebi karşılama oranı yüksek olacağından, turistlerin tatmin düzeyi de yüksek olacaktır²²⁸. Turistlere yönelik olarak geliştirilecek ürünlerin bilinçli bir şekilde tahmininin yapılması bu tatmin düzeyini yükseltecektir. Çünkü “kötü bir tahmin yapmak bile hiç tahmin yapmamaktan daha iyidir” yaklaşımı gelecekteki belirsizliği kontrol altına almaya yönelik tutarlı bir yaklaşımdır²²⁹.

Bu yaklaşım çerçevesinde termal turizmin gelecekte İzmir'e sağlayacağı ekonomik değer tahmini olarak belirlenerek, yatırımların bilinçli bir şekilde yönlendirilmesi sağlanacak ve bu konuda mevcut talep karşılanmış olacaktır.

²²⁸ Harun Erdoğan, “*Uluslararası Turizm*”, Uludağ Üniversitesi Yayını, Yayın No: 18-003-0275, Bursa, 1995, s.41.

²²⁹ Olalı ve Timur, s.214.

Ayrıca bu çalışma ile zengin bir jeotermal kaynak potansiyeline sahip olan İzmir ilinde;

- Termal kaynakların en verimli şekilde değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek ekonomik değeri ilk kez hesaplayarak turizm yatırımcılarının dikkatini İzmir'e çekmek,
- Aynı zamanda tedavi amaçlı termal turizmin geliştirilmesine yönelik yapılmakta olan ve acil olarak yapılması gereken çalışmaları tespit etmek,
- Zengin termal kaynakların turizme kazandırılması ile yöre halkının sosyal ve ekonomik faydalarını en üst düzeye çıkarmak,
- İzmir'i ulusal ve uluslararası düzeyde "Termal Kent" olarak bir marka haline getirmek amaçlanmaktadır.

3.1.2 . Araştırmanın Sınırları

Çalışmanın ana temasını "turizm çeşitlendirmesi" kapsamında alternatif bir turistik ürün olan termal turizmin İzmir'de tedavi amaçlı kullanımı sonucunda elde edilecek yıllık ortalama turizm gelirlerinin hesaplanması olacaktır. Öncelikle termal turizmin İzmir'deki mevcut durumu irdelenecek ve bunlara ek olarak kullanılabilir jeotermal kaynakların tespitine gidilecektir. Bu etapta kaynak suyunun bir takım özellikleri (örneğin, sıcaklık ve debisi) dikkate alınacaktır.

Termal suyun dünyada kabul görmüş ortalama kullanım kapasiteleri üzerinden, kurulacak tesislerin yatak kapasiteleri hesaplanacaktır. Buradan da tesislerden yararlanabilecek kişi sayısına ulaşılabilecektir.

Tesis ve yatak kapasiteleri hesaplandıktan sonra tedavi sürelerine göre bu tesislerin ortalama turizm gelirleri yıllık olarak ortaya çıkarılacaktır.

3.1.3 . Araştırmanın Yöntemi

Çalışma esas olarak, ikincil veri ve elektronik ortamdan elde edilen verilerin yanı sıra, mesleki görev alanına ilişkin bilgi ve deneyimlerden de yararlanılarak hazırlanmıştır. Bununla beraber resmi kurumlarla yazışmalar ve sektörde görev yapan işletme yöneticileri ve çalışanlarla mülakat tekniği kullanılarak belge ve bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

3.2 . İZMİR'İN TERMAL POTANSİYELİ VE TERMAL TURİZMİN GELİŞİMİ ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Termal turizm, modern tıp ile binlerce yıllık yöntemleri birleştiren bir dal olarak bütün dünyada büyük ilgi görmektedir²³⁰. Sağlıklı yaşama ve sağlığı koruma isteği termal turizme olan ilginin sürekliliğini sağlayacaktır.

Ege ve İzmir'i ziyaret eden yabancı turistlerin % 86'sının Nisan-Eylül arasında geldiği bilindiğinden bu durumu düzeltmek ve turizmi 12 aya yaymak için ürün çeşitliliğine gitmek gereklidir. Bu bağlamda da Ege ve İzmir turizminin başta termal, kültür, kongre, dağ, kış, üçüncü yaş, gençlik ve deniz-kum-güneş turizmi ile eğlence, spor, alışveriş gibi alanlarda daha fazla yatırıma ihtiyacı vardır. Dünya turizminde sağlık turizmi dolayısıyla da termal turizm, hızla büyüyen bir pazar durumundadır. Çünkü son yıllarda sanayileşme ve kentleşme sonucunda ortaya çıkan çevre sorunları ve çevre kirlenmesi insan sağlığını bozan ve verimliliği azaltan bir ortam oluşturmuştur. Bu durum sağlık turizmine dolayısıyla termal turizme ivme kazandırmıştır.

Termal kaynaklar bakımından zengin olan İzmir'de termal turizmin geliştirilmesi; turizmi yeniden canlandırmak, turistik sezonu uzatmak, doluluk oranlarını ve ortalama kalış sürelerini artırmak, daha fazla gelir ve istihdam sağlamak için kaçınılmazdır.

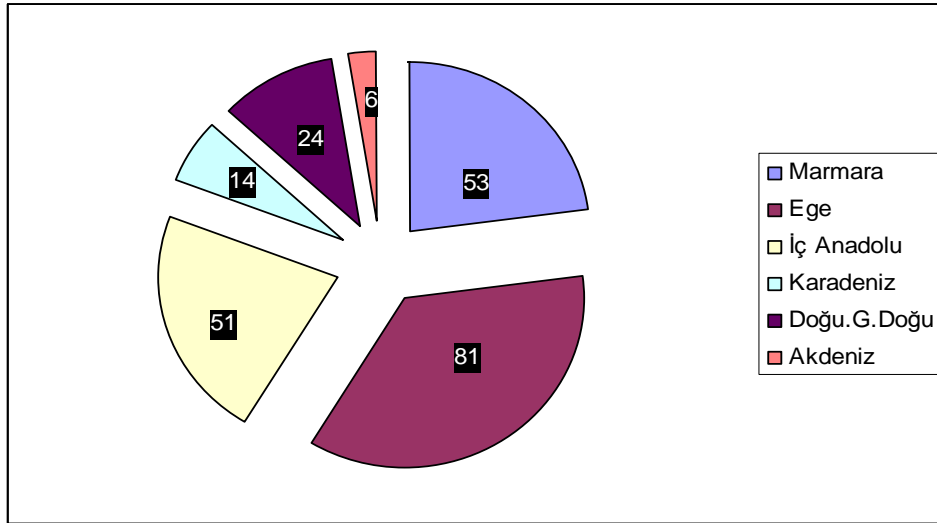
²³⁰ Hitay Baran ve Nesrin Sarıçay, "İzmir Ticaret Odası'nın T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Beklentileri" İzmir Ticaret Odası, Ekim 2007, İzmir, s.8.

İzmir'in coğrafi konumu, ulaşım olanakları, özellikle İzmir limanı Çeşme ve Dikili deniz giriş kapıları, Adnan Menderes Havalimanı, İzmir işlek karayolları şebekesi ile erişebilirliği yüksektir. Bu avantaj tüm turizm türleri için geçerli olmakla birlikte termal turizme gereksinim duyanların büyük bir kısmının 3. yaş gurubunda olması ya da engelli insanlardan oluşması, İzmir'de en kısa ve çabuk yoldan çeşitli ulaşım olanaklarının bulunması ayrıcalıklı bir durum yaratmaktadır.

İzmir'in doğal çevre değerlerinin zenginliği özellikle iklimin yılın tüm aylarında termal turizme olanak tanınması il için büyük bir çekicilik yaratmaktadır.

İzmir kıyı özellikleri, yılın bütün aylarında turizme olanak sağlayan iklimi ve tarihi-kültürel zenginlikleri termal kaynakları ile önemli bir potansiyele sahiptir. İçinde yaşadığımız Ege Bölgesi ve İzmir ülkemizin antik dönemden bu yana varlığı bilinen en zengin termal kaynaklarına sahiptir.

Şekil 1: Türkiye'deki Termal Su Kaynaklarının Bölgesel Dağılımı

Kaynak: C.Avcıkurt ve H.Çeken "Dünyada ve Türkiye de Sağlık Turizmi ve Geliştirilmesi, Azim Basımevi, No:47, Eylül-1998, İstanbul, s.32.

Ülkemiz jeolojik yapısı, genç tektonik hareketlerin etkisiyle derin kırıkların ve aktif deprem kuşaklarının varlığı, volkanik alanların genişliği nedeniyle termal

sular bakımından oldukça zengindir. Türkiye’deki termal kaynakların bölgelere göre sayısı bakımından incelendiğinde (Şekil 1) ilk sırayı Ege Bölgesi, ikinci sırayı ise, Marmara Bölgesi almaktadır²³¹. Ege Bölgesi’nde fiilen kullanılan termal kaynakların sayısı 81 olup, bunun 63 adeti (% 78’i) İzmir il sınırları içindedir²³². İlimizdeki termal suların çok derinlerde olmaması ve çoğunun sıcaklığının da 40 dereceden yüksek olması büyük rekabet avantajı sağlamaktadır. İzmir ve çevresindeki kaplıca ve içme suları madensel tuzlar yönünden de zengindir ve birçok hastalığın tedavisinde önerilmektedir. Tüm bunlara rağmen; termal otel, kür merkezi olarak belge almış termal tesis sayımız çok azdır. (İzmir’de Balçova, Afyon’da Afyon Oruçoğlu, Balıkesir’de Gönen Kaplıcaları vb.)

Özellikle termal sularımız debi ve sıcaklıkları, çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikleri bakımından Avrupa’daki termal sulardan üstün olup geniş bir tedavi yelpazesine sahiptir²³³.

İzmir’de Çeşme, Balçova, Seferihisar, Bergama, Dikili ve Aliğa başta olmak üzere zengin termal kaynaklar bulunmaktadır. Maalesef bu kaynaklar sağlık ve termal turizm açısından çok sınırlı olanaklar çerçevesinde kullanılmaktadır²³⁴. Bilinen ve kısmen kullanılan bu kaynakların yanı sıra potansiyel olarak birçok termal kaynak ta değerlendirilmeyi beklemektedir.

Yaptığımız çalışmalar sonucunda ve mesleki bilgi birikimimize dayanarak, İzmir’de termal turizmin gelişmesini engelleyen sorunları şöyle sıralayabiliriz:

- Yerel yönetimlerce başlatılan bir kısım termal projelerde çevre ilişkilerinin imar planlarıyla denetim altına alınamaması, bunun sonucu olarak, jeotermal kaynak çevresinde kısa bir sürede çarpık yapılaşmaların ortaya çıkması,
- Jeotermal kaynaklarının etrafında kıyılarda olduğu gibi ikinci konut taleplerinin artması ve jeotermal kooperatiflerin ortaya çıkması,

²³¹ Cevdet Avcıkurt ve Hüseyin Çeken, “Dünyada ve Türkiye de Sağlık Turizmi ve Geliştirilmesi, *Azım Basımevi*”, TUGEV, No:47, Eylül-1998, İstanbul, s.32.

²³² İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

²³³ Özbek, s.15.

²³⁴ Baran ve Sarıçay, s.8.

- Yerel ölçekte, ticaret ve pansiyon türü yapılanmaların plansız ve denetimsiz olarak kaynak koruma alanları üzerinde gerçekleştirilmesi,
- Jeotermal alanlarda termal turizm dahil diğer entegre kullanımları ihmal etmeyen ve ilgili bütün kurumları jeotermal suya sahip arazilerin genelde kamu (Belediye, Özel İdare) mülkiyetinde olması,
- İlk yatırım maliyetinin yüksek olması,
- Arazi mülkiyeti ve suyun tahsisi, kullanımı ve işletilmesi gibi sorunlara dayalı olarak yatırımcıların başlangıçta çekinmeleri,
- İlan edilen turizm merkezlerinin tahsise çıkarılması esnasında bürokratik yapının ağır işlemesi,
- Tahsise çıkarılan alanlar için istenen teminat oranlarının çok yüksek olması, dolayısıyla yatırımcı bulunamaması,
- Sivil Toplum Kuruluşlarının tahsis alanlarına ilişkin açtıkları iptal davaları ve dava süreçlerinin çok uzun sürmesi,
- Kamu ve özel sektörde jeotermal alanında deneyimli personel olmaması,
- Termal turizm alanında yeterli kredi ve teşviklerin olmaması²³⁵.

Tespit edilen sorunların çözülmesi için tüm kurum ve kuruluşların işbirliği içerisinde çalışmaları gerekmektedir. Sorunların çözümü halinde İzmir'in, dünyadaki sayılı termal turizm kentleri arasında yer alması ve "Termal Kent" olarak bir marka haline gelmesi kaçınılmazdır.

3.3 . İZMİR'İN BİLİNER KAPLICA VE ILICALARININ ÖZELLİKLERİ

İzmir, termal kaynak alanları, bu kaynakların coğrafi dağılımları, potansiyel miktarları ve akım değerleri bakımından oldukça elverişli bir konuma sahiptir.

Sözkonusu termal kaynakların fiziksel ve kimyasal bileşikleri, termal suları çok çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanım olanağı sunmaktadır. Hem içme olarak, hem de termal tedaviye uygundur. İzmir ili iklim, deniz ve termal olanaklarının

²³⁵ Baran ve Sarıçay, s.8.

elverişliliği nedeniyle büyük bir potansiyele sahiptir. İzmir'deki termal kaynaklar aşağıda sıralanmıştır²³⁶.

- İzmir metropoliten alanında Balçova (Agamemnon) Kaplıcaları,
- Bayındır-Dereköy Kaplıcaları,
- Bergama-Paşa, Kleopatra, Mahmudiye Kaplıcaları,
- Dikili-Bademli Kaplıcaları ve Kaynarca Çamuru,
- Menemen-Deniz Ilıcası ve Ilıcağöl Ilıcası,
- Tire-Uzgun Köyü Tavşan Adası Kaplıcası,
- Çeşme-Ilıca ve Şifne Kaplıcaları,
- Seferihisar-Doğanbey, Cumalı ve Karakoç Kelalan Kaplıcaları,
- Urla İçmeleri-Malkoç İçmeleri, Gülbahçe Ilıcaları,

3.3.1 . Balçova (Agamemnon) Kaplıcaları

İzmir kent merkezinde Teleferik rekreasyon alanına yakın Homeros'un destanlarında, coğrafyacı Strabon'un eserlerinde adı geçen Agamemnon Kaplıcaları antik dönemlerden beri şifa yurdu olarak kullanılmaktadır. Adını Mykene Kralı Agamemnon'dan almıştır. Bir rivayete göre; "Agamemnon'un güzel kızı hastalanmış, bütün vücudunu yaralar sarmıştır. Zamanın hekimleri kızı iyileştiremeyince Agamemnon, hastalığın kendi ordusuna bulaşmaması için kızını bugün Balçova Kaplıcaları'nın bulunduğu yere zincirlerle bağlayarak ölüme terk etmiştir. Hasta kız buradaki kaplıca suyundan içerek, çamurlara sürünmüş ve 21 gün sonra iyileşerek eskisinden daha güzel, daha sağlıklı ve daha dinç olmuştur²³⁷."

Bir başka rivayete göre ise; "Agamemnon uzun süren savaşlardan sonra bir kahinin önerisi üzerine yaralı ve hasta askerlerini buraya getirerek şifa bulmalarını sağlamaktadır." Dünyanın ilk hastanesinin de burada kurulduğu söylencesi vardır²³⁸.

²³⁶ İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), 2007 Yılı.

²³⁷ İzmir Kültür ve Turizm Müdürlüğü, "Sağlık Turizmi", <http://www.izmirturizm.gov.tr/default.asp?mid=420&L=TR>, (11.01.2008)

²³⁸ "Balçova Kaplıcaları", http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/250/15/balçova_kaplıcaları_merkez.html (11.01.2008), s.1.

Bu kaplıca üzerinde yer alan tesis İzmir şehir merkezine 8 km., havaalanına 19 km., Efes ve Bergama'ya 90 km., üniversite hastanesine 500 m. uzaklıkta, şehrin kalabalığından ve trafik gürültüsünden uzak bir alanda olup, sırtını verdiği alabildiğince uzanan ormanlık alana ve doğal termal kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların **su sıcaklıkları 80°C ile 145°C** arasında değişmektedir²³⁹.

Balçova Termal Tedavi, Teşhis Merkezi; yetişmiş profesyonel elemanları, hijyeni, mimari yerleşimi ve tedavi kapasitesi bakımından uluslararası standartları sağlayan Türkiye'nin en büyük termal otel ve tedavi merkezidir. Günümüzde modern bir tesis olan Balçova Termal Tesisleri günübirlik ya da konaklamalı olarak yerli ve yabancı turistlere hizmet vermektedir. Balçova Termal Tesisleri 215 oda ve 435 yatak kapasitelidir. Çok iyi bir termal otel donanımına sahip olmakla birlikte, asıl ünü Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nden gelmektedir²⁴⁰.

Bu kaplıcanın sularından yararlanarak termal otel hizmeti veren diğer tesisler Termal Princess Hotel ve Crowne Plaza Hotel'dir.

Termal Prenseler; 278 oda, 630 yatak ve beş yıldız konforuyla otel hizmeti yanında, tedavi merkezinde termal tedavi, elektroterapi, fizik tedavi ve egzersizlerden oluşan dörtlü bir tedavi olanağı sunmaktadır.

Beş yıldızlı diğer otel Crowne Plaza; 219 oda, 452 yatak sayısı ile konaklama hizmetinin yanı sıra, termal-terapi ve egzersiz programlarının yer aldığı termal olanaklarıyla da sağlık, zindelik ve güzellik amaçlı Termal Spa&Wellness hizmeti sunmakta ve müşteri memnuniyeti yaratmaya çalışmaktadır²⁴¹.

3.3.2 . Bayındır Ilıcaları

Bayındır Ilıcası, Bayındır'ın kuzeydoğusunda Turgutlu yolu üzerinden 8 km. uzaklıktaki Ergendi Ilıcası, Dereköy Kaplıcası'ndan oluşmaktadır. Birbirlerine 15

²³⁹ İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

²⁴⁰ Turabi Çelebi ile görüşme.

²⁴¹ İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İşletmeler Şubesi 2007 yılı verileri.

dakika uzaklıkta bulunan kaplıcalardaki su sıcaklığı ortalama 40°C dolayındadır. Kükürt ve sodyumbikarbonat içeren kaplıcalar daha çok romatizma ve deri hastalıklarının tedavisinde etkilidir²⁴².

3.3.3 . Bergama Kaplıcaları

Geçmişten günümüze Bergama ilçesi ve dolaylarında bulunan ılıca ve kaplıcaları şöyle sıralayabiliriz:

—Asklepion’da Tedavi

Bergama İlçesi’nde bulunan Asklepion hem dünyanın ilk fizik tedavi merkezi ve akıl hastanesi olup, hem de antik dönemin en önemli termal tedavi merkezlerinden biridir. Adını sağlık tanrısı Asklepios’tan almaktadır.

Asklepion’a inanarak, buraya şifa bulmaya gelen hastaların tedavisi, her şeyden önce temizlenerek, iyileşme amacı ile tanrıya dua edip, adak adadıktan sonra, uykuya yatıp, uykuda görülen rüyanın yorumlanması ve telkin esasına dayanıyordu. Şifalı kutsal su ve çamur banyoları, yararlı otlardan yapılan ilaçların yanı sıra müzik, düzenlenen törenler ve temsiller tedavi yöntemleri olarak kullanılmıştır²⁴³. Günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı bir örenyeri olarak ziyarete açıktır.

—Allianoi Kaplıcası

İzmir ili Bergama ilçesinde, Bergama-İvrindi karayolunun 25. km.’sindeki Paşa Ilıcası denilen yerde Allianoi antik yerleşim alanında Bergama Müzesi ve Trakya Üniversitesi tarafından Yard. Doç. Dr. Ahmet Yaraş tarafından yapılan kazılarda bir de kaplıca ortaya çıkarılmıştır.

²⁴² İl Turizm Müdürlüğü, “İzmir Turizm Envanteri”, İzmir, 2000, s.71.

²⁴³ Ümit ÇİÇEK, “Antik Dönem Sağlık Merkezleri” İzmir Ticaret Odası, İzmir, Nisan 2006, http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/FF416569-AD3B-4640-9723394F00677941/9197/antik_donem.pdf (17.03.2008), s.2.

Tedavi amacı ile termal suların kullanıldığı ilk kaplıca Bergama'da Allianoî'dir. Kaplıca MS. II-III. yüzyılda Roma döneminde de kullanılmıştır. Bir yerleşim birimi yanındaki kaplıcanın yakın tarihlere kadar kullanıldığı bilinmektedir²⁴⁴.

—Paşa İlcası

Bergama'nın 15 km. kuzeyindeki İvrindi yolu üzerinde bulunan Paşa Köyü'ndedir. Çevresi doğal güzelliklerle doludur.

Su sıcaklığı 39°C ile 45°C arasındadır. Radyoaktivitesi 7-12 emandır²⁴⁵.

Ziyaretçilerin daha çok baraka ve çadırlarda konakladığı ılıcanın sıcaklık ve madensel tuzları yönünden fakir olan suları banyo olarak kullanılır. Kronik romatizma, cilt hastalıkları, gıda metabolizması bozukluğundan ileri gelen gut, diabet, şişmanlık, yaşlılıktan ileri gelen düşkünlük halleri, böbrek ve kadın hastalıklarında da bu sulardan yararlanılmaktadır. Açık yaralara pansuman yapıldığında yumuşatıcı bir etki göstermektedir²⁴⁶.

—Mahmudiye İlcası

Bergama'ya 25 km. uzaklıkta aynı isimli köyde bulunur. Suyun ısı 26°C ve radyoaktivite oranı yüksek olup, 12 emandır. Sodyum açısından zengin olan ılıcada kalsiyum yoktur. Bu nedenle köylüler tarafından çamaşır suyu olarak ta kullanılmaktadır. Cilt hastalıklarında faydalı olduğu belirtilmektedir²⁴⁷.

²⁴⁴“Allianoî Kaplıcası”, http://www.izmirdeyasam.com/tarih/252/15/allianoî_kaplicasi_bergama.html (17.03.2008), s.1.

²⁴⁵ İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

²⁴⁶ İl Turizm Müdürlüğü, s.71.

²⁴⁷ İl Turizm Müdürlüğü, s.71.

—Geyiklidağ Ilıcısı

Bergama ile Kozak bucak merkezinin arasında yer alan ılıca etrafında konaklama tesisi bulunmamaktadır. Bu nedenle yakınındaki yerleşim yerlerinde oturanlar ılıcanın sıcak ve kükürtlü sularını, özellikle kronik iltihaplı vakaların ve üst solunum yolları kronik iltihap nefritlerinin tedavisi amacıyla kullanırlar²⁴⁸.

—Güzellik Ilıcısı

Bergama'ya 4 km. uzaklıkta İzmir yolu üzerinde bulunan Güzellik Ilıcısı kubbeli ve iki mermer havuzlu bir kaplıcaya sahiptir. Bergama Kralı II. Eumenes döneminde kurulduğu belirtilen kaplıca 'Eskülap Banyoları' adı ile yüzyıllarca ününü sürdürmüştür²⁴⁹.

Suyun ısısı 35°C olup radyoaktivitesi 10.5 emandır²⁵⁰.

Kaplıca; romatizma, nevralsi ve kalp hastalıkları için iyi gelmektedir. Ayrıca kaplıcaların yağlı ve seboreik deriler üzerinde güzelleştirici cildi yumuşatıcı bir etkide bulunduğu yaygın bir kanıdır. Hatta bu anlamda, tarihte Kleopatra'nın da Bergama'yı ziyaretinde bu kaplıcada yıkanarak güzelleştiği rivayet edilir. Mide ve bağırsak hastalıklarının tedavisi için de kullanılır. İşletmeye açık değildir²⁵¹.

—Dereköy Ilıcısı

Bergama'nın batısında Altınova (Ayazment) bucağının 15 km. doğusunda bulunan ılıcada bir hamam bulunmakta ve suları ağrılı hastalara, romatizma ve deri hastalıklarına iyi gelmektedir. Ilıcının **suyu 40°C** dolaylarında olup, kükürt ve soyumbikarbonat içermektedir²⁵².

²⁴⁸ İl Turizm Müdürlüğü, s.71.

²⁴⁹ "Sağlık Turizmi", <http://www.izmirturizm.gov.tr/default.asp?mid=420&L=TR> (09.11.2008)

²⁵⁰ "Sağlık Turizmi", <http://www.izmirturizm.gov.tr/default.asp?mid=420&L=TR> (11.11.2008)

²⁵¹ İl Turizm Müdürlüğü, s.72.

²⁵² "Ergendi Ilıcısı ve Dereköy Kaplıcası", <http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/257/15/ergendi-ilicasi-ve-derekoy-kaplicasi-bayindir.htm>, (11.01.2008)

—Haydar Ilcası

Bergama'nın kuzeyinde Kozak bucağına bağlı Ilıca Köyü'ndedir. Roma döneminden kalma bir hamam kalıntısından başka yapı bulunmamaktadır. Ilıcının sıcak ve kükürtlü suları hareket sisteminin ağrılı hastalıklarında ve deri hastalıklarında yararlıdır²⁵³.

3.3.4 . Dikili Ilcaları

—Nebiler Kaplıcası

Dikili-Ayvalık karayolunun 4 km. sağında yer alan kaplıca sularının **sıcaklığı 55-75°C** arasında değişir. Yöredeki ihtiyaçları karşılayacak oranda tesislerin bulunduğu kaplıca suyunda hidroasetat iyonu bulunmaktadır²⁵⁴.

—Bademli Ilcaları

Dikili'den 15 km. uzaklıkta olup sularının sıcaklığı 41°C'dir. Arsenik ve hidroasetat ihtiva eder²⁵⁵.

—Kaynarca Ilcası ve Çamuru

Bergama'ya 25 km. uzaklıktaki Karadere denen yerde ve Dikili'nin 10 km. doğusunda bulunan Kaynarca Çamuru etrafında, konaklamaya elverişli tesis bulunmamaktadır. 3 km. çapında ve her yerinden sıcak su kaynayan bir bataklıktır. Çamur banyosu yapılır. Ağrılı hastalara, deri hastalıklarına ve romatizmaya iyi geldiği bilinmektedir²⁵⁶. **Su sıcaklığı 50-65°C** arası olup, radyoaktivitesi 14 emandır²⁵⁷.

²⁵³ İl Turizm Müdürlüğü, s.71.

²⁵⁴ “Sağlık Turizmi”, <http://www.izmirturizm.gov.tr/default.asp?mid=420&L=TR> (09.11.2008)

²⁵⁵ İl Turizm Müdürlüğü, s.72.

²⁵⁶ “Kaynarca Çamuru” http://www.izmirdeyasam.com/tarih/265/15/kaynarca_camuru_dikili.htm (11.01 2008)

²⁵⁷ İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Nasılı Değil), Nisan 2008.

3.3.5 . Menemen Ilıcaları

—Deniz Ilıcası

Menemen'in kuzeybatısında, Aliğa Çiftliği bucak merkezinin 15 km. batısındadır. Sular bir mağaranın içinde kaynamaktadır. M.T.A. tarafından yapılan ölçümlerde **su sıcaklığının 96°C** olduğu tespit edilmiştir²⁵⁸. Kayalar eski dönemde yontulmuş ve kaynağın doğal bir hamam içinde kalması sağlanmıştır. Suları travmatik nedenli kırıklar, kemik sisteminin bazı hastalıkları, kan dolaşımı bozuklukları ile ilgili hastalıklar gibi rahatsızlıkları olanlar için faydalıdır²⁵⁹.

—Ilıcagöl Ilıcası

Menemen'in kuzeybatısında Ilıcagöl bataklığının batı kenarındadır. Basit bir kaplıca binası vardır. Bataklığın etrafı duvarla çevrili olup, içindeki çamur ılıktır. Su ve çamur banyosu biçiminde uygulanan tedavide ılıcanın ılık ve kükürtlü suları olan suları romatizma ve deri hastalıklarına iyi gelmekte olup, safra ve idrar yolu taşlarının düşürülmesi gibi durumlarda da yararlıdır²⁶⁰.

3.3.6 . Tire Ilıcası

—Tavşan Adası Ilıcası

Tire İlçe merkezinin 15 km. güneybatısında Uzgur Köyü yakınında ve Elem Gölü (Bozköy) civarındadır. Ilıcanın çok sıcak olan suları banyo ve içme olarak kullanılır. Banyo olarak kullanıldığında romatizma ve deri hastalıkları, çocuk ve kadın hastalıklarına, içme olarak kullanıldığı zaman ise akciğer ve gıda metabolizması hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir²⁶¹.

²⁵⁸ MTA, Türkiye Jeotermal Kaynaklar Envanteri, MTA Genel Müdürlüğü, Ankara, 2005, s.93.

²⁵⁹ İl Turizm Müdürlüğü, s.72.

²⁶⁰ İl Turizm Müdürlüğü, s.72.

²⁶¹ "Tavşan Adası Ilıcası", http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/268/15/tavsan_adasi_ilicasi_tire.htm (17.03.2008)

3.3.7 . Çeşme Kaplıca ve Ilıcaları

Son yıllarda termal turizm alanında hızla yol kateden Çeşme termal kaynaklarından da söz etmek gerekir. Çeşme jeotermal alanlarında, yapılan sondajlarda 55-57 °C arasında değişen termal su sıcaklıkları ölçülmüştür²⁶². Bu kaynaklar Çeşme’yi termal tedavi ve turizm merkezi haline getirmek, turizmi 12 aya yayma amacına yönelik olarak otel ısıtması ve termal turizmde kullanılmaktadır.

—Çeşme Ilıcaları

İzmir – Çeşme yolu üzerinde ve Çeşme’ye 5 km. uzaklıkta deniz kıyısında bulunan Çeşme Ilıcaları, plajı ve ılıcası aynı yerde olan dünyanın en ilginç ve zor bulunur ılıcalarından biridir. Romatizmanın kronik her şekli, gut şişmanlık gibi metabolizma bozuklukları ile raşitizm, kadın hastalıkları, deri hastalıkları, karaciğer ve idrar yollarının ağrılı hastalıklarında yararlı olmaktadır. Termal alan civarında modern konaklama tesisleri mevcuttur. Ayrıca bu konaklama tesislerinde termal özellikte havuz ve banyolar bulunmaktadır²⁶³.

—Şifne (Reisdere) Kaplıca ve Çamuru

İzmir’e ortalama 80 km. uzaklıkta bulunan otoyolla ulaşılabilirliği artan Çeşme Ilıca ve Şifne şifalı sularının özellikleri nedeniyle birçok hastalığı iyi geldiği bilinmekte, uzun süredir yöre ve yakın çevre halkı tarafından kullanılmaktadır. Örneğin, Şifne Kaplıcaları, romatizma, raşitizm, mide, bağırsak, idrar yolları ve kadın hastalıkları ile egzama, kan çıbanı gibi deri hastalıklarında yararlıdır. Çeşme Ilıcaları’nın 5 km. kuzey doğusunda Şifne körfezinde küçük bir yarımada üzerinde bulunan kaplıcaların etrafında çeşitli konaklama ve yeme-içme tesisleri yer almaktadır²⁶⁴.

²⁶² İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

²⁶³ İl Turizm Müdürlüğü, s.72.

²⁶⁴ Gözde Emekli, Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2005.

Türkiye’de deniz kenarında bulunan sayılı termal kaynaklar arasında bulunmaktadır. Şifne’deki kaynaklar hem içme, hem de termal banyo olarak kullanılmaktadır.

3.3.8 . Seferihisar Kaplıcaları

İzmir’de kaplıca şehri/bölgesi olarak geliştirilebilecek kent merkezine 35-40 km. uzaklıkta bulunan Seferihisar’ın termal kaynaklarını da kısaca tanımakta yarar vardır. Seferihisar jeotermal sahasının, kaynak, kaplıca ve sondajlarda su **sıcaklıkları 56-153°C** arasında ölçülmüştür²⁶⁵. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm merkezi ilan edilen Seferihisar’da alt-üst yapı olanakları, doğal ve kültürel çekicilikler turizmi destekleyecek güce sahiptir. Seferihisar-Doğanbey termal bölgesinde bulunan ılıca ve kaplıcaları şöyle özetleyebiliriz:

—Cumalı Ilıcaları

Seferihisar İlçesi’nin 15 km. güneydoğusunda, Kovacık Köyü eteklerinde birbirinden birkaç yüz metre uzaklıktaki kaynaklardan oluşan ılıcada **su sıcaklığı 55-56°C** arasında değişmektedir. Bol karbondioksit ihtiva eden tuzlu sulara sahip ılıca, romatizma ve deri hastalıklarıyla üst solunum yolu hastalıkları, kırıklar ve kadın hastalıklarının tedavisinde faydalı olmaktadır²⁶⁶.

—Karakoç Kaplıcaları

Seferihisar’ın 17 km. güneydoğusunda Kavakdere Köyü yakınındadır. Banyo olarak kullanıldığında romatizma, deri hastalıkları ve raşitizm, içme olarak kullanıldığında ise mide ve bağırsak bozukluklarına iyi gelmektedir²⁶⁷.

²⁶⁵ İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

²⁶⁶ “Cumalı Ilıcaları”, http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/269/15/cumali_ilicalari_seferihisar.htm (30.01.2008)

²⁶⁷ İl Turizm Müdürlüğü, s.72.

—Kelalan Ilcası

Seferihisar'ın 20 km. doğusundadır. Ilıcının çok sıcak olan suları romatizma ve deri hastalıklarına iyi gelmektedir²⁶⁸.

3.3.9 . Urla Ilcaları

—Malkoç İçmeleri

İzmir–Çeşme karayolunun 41. km.'sinde “İçmeler” diye anılan bölgede yer alan ılıca suları karbondioksit ve sodyum klorür içermektedir. Deniz kenarında bulunmaktadır. Etrafında bulunan kamping ve oda türü konaklama tesisleri bölgesel ihtiyaca cevap verecek durumdadır. Daha çok mide ve bağırsak hastalıklarının tedavisinde faydalı olduğu bilinmektedir²⁶⁹.

—Gülbahçe Ilcaları

Urla ilçe merkezinin 15 km. batısında, Gülbahçe Körfezi'nde deniz kenarında bulunan ılıca aynı zamanda bir hamama sahiptir. Bu ılıcanın suyu 17°C sıcaklıktadır²⁷⁰. Ilıca romatizma ve deri hastalıkları tedavisinde faydalıdır²⁷¹.

İzmir'de, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri içerisinde (kaynak özelliklerine göre) öncelik arzeden termal turizm gelişme alanları²⁷² ise şunlardır:

- 1- İzmir Metropolitan Kent
 - Balçova Kaplıcaları (Birinci öncelikli)
- 2- Çeşme-Karaburun
 - Ilıca ve Şifne Kaplıcaları (Birinci öncelikli) (Deniz kıyısında yer alması dolayısıyla ayrıca özellik arzeder.)

²⁶⁸ İl Turizm Müdürlüğü, s.73.

²⁶⁹ İl Turizm Müdürlüğü, s.73.

²⁷⁰ “Gülbahçe Ilcaları”,<http://www.habergunluk.com/Kaplıcalar/9421-Izmir-Kaplıca-ve-Ilicalari-html> (22.05.2008)

²⁷¹ İl Turizm Müdürlüğü, s.73.

²⁷² İzmir Valiliği, İzmir İli Turizm Envanteri ve Turizmi Geliştirme Planı, Ankara, 1998, s.179.

- Urla İçmeleri (İkinci öncelikli)
- 3- Seferihisar-Selçuk
 - Doğanbey Kaplıcaları (Birinci öncelikli) (Deniz kıyısında yer alması dolayısıyla ayrıca özellik arzeder.)
 - Cumalı ve Karakoç Kaplıcaları (İkinci öncelikli)
- 4- İzmir Doğu
 - Bayındır/Dereköy Kaplıcası (İkinci öncelikli)
- 5- Foça, Aliğa
 - Ilıcaburun ve Çukurova Kaplıcaları (Üçüncü öncelikli)
- 6- Bergama, Dikili
 - Kaynarca, Dikili, Nebiler, Bademli, Kocaoba, Bozköy, Paşa ve Güzellik Kaplıcaları (Üçüncü öncelikli)

Tablo 12: Tesis Türlerine Göre Belediye Belgeli Konaklama Tesisi, Oda ve Yatak Sayıları- 2006 Yılı

TESİS TÜRÜ	TESİS SAYISI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
OTEL	4.534	132.624	293.808
MOTEL	308	6.297	15.045
PANSİYON	2.081	28.063	67.980
TATIL KÖYÜ	23	2.202	6.406
KAMPİNG	54	2.425	6.839
KAPLICA	33	2.021	5.593
TOPLAM	7.033	173.632	395.671

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tesis Listeleri, www.kulturturizm.gov.tr
(25.11.2007)

Tablo 12’de görüldüğü gibi Türkiye’de 33 adet Belediye Belgeli termal tesis vardır ve toplam yatak kapasitesi 5.593’tür.

Tablo 13: İllere Göre İlgili Bakanlık Tarafından Belgelendirilmiş Tesis Sayıları

İLLER	Kültür ve Turizm Bakanlığı Belgeli Tesis Sayısı	Sağlık Bakanlığı Ruhsatlı Tesis Sayısı
Afyon	2	3
Amasya	1	2
Ankara	4	8
Aydın	1	3
Balıkesir	4	6
Bingöl	-	1
Bolu	1	1
Bursa	7	2
Çanakkale	-	1
Denizli	5	5
Eskişehir	1	1
Hatay	-	1
İstanbul	1	1
İzmir	4	3
Kayseri	-	1
Kırşehir	1	2
Konya	-	4
Kütahya	2	1
Manisa	-	1
Muğla	-	1
Nevşehir	1	7
Rize	-	1
Sakarya	-	2
Samsun	-	1
Sivas	-	3
Ş.Urfa	-	1
Tokat	-	1
Yalova	-	3
Yozgat	1	-
TOPLAM	36	67

Kaynak: Bilgi edinme cevap yazıları ve www.saglik.gov.tr sitesinden yararlanarak hazırlanmıştır.

Tablo 13'te Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli tesis sayısının 36 ve Sağlık Bakanlığı'ndan belgeli tesis sayısının 67 ve her iki Bakanlıktan da belgeli tesis sayısının 28 olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Turizm İşletmesi Belgeli Termal Tesislerin İl ve İlçe Bazında Dağılımı, Sınıflandırılması ve Yatak Kapasiteleri- 31.12.2006

Tesisin Bulunduğu İl	Tesisin Türü	Tesisin Yatak Kapasitesi
Afyon	5 Yıldızlı Otel	604
	5 Yıldızlı Otel	624
Amasya	2 Yıldızlı Otel	42
Ankara/Kızılcahamam	3 Yıldızlı Otel	114
	3 Yıldızlı Otel	203
	5 Yıldızlı Otel	197
Ankara/Haymana	1 Yıldızlı Otel	68
Aydın/Kuşadası	3 Yıldızlı Otel	116
Balıkesir/Merkez	4 Yıldızlı Otel	199
	Balıkesir/Gönen	1 Pansiyon
Balıkesir/Edremit	4 Yıldızlı Otel	417
	3 Yıldızlı Otel	80
Bolu	3 Yıldızlı Otel	164
Bursa	3 Yıldızlı Otel	84
	3 Yıldızlı Otel	140
	3 Yıldızlı Otel	68
	4 Yıldızlı Otel	435
	4 Yıldızlı Otel	200
	4 Yıldızlı Otel	192
	5 Yıldızlı Otel	359
Denizli	3 Yıldızlı Otel	94
	4 Yıldızlı Otel	444
	4 Yıldızlı Otel	642
	4 Yıldızlı Otel	490
	5 Yıldızlı Otel	502
Eskişehir	2 Yıldızlı Otel	87
İstanbul/Tuzla	1 Yıldızlı Otel	43
<i>İzmir/Çeşme</i>	<i>3 Yıldızlı Otel (Pırl Otel)</i>	<i>100</i>
	<i>3 Yıldızlı Otel</i>	<i>192</i>
<i>İzmir/Balçova</i>	<i>5 Yıldızlı Otel (Shearaton)</i>	<i>870</i>
	<i>5 Yıldızlı Otel (Termal Princess)</i>	<i>630</i>
Kırşehir	3 Yıldızlı Otel	79
Kütahya	4 Yıldızlı Otel	154
	Özel Tesis	200
Nevşehir/Kozaklı	4 Yıldızlı Otel	304
Yozgat/Sarıkaya	Pansiyon	54
TOPLAM	36 Tesis	9198

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırımlar ve İşletmeler Genel Müdürlüğü
Bilgi Edinme cevap yazısında gönderilen bilgilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 14'te görüldüğü gibi 2006 yılı sonu itibarıyla İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan turizm işletmesi belgeli 2 adet 5 yıldızlı ve 2 adet 3 yıldızlı olmak üzere toplam 4 adet termal tesis mevcuttur ve sayı itibarıyla Bursa ve Denizli'den sonra gelmektedir. Ruhsatlandırılmış tesis sayısının azlığı ile birlikte tesislerin kalitelerinin de çok yüksek olmadığı görülmektedir. Ayrıca İzmir 1792 yatak kapasitesi ile de Denizli'den sonra 2. sıradadır.

Ayrıca 2008 Mayıs ayı itibarıyla İzmir-Seferihisar-Doğanbey'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan turizm yatırım belgeli 1 adet 4 yıldızlı termal tesis (Hamam Otel) mevcuttur²⁷³. Ruhsat başvuruları halen devam ettiğinden tablodaki sayılar her geçen gün değişecektir.

Tablo 15: Sağlık Bakanlığınca İşletme İzni Verilen Termal (Kaplıca) Tesislerin Listesi- 2007

Ruhsat No/tarihi	İşletmenin Adı	İşletmenin Sahibi	İşletmenin Adresi
25.11.2002/1	İkbal Termal Otel	İkbal Akaryakıt Tes.Din. A.Ş.	Afyon-İzmir Karayolu / AFYON
25.11.2002/2	Oruçoğlu Termal Otel	Oruçoğlu A.Ş.	Afyon-Kütahya Karayolu Üzeri AFYON
25.11.2002/3	Hüdaî Kaplıcası	Sandıklı Belediye Bşk.lığı	Sandıklı İlçesi / AFYON
31.01.2003/4	Gönen Kaplıca Kür Otel	Gönen Kaplıcaları İşletmesi A.Ş.	Gönen İlçesi BALIKESİR
25.06.2003./5	Colessae Kaplıca Kür Otel	İş Bankası Genel Müdürlüğü	Karahayıt Kasabası DENİZLİ
25.06.2003./6	Herakles Kaplıca Kür Otel	Altuntaş Ltd. Şti.	Karahayıt Kasabası DENİZLİ
13.08.2003/7	Kaplıca Kür Merkezi/Ayaş Kaplıca ve İçmeler	Ayaş İçmeceleri Ve Kaplıcaları İşletmesi Fizik Tedavi Ve Rehab. Merkezi A. Ş.	Ayaş İlçesi İçmeler Mevkii ANKARA
27.08.2003/8	Balçova Termal Kaplıca Kür Otel	Balçova Termal Turizm ve Özel Eğitim Öğretim İşletmesi Ltd. Şti	Balçova İlçesi İZMİR
26.09.2003/9	Kangal Balıklı Kapl.	Ünsallar A.Ş.	Kangal İlçesi SIVAS
24.12.2003/10	Kaplıca Kür Otel /Yalova Termal	Sağlık Bakanlığı	Termal İlçesi YALOVA
19.02.2004/11	Kaplıca Kür Otel /Alangüllü Termal	Yaşar GÜNAY	Germencik İlçesi AYDIN
25.02.2004/12	Entur Kaplıcası	Entur	Edremit/ BALIKESİR

²⁷³ Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Kontrolörleri ile yapılan görüşme, 29.05.2008.

28.04.2004/13	Kaplıca Kür Otelı/ Tutav Termal	T.T.T.Turizm Tic.Ltd.Şti.	Yoncalı Köyü Tavşanlı Yolu KÜTAHYA
12.05.2004/14	ThermeMaris Otelı	H.Ertaş KASİDECİOĞLU	Dalaman İlçesi MUĞLA
08.06.2004/15	İsmil Termal Tesısı	Sayha Çıvi Tel.İml. San.Tic.A.Ş.	Karatay İlçesi İsmil Kasabası KONYA
09.07.2004/16	Umut Kaplıcası	Başoğlan Çınar Turizm Tic.Ltd.Şti.	Sarayköy İlçesi Tırkaz Köyü Kokarhamamlar Mevkii DENİZLİ
12.07.2004/17	İlgın Kaplıcası	İlgın Belediye Başkanlığı	İlıca Mahallesi Kaplıca Mevkii İlgın/ KONYA
15.07.2004/18	Bin-Kap Kaplıcası	Bin-Kap Yatırım Ltd.Şti.	Merkez İlçe Ilıcalar Bucak Merkezi BİNGÖL
22.07.2004/20	Tuzla Kaplıcası	Tuzla İçmeler A.Ş.	Hatboyu Caddesi No:1 İçmeler-Tuzla / İSTANB.
16.08.2004/21	Kösk Kaplıcası	İhtisas Turizm San.ve Tic.A.Ş.	Hüyük İlçesi Köşk Kasabası KONYA
17.08.2004/22	Erdilli Termal Otel	Termalier Otelcilik A.Ş.	Armutlu İlçesi Kaplıcalar Mevkii No:1 YALOVA
19.08.2004/23	Kuzuluk Kaplıcası	Kuzuluk Kaplıca İnşaat Turizm Sağlık ve Petrol Ürünleri Tic.A.Ş.	Akyazı İlçesi Kuzuluk Beldesi SAKARYA
09.09.2004/24	Radon Termal Tesısı	Davutlar Dilek Kuyusu Sultan Hanım Termal Kaplıca Turizm ve San.Tic.Ltd.Şti.	Kuşadası ilçesi, Davutlar Beldesi Köyüstü Mevkii AYDIN
21.09.2004/25	Natur-Med Termal Tesısı	Nüve Özel Sağlık Hizmetleri Ticaret ve Sanayi A.Ş.	Kuşadası ilçesi, Davutlar Beldesi AYDIN
04.10.2004/26	Serpin Manyas Termal Tesısı	Serpin Manyas Termal Turizm A.Ş.	İlıcabası Mevkii Kızık Köyü Manyas/ BALIKESİR
12.10.2004/27	Kurşunlu Kaplıcası	Salihli Belediye Başkanlığı	Salihli İlçesi Allahdiyen Köyü Banyolar Mevkii MANİSA
02.11.2004/28	Yapı-Sel Kaplıca Kür Otelı	Yapı-sel İnşaat Turizm Sanayi ve Tic.A.Ş.	Hamambası Mevkii Buruncuk Mah. Kozaklı / NEVŞEHİR
17.11.2004/29	Kumlu Hamamat Termal Tesısı/Kür Merkezi	Sorrento Tur.Tic.A.Ş.	Kumlu İlçesi/ HATAY
21.11.2004/30	Körfez Tatil Beldesi	Körfez Tatil Beldesi Turistik Tesisler İşletme A.Ş.	Edremit İlçesi Güre Beldesi / BALIKESİR
14.12.2004/31	Termalya Kaplıca Tesısı	Termalya Kaplıca inşaat Taahhüt Gıda ve Tekstil Sanayi ve Tic.A.Ş.	Kozaklı ilçesi, Kaplıcalar Mevkii, Yeni Fakılı Yolu NEVŞEHİR
22.12.2004/32	Asya Termal Tatil Köyü	Asyafın Tur.Proje Taah.Emlak ve San.Tic.A.Ş.	Kızılcahamam İlçesi, İsmetpaşa Mah. ANKARA
22.12.2004/33	Vali Saim ÇOTUR Kaplıcası	İlıca Belediye Başkanlığı	Merkez İlıca Beldesi KAHRAMANMARAŞ
29.12.2004/34	Pam Termal Otel	Beytur Turizm İşletmeleri A.Ş.	Merkez Karahayıt Kasabası Fatih Mah. 120. Sokak No:16 DENİZLİ
30.12.2004/35	Adramis Termal Hotel	Altunç Otomotiv İnş. Tur. Ve Otelcilik san.Tic.A.Ş.	Edremit İlçesi Bostancı Köyü BALIKESİR
09.02.2005/36	Şifa Hayat suyu Kaplıca Otelı	Şifa Hayat suyu Turizm İnş.Sağlık Gıda Orman Ürünleri İth.İht.Şti	Kızılcahamam İlçesi, Yenice Mahallesi ANKARA
09.02.2005/37	Ab-1 Hayat Termal Otel	Aneks İthalat İhracat Turizm İnş.San.ve Tic.A.Ş.	Kızılcahamam İlçesi, ANKARA

21.02.2005/38	Kırkıgeçit Termal Tesisleri	Biga Özel Eğitim Sağlık Hizmetleri Turizm Gıda Sanayi Ticaret A.Ş.	Biga İlçesi Ilıcabası Köyü Kırkıgeçit Mevkii ÇANAKKALE
24.02.2005/39	Haymana Belediyesi Merkez Kaplıcası	Haymana Belediye Başkanlığı	Haymana İlçesi, Çaldağ Mah. Kemal Paşa Sokak ANKARA
03.03.2005/40	Güneş Kaplıca Tesisi	Şenol GÜNEŞ	Kozaklı İlçesi, Kaplıcalar Mevkii NEVŞEHİR
03.03.2005/41	Yeni Kaplıca-Kaynarca-Karamustafa Kaplıcaları	Yenikaplıca-Karamustafa-Kaynarca Otel ve Banyolar Turizm İşletmeleri A.Ş.	Orhangazi İlçesi, Kükürtlü Mah. Kaplıca Caddesi No:6 BURSA
04.03.2005/42	Reşadiye Kaplıca Termal Tesisleri ve Kür Merkezi	Reşadiye Belediye Başkanlığı	Reşadiye İlçesi TOKAT
21.03.2005/43	Beyter Dutlu Tahtalı Termal Tesisleri	Atilla Şakir YÖNTEM	Dutlu Tahtalı Beypazarı ANKARA
12.04.2005/44	Hierapolis Termal Otel	Gümüş Mağazacılık ve Otelcilik İnş.Gıda, Elektronik Petr. Ürün.Temizlik Mad. Turizm San.ve Tic.A.Ş	Merkez, Karahayıt, Pamukkale Caddesi DENİZLİ
12.04.2005/45	Patalya Termal Resort Otel	Başkent Üniversitesi Patalya Turizm Otelcilik Ticaret A.Ş.	Kızılcahamam İlçesi Soğuk Su Milli Park içi ANKARA
13.04.2005/46	Kızılcahamam Termal Otel ve Büyük Kaplıca	Kızılcahamam Belediyesi	Yenice Mah. Soğuksu Cad. 1-3 Kızılcahamam/ ANKARA
15.04.2005/47	Grand Hotel Terme Kaplıcası	Grand Hotel Terme Kapl. Fener Day.Tük.Mall.İnş. Tur. Tekstil San. ve Tic.Ltd. Şti	Merkez Terme Caddesi No: 32 KIRŞEHİR
15.04.2005/48	Terme Kür Hotel Kaplıcası	Grand Hotel Terme Kaplıcaları Fener Day.Tük.Mall.İnş.Tur Tekstil San. ve Tic.Ltd. Şti.	Merkez Terme Caddesi No: 22 KIRŞEHİR
19.04.2005/49	Ayder Kaplıca Tesisleri	Ayder Turizm A.Ş.	Çamlıhemşin İlçesi Ayder Yaylası Orta Ambarlık Mevkii RİZE
19.04.2005/50	Gözlek Termal Tesisleri	Panorama Turizm Gıda İnş.Tem. Sos. Hiz.San.Tic.A.Ş.	Amasya-Çorum Karayolu 13.km. AMASYA
28.4.2005/51	Karaali Kaplıca Tes.	Karaali Köy Tüzel Kişiliği	Karaali Köyü / ŞURFA
09.05.2005/52	Pamukçu Asya Termal Oteline	Kurşunlar Yapı Malzemeleri A.Ş.	Merkez Pamukçu Beld. BALIKESİR
18.05.2005/53	Vural Kaplıca Tesisi	Hüdadan İNCE	Kaplıcalar Mevkii Kozaklı NEVŞEHİR
06.06.2005/54	Bayramhacı Kaplıcası	Bayramhacı Köyü Mutarlığı	Kocasinan İlçesi Bayramhacı Köyü KAYSERİ
14.06.2005/55	Oylat Kaplıcaları	Oylat Kaplıcaları İşletmesi Turizm A.Ş.	Oylat Mevkii İnegöl/ BURSA
15.08.2005/56	Ancere Termal Hotel	Zirve Turizm İnş.ve San.Ltd.Şti.	Havza İlçesi Atatürk Cad.98 SAMSUN
23.08.2005/57	Hacıveli Kaplıca Tesisi	Hacıveli Termal Turizm İnş.San. Tic. Ltd.Şti..	Kaplıcalar Mevcii Kozaklı İlçesi/ NEVŞEHİR
05.09.2005/58	Sakarılıca Belediyesi Termal Turizm Merkezi	Sakarılıca Kaplıcaları Tur.San. ve Tic.A.Ş	Mihalgazi İlçesi, Sakarılıca Beldesi ESKİŞEHİR
19.09.2005/ 59	Bolsantur Termal Oteli	Bolsantur A.Ş.	Merkez Karacasu Beldesi BOLU
20.09.2005/60	Tek Oteli	Fizyo Med.Ltd. Şti.	Sıcak Çermik Mevkii SİVAS

12.10.2005/61	Cumhuriyet Üni. Fizik Ted.Reh.Mer.	Cumhuriyet Üniversitesi	Sıcak Çermik Mevkii SİVAS
31.10.2005/62	<i>Termal Princess Hotel</i>	<i>Özkanlar Tur.Yat. San.Tic.A.Ş.</i>	<i>Narludere İlçesi Yeniköy Ilca Mah. Zeytin Sokak No. 112 İZMİR</i>
01.11.2005/63	<i>Shearaton Çeşme Hotel Resort</i>	<i>Can Turizm Yat. ve İşletmeleri Ltd. Şti.</i>	<i>Çeşme İlçesi, Şifne Cad. No. 35 Ilca /İZMİR</i>
08.12.2005/64	Grand İpek Palas Termal Oteli	Gimpaş Turizm Tic.San.ve Paz. İth.İhr. A.Ş.	Ilca Mah. Kaplıca Cıvarı Mevkii İlgin/ KONYA
12.12.2005/65	Hamamözü Kaplıca Tesisleri	Gimpaş Gıda San.ve Tic.A.Ş.	Hamamözü İlçesi, Arkutbey Mah. AMASYA
03.01.2006/66	Paşalar Kil Hamamı Kaplıcası	Oryal Turizm İnş.ve Zirai Ürünleri San. A.Ş.	Taraklı İlçesi, Hacıyakup Köyü, Kil Hamamı Mevkii SAKARYA
16.01.2006/67	Roza Resort Kaplıca Tesisleri	Uğur Gayrimenkul Otelcilik Tur.ve İnş.San.Tic.A.Ş.	Kozaklı İlçesi Kaplıcalar Mevkii/ NEVŞEHİR
16.01.2006/68	Altınsu Kaplıca Tesisleri	Altınsu Dinlenme Tesisleri Turizm Tic.A.Ş.	Kaplıcalar Mevkii Kazaklı/ NEVŞEHİR
17..01.2006/69	İhlas Armutlu Tatil Köyü	İhlas Holding A.Ş.	Tavşantepe Mevkii Armutlu/ YALOVA

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bakanlığınca İşletme İzni Verilen Termal Tesislerinin Listesi, 2007, www.saglik.gov.tr (21.03.2008).

Tablo 15'e göre İzmir'de Sağlık Bakanlığınca işletme izni verilen 3 adet termal tesis mevcuttur. Bunlardan ikisi merkezde yer alırken, birisi de Çeşme İlçesi'nde bulunmaktadır. Ruhsat başvuruları devam ettiğinden tablodaki sıralamalar her geçen gün değişecektir.

3.4. İZMİR'DEKİ TERMAL KAYNAKLARIN DEBİ, SICAKLIK VE YATIRIM ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İRDELENMESİ

Türk turizminin alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesinde ne derece bir ivme kazanacağını saptanabilmesi için ülkenin arz kaynaklarının analiz edilip, beklentilere uygun olup olmadığının önceden belirlenmesinde fayda vardır. Böylece Türk turizmi, tüketicilere farklı ürünler sunarak dünya turizm gelirlerinden daha fazla pay alabilecektir²⁷⁴.

²⁷⁴ Cevdet Avcıkurt, Murat Doğdubay ve Ahmet Köroğlu, www.cmyo.ankara.edu.tr/iktisad/TURKONF/ (14.03.2007)

Türkiye'nin hızlı gelişen ve değişken toplum yapısı göz önüne alınarak, termal ve sağlık turizmi planlamasında kaynak ve yakın çevresinin mekan olarak nasıl kullanılacağı, olası büyüklükler ve yayılış alanları, termal suyun kullanım kapasitesi birlikte ele alınmalıdır. Termal tesislerin genel yerleşme planı hazırlanırken ulaşımdan doğacak gürültü vb. çevre sorunlarını önleyecek kararlar da birlikte alınmalıdır. Tesis çevresinin doğal görünümü ile yakın çevresindeki doğal değerler mutlak bir koruma altında tutulmalıdır. Termal tedavi kürlerinin yanı sıra, sağlıklı iklimde bulunma, dinlenme, güneşlenme ve yürüyüş eylemleri de önem taşıdığından, ormanlık veya yeşil alan olarak düzenlenecek alanlarda, kısa-uzun yürüme yolları, güneşlenme, seyir ve dinlenme alanları da planlama içinde yer almalıdır.

Termal sularımız kaynak zenginliğinin yanı sıra, hem debi ve sıcaklıkları hem de çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikleri ile Avrupa'daki termal sulardan üstün nitelikler taşımaktadır. Şöyle ki; Türkiye'deki termal sular²⁷⁵;

- Doğal çıkışlı ve bol su verimlidir,
- Eriyik maden değeri yüksek, kükürt, radon ve tuz bakımından zengindir,
- Birçoğu deniz kıyısında, bir kısmı ise orta yükseklikte dağlık ve ormanlık bölgelerde yer alarak kaynak kullanımını açısından çeşitlilik sağlamaktadır.

Böylesine nitelikli bir kaynağın kullanımı ile ülkemizde gerçekleştirilecek termal yatırımlar, özellikle termal otel – kür merkezi entegrasyonu, 3-4 yıl gibi kısa sürede kendini amorti edebilen, tüm yıl yüksek doluluk ve rekabet yaratabilecek karlı yatırımlar olarak görülmektedir²⁷⁶. Örneğin; İlimizdeki Balçova Termal Tesisleri yıl boyunca yaklaşık %90 doluluk oranına sahip olan ve ülke çapında tam teşekküllü hizmet veren ender tesislerimizden birisidir. Öyle ki; yurt dışından gelen talep yoğunluğu karşısında yurt içi gecelemler talepler karşılanamamaktadır²⁷⁷.

²⁷⁵ T.C. Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Yatırımları Yönlendirme Dairesi Başkanlığı, “Türkiye’de Turizm Yatırım Olanakları ve Yatırım Süreci”, 1995, s.16.

²⁷⁶ “T.C. Turizm Bakanlığı, s.17.

²⁷⁷ Turabi Çelebi ile görüşme.

Termal merkezler ve içmeler, doğal şifa merkezleri olarak ülkemizde çok eski yıllara dayanan geleneksel bir öneme sahiptirler. Özellikle de Anadolu halkı arasında termal tedavi, yılın belli aylarında ilgi gören bir sayfiye kültürü durumundadır. Dolayısıyla bu gelenek dış talebin yanı sıra iç turizme yönelik olarak oldukça büyük bir talep potansiyelinin varlığını göstermektedir.

Termal su potansiyelimiz ile termal yatak kapasitesi arasında (yatırım ihtiyacı anlamında) önemli bir farklılık bulunmaktadır. Bu potansiyel değerlendirilip yatırıma dönüştürüldüğü takdirde termal yatak kapasitesi üst seviyelere ulaşacak ve gerek iç turizme, gerekse dış turizme yönelik potansiyel talebe cevap verecek duruma gelecektir.

Sağlık amacıyla termal su kullanım kapasitelerini ve buradan yola çıkarak kaynak özellikleri bakımından uygun olan alanlarda kurulması planlanan termal tesisler için yatak kapasitelerini hesaplamamız mümkündür. Bu amaç doğrultusunda öncelikle termal banyo kapasitelerini hesaplamak üzere kullanılacak yöntem aşağıda açıklanmıştır.

Uluslararası ölçülere ve Sağlık Bakanlığı'nın öngördüğü kurallara göre, Türkiye'de banyo kapasitesini belirlemek için "Gün/banyo/kişi" yöntemi uygulanır. Geçmişte yapılan banyo kapasitesi hesaplamalarında, Türkiye'de bir banyo için yaklaşık 350 litre dolayında kaplıca suyu²⁷⁸ kullanıldığı varsayımından yola çıkılmış ve kaynak akım değerinin, 86.400 sn. (bir gün içinde toplam 86.400 saniye vardır) ile çarpımının, 350 litre/kişi birim suya bölünmesi sonucu toplam banyo kapasitesi bulunmuştur²⁷⁹.

Çalışmamızın bu bölümünde yukarıda verilen yöntemden yararlanarak İzmir ve ilçelerinde sıcaklık ve debi özellikleri bakımından uygun olan termal kaynak alanlarında tedavi amaçlı termal tesis yatırımları gerçekleştirildiğinde İzmir'e kazandırılacak toplam yatak kapasiteleri hesaplanmıştır. (Tablo 16)

²⁷⁸ İsmet ÜLKER, "Türkiye'de Sağlık Turizmi ve Kaplıca Planlaması", Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, No:1006, Ankara, 1998, s.55.

²⁷⁹ Ülker, s.55.

İzmir’de M.T.A. tarafından yapılan sondaj çalışmaları kapsamında belirlenmiş birçok kaynak mevcuttur. İlk etapta bu kaynakların sıcaklıkları ile debileri değerlendirmelerimiz açısından önemlidir. Bir termal kaynak bölgesinde tesis yapabilmek için gerekli olan **minimum kaynak debisi 4 lt/sn** olarak tespit edilmiştir²⁸⁰. Türkiye’de bir kişinin termal tedaviden yararlanabilmesi için gerekli olan günlük **minimum termal su miktarı ortalama 400 litre**²⁸¹ olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla bu tez çalışması kapsamında termal tesiste 1 kişi için “400 litre/gün” su tüketimi esas alınarak termal banyo ve tesisin yatak potansiyel/arz tespiti yapılmıştır. Bu hesaplamada, **termal kaynaktan bir günde toplam 12 saat yararlanıldığı**²⁸² kaynak bölgesinde kurulabilecek tesisin günlük ortalama 12 saat termal tedavi hizmeti verebileceği düşünülerek toplam su miktarı bulunmuştur. Bulunan bu toplam su miktarı, bir kişinin kullanması gereken günlük termal su miktarı olan 400 litreye bölünerek, o kaynaktan bir gün içerisinde yararlanabilecek toplam kişi sayısı hesaplanmıştır. Bu sayı da o kaynak üzerinde kurulabilecek konaklamalı bir tesisin toplam yatak sayısını ifade etmektedir.

Termal Banyo Kapasitesi

$$\text{(Termal Yatak Kapasitesi)} = \frac{\text{Kaynak Akım Değeri(lt/sn)} \times 43.200 \text{ sn. (12 saat)}}{400 \text{ (litre)}}$$

Yatırımcılar tarafından yatırım alanları seçilirken suyun akım değeri ve buna bağlı olarak kullanıcı talebi doğrultusundaki yukarıda belirtilen hesaplamalar fazla dikkate alınmadığından burada önemi üzerinde özellikle durulmuştur.

Tablo 16’da termal kaynağın bulunduğu yer, M.T.A. tarafından yapılan sondajın yılı, termal suyun kaç metre derinlikten çıktığı, kaynak çıkış sıcaklığı ve debisi (akım değeri)(lt/sn) ile kaynağın sıcaklığı ve debisine bağlı olarak hesaplanmış yatak sayısı görülmektedir.

²⁸⁰ ÜLKER, s.56.

²⁸¹ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Turizm Alan ve Merkezlerinde Yer Alan Termal Suların Kullanma Hakkı ve İşletilme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, Resmi Gazete, Tarih: 31.12.1993, Sayı: 21805, Madde 10, Fıkra a.

²⁸² T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Turizm Alan ve Merkezlerinde Yer Alan Termal Suların Kullanma Hakkı ve İşletilme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, Resmi Gazete, Tarih: 31.12.1993, Sayı: 21805, Madde 10, Fıkra f.

Tablo 16: İzmir'deki Termal Kaynaklara Göre Hesaplanan Yatak Kapasiteleri

Sıra	Yer	Yıl	Derinlik	Sıcaklık	Üretim (Debisi)	Yatak Sayısı
1	İzmir-Bergama	2005	694	57,3	25	2.700
2	İzmir-Aliğa (SM -1)	1997	626	96	40	4.320
3	İzmir-Aliğa (SM-2)	1998	1136	96	20	2.160
4	İzmir-Aliğa (SM-3)	1998	1146	96	20	2.160
5	İzmir-Balçova (BTF-3)	1990	100	98	12	1.296
6	İzmir-Balçova (BD-1)	1994	564	140	10	1.080
7	İzmir-Balçova (BD-10)	2004	750	87,1	35	3.780
8	İzmir-Balçova (BD-2)	1995	677	133	35	3.780
9	İzmir-Balçova (BD-3)	1995	750	137	20	2.160
10	İzmir-Balçova (BD-4)	1998	624	131	25	2.700
11	İzmir-Balçova (BD-5)	1998	1100	91	10	1.080
12	İzmir-Balçova (BD-6)	1999	606	98,7	20	2.160
13	İzmir-Balçova (BD-7)	1999	700	98,7	15	1.620
14	İzmir-Balçova (BD-8)	2002	630,5	128	55	5.940
15	İzmir-Balçova (BD-9)	2003	772	136	50	5.400
16	İzmir- Balçova (S-1)	1963	40	124	27	2.916
17	İzmir-Balçova (S-2)	1963	73,5	102	II	1.188
18	İzmir-Çeşme (KD-1)	1997	401,3	35	50	5.400
19	İzmir-Çeşme (1-4)	2004	251,3	57	85	9.180
20	İzmir-Çeşme-Ilıca(FY-1)	1994	365	57	30	3.240
21	İzmir-Çeşme- Ilıca (-2)	2001	250	57	57	6.156
22	İzmir-Çeşme- Ilıca (I-3)	2004	475	56,6	85	9.180
23	İzmir-Çeşme- Ilıca-1	1975	282,8	56	42	4.536
24	İzmir-Dikili (T-1)	2004	357	99,2	40,6	4.385
25	İzmir-Dikili (T-2)	2004	356	99,9	46,7	5.044
26	İzmir-Dikili (T-3)	2005	547	97	45	4.860
27	İzmir-Narlıdere (ND-1)	1996	800	106	4,5	486
28	İzmir-Seferihisar	1995	350	74	10	1.080
29	İzmir-Seferihisar (CM-1)	1983	1417	145	10	1.080
TOPLAM						101.067

Kaynak: MTA Türkiye Jeotermal Kaynaklar Envanteri 2005 verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 16'nın değerlendirilmesi sonucunda İzmir'de varolan termal kaynakların potansiyeli üzerinde detaylı ve yeterli bilgiye sahip olunabilecektir. Bu kaynaklardan 29 tanesi yeterli kaynak çıkış sıcaklığına ve debisine sahip, 24'ü ise sahip değildir. Ancak bu 24 kaynak bölgesi gününbirlik termal turizm içerisinde küçük çaplı termal tesisler kurularak değerlendirilebilir. **Kaynak bölgelerinde termal tesis kurulabilmesi ve termal tedavi uygulamalarının yapılabilmesi için bu tez çalışmasında yeterli kaynak çıkış sıcaklığı olarak 35°C ve kaynak çıkış debisi olarak 4 lt/sn. kabul edilmiştir.** Buradan hareketle Tablo 16'da bu kaynaklar üzerinde kurulabilecek tesislerin sahip olabilecekleri en fazla yatak kapasiteleri ya da diğer bir ifadeyle kaynaklardan 1 gün içinde yararlanabilecek kişi sayısı gösterilmiştir. Sadece İzmir olarak şimdiye kadar yapılmış termal turizm çalışmalarında termal kaynaklara göre oluşabilecek yatak kapasitesi ilk defa bu tez kapsamında hesaplanmıştır.

Tablo 16'ya göre Bergama İlçesini ele alacak olursak, kaynak çıkış sıcaklığı 57,3C olup, termal tedavi için yeterli bir sıcaklıktır. Formül üzerinden yatak kapasitesi; $25 \times 43.200 \div 400 = 2.700$ olarak tespit edilmiş ve Bergama İlçesinin Kasım 2008 tarihi itibarıyla turizm işletme belgeli toplam yatak kapasitesinin 234²⁸³ olduğu düşünüldüğünde, aradaki fark daha net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde diğer alanların da tesis yatak kapasiteleri hesaplandığında termal turizm açısından İzmir'de ulaşılabilir toplam yatak kapasitesi 101.067 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan bu rakam İzmir'in tedavi amaçlı termal turizm açısından çok ciddi bir potansiyele sahip olduğunun açık ve net göstergesidir.

Bu çalışma ile hesaplamış olduğumuz İzmir'deki termal tesislerin yatak kapasitelerinden yola çıkarak, bu alanda istihdam edilecek personel sayısını da hesaplamamız mümkün olacaktır. Şöyle ki;

Konaklama sektöründe uluslararası standartlara göre oda başına 1,1 - 1,2 personel istihdam edilmesi gerekmektedir²⁸⁴. Türkiye'de ise turizm sektöründe açılan

²⁸³ "İstatistikler" <http://www.izmirturizm.gov.tr/istatistikler/isletmebelgelitesisler.doc> (09.11.2008)

²⁸⁴ Hasan Olalı ve Alp Timur, "Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri", Ofis Matbaacılık Şti., İzmir, 1986, s.107.

her oda başına 0,7 personele istihdam sağlandığı belirtilmektedir²⁸⁵. Bu oran uluslararası standartlara göre düşük olmasına rağmen Türkiye'nin sahip olduğu termal kaynakların değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkacak yatak kapasitesinin ve oda sayısının, 1 oda = 0,7 personel oranından hareketle önemli miktarda istihdam yaratacağı düşünülmektedir. Termal turizm açısından bu çalışma kapsamında Türkiye Jeotermal Kaynak Envanteri'ne göre hesaplanmış olan, İzmir'de ulaşılabilecek en fazla yatak sayısı bugün itibarıyla 101.067'dir. Bu yatak sayısı iki kişilik oda düşünüldüğünde yaklaşık olarak 50.533 odaya karşılık gelmektedir. Var olan kaynakların değerlendirilmesiyle $50.533 \times 0.7 = 35.373$ kişi bu sektörde istihdam edebilecektir.

Termal turizm, turizm mevsiminin yılın 12 ayına yayılmasını sağlayarak, yaz aylarında deniz-kum-güneş turizmine hizmet eden yetişmiş kalifiye personelin kış aylarında bu tesislerde çalıştırılabilmesine imkan sağlar²⁸⁶. Bu durum turizmin mevsimlik özelliğinden kaynaklı sezonluk personel istihdamının ortaya çıkardığı olumsuzlukları kısmen ortadan kaldırmış olur.

3.5 . KULLANILABİLİR TERMAL KAYNAKLARIN TOPLAM EKONOMİK DEĞERİ

İzmir'deki termal kaynak potansiyeline göre ve kaynaklardan tam kapasite yararlanılacağı varsayılarak termal turizmde kullanılabilecek toplam yatak kapasitesinin **101.067** olacağı öngörülmektedir. Bu rakam termal sulardan bir gün içinde 101.067 kişinin yararlanabileceği anlamına gelmektedir. Bu noktadan hareketle İzmir genelindeki termal suların termal turizm açısından ekonomik değerini de hesaplayabiliriz. Çalışmamızda öncelikle 7 günlük kür için yılda 52 kür, 14 günlük kür için yılda 26 kür, 21 günlük kür için yılda 17 kür üzerinden toplam yatak kapasiteleri, yani tesislerden yararlanacak konaklamalı kişi sayısı bulunacaktır. Daha sonra günlük tedavi veya termal su kullanım ücretleri ile tam doluluk

²⁸⁵ Levent Münger, "Turizmin Ekonomik Etkileri ve Ülkemiz Açısından Bu Etkilerin Yararlarını Artırıcı Politikalar", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 1999, s.20.

²⁸⁶ Nazmi Kozak, "Türkiye'de Termal Turizm Sempozyumu", Anatolia Dergisi, sayı:33-34, Eylül-Ekim 1992, s.9-13.

üzerinden günlük toplam yatak kapasitesi çarpılarak elde edilebilecek en fazla gelir ortaya çıkarılacaktır. Hesaplamalarda bir kürde tedavi ve konaklama dahil bütün hizmetler için günlük ücret olarak dünya ortalaması olan 90 \$, termal su kullanım ücreti olarak da günlük 5 \$ baz alınmıştır.

İzmir'de ulaşılabilecek en fazla yatak kapasitesine göre elde edilebilecek gelir:

7 günlük kür için; yıllık toplam 101.067×52 hafta (Bir yıl 52 haftadır)= 5.255.484 yatak kapasitesi ortaya çıkmaktadır. $5.255.484 \times 630$ \$ (7x90\$)= 3.310.954.920 \$ yıllık toplam kür geliri, $5.255.484 \times 35$ \$ (7 x 5\$)= 183.941.940\$ yıllık toplam termal su kullanım geliri elde edilebilmektedir.

14 günlük kür için; yıllık toplam 101.067×26 hafta (365 gün /14 gün) = 2.627.742 yatak kapasitesi ortaya çıkmaktadır. $2.627.742 \times 1.260$ \$ (14 x 90\$) = 3.310.954.920 \$ yıllık toplam kür geliri, $2.627.742 \times 70$ \$ (14 x 5\$)=183.941.940 \$ termal su kullanım geliri elde edilebilmektedir.

21 günlük kür için; yıllık toplam 101.067×17 hafta (365 gün/21 gün) = 1.718.139 yatak kapasitesi ortaya çıkmaktadır. $1.718.139 \times 1890$ \$ (21 x 90\$) = 3.247.282.710 \$ yıllık toplam kür geliri, $1.718.139 \times 105$ \$ (21 x 5 \$) = 180.404.595 \$ termal su kullanım geliri elde edilebilmektedir. Burada 357 gün üzerinden hesaplama yapılmıştır. Çünkü 21 günlük kür yıllık 357 güne denk gelmektedir.

İzmir'in ulaşacağı yıllık toplam termal turizm geliri; **3.310.954.920 \$ (yıllık toplam kür geliri) + 183.941.940 (yıllık toplam termal su kullanım geliri) = 3.494.896.860 \$ (Tablo 17)** gibi oldukça büyük bir rakama ulaşmakta ve İzmir, 2007 yılı Türkiye toplam turizm geliri olan 13.989.000.000 \$'ın yaklaşık ¼'ü oranında bir termal turizm geliri elde edecektir.

Tablo 17: İzmir’deki Termal Kaynakların Ekonomik Değerleri

Sıra	Yer	Sıcaklık °C	Üretim (lt/sn) (Debisi)	Yatak Sayısı	Kür Geliri (\$)	Termal Su Kullanım Bedeli	Toplam Ekonomik Değer (\$)
1	İzmir-Bergama	57,3	25	2.700	88.452.000	4.914.000	93.366.000
2	İzmir-Aliağa (SM-1)	96	40	4.320	141.523.200	7.862.400	149.385.600
3	İzmir-Aliağa (SM-2)	96	20	2.160	70.761.600	3.931.200	74.692.800
4	İzmir-Aliağa (SM-3)	96	20	2.160	70.761.600	3.931.200	74.692.800
5	İzmir-Balçova (BTF-3)	98	12	1.296	42.456.960	2.358.720	44.815.680
6	İzmir-Balçova (BD-1)	140	10	1.080	35.380.800	1.965.600	37.346.400
7	İzmir-Balçova (BD- 10)	87,1	35	3.780	123.832.800	6.879.600	130.712.400
8	İzmir – Balçova (BD- 2)	133	35	3.780	123.832.800	6.879.600	130.712.400
9	İzmir-Balçova (BD-3)	137	20	2.160	70.761.600	3.931.200	74.692.800
10	İzmir-Balçova (BD-4)	131	25	2.700	88.452.000	4.914.000	93.366.000
11	İzmir-Balçova (BD-5)	91	10	1.080	35.380.800	1.965.600	37.346.400
12	İzmir-Balçova (BD-6)	98,7	20	2.160	70.761.600	3.931.200	74.692.800
13	İzmir-Balçova (BD-7)	98,7	15	1.620	53.071.200	2.948.400	56.019.600
14	İzmir-Balçova (BD-8)	128	55	5.940	194.594.400	10.810.800	205.405.200
15	İzmir-Balçova (BD-9)	136	50	5.400	176.904.000	9.828.000	186.732.000
16	İzmir-Balçova (S-1)	124	27	2.916	95.528.160	5.307.120	100.835.280
17	İzmir-Balçova (S-2)	102	II	1.188	38.918.880	2.162.160	41.081.040
18	İzmir-Çeşme (KD-1)	35	50	5.400	176.904.000	9.828.000	186.732.000
19	İzmir-Çeşme (1-4)	57	85	9.180	300.736.800	16.707.600	317.444.400
20	İzmir-Çeşme-Ilıca (FY-1)	57	30	3.240	106.142.400	5.896.800	112.039.200
21	İzmir-Çeşme- Ilıca (I-2)	57	57	6.156	201.670.560	11.203.920	212.874.480
22	İzmir-Çeşme-Ilıca (I-3)	56,6	85	9.180	300.736.800	16.707.600	317.444.400
23	İzmir-Çeşme-Ilıca-1	56	42	4.536	148.599.360	8.255.520	156.854.880
24	İzmir-Dikili (T-1)	99,2	40,6	4.385	143.652.600	7.980.700	151.633.300
25	İzmir-Dikili (T-2)	99,9	46,7	5.044	165.241.440	9.180.080	174.421.520
26	İzmir-Dikili (T-3)	97	45	4.860	159.213.600	8.845.200	168.058.800
27	İzmir-Narlıdere (ND-1)	106	4,5	486	15.921.360	884.520	16.805.880
28	İzmir-Seferihisar	74	10	1.080	35.380.800	1.965.600	37.346.400
29	İzmir-Seferihisar (CM-1)	145	10	1.080	35.380.800	1.965.600	37.346.400
	TOPLAM			101.067	3.310.954.920	183.941.940	3.494.896.860

Kaynak: MTA Türkiye Jeotermal Kaynaklar Envanteri 2005 verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İlk etapta İzmir'deki termal tesislerin %50 doluluk oranlarına sahip olabileceğini varsayarsak yıllık toplam termal turizm geliri $3.494.896.860 \$ / 2 = 1.747.448.430 \$$ rakamına ulaşacaktır. Termal kaynakların turizme kazandırılması ve bir program dahilinde yatırıma dönüştürülmesi halinde 7 günlük kür üzerinden yaptığımız hesaplamada tam doluluk oranı alındığında bu tesislerin yıllık geliri $3.739.832.300 \$$ olarak gerçekleşecektir. Ayrıca 101.067 olan termal yatak kapasitesi sayesinde bugün 1 milyon civarında olan turist sayısı % 50 artış göstermiş olacaktır.

Tüm dünyada termal turizm pazarı şu anda yılda ortalama % 4–5 oranında büyümektedir. Pazarda günlük hasta geliri ortalama 100 \$, hasta başına bir kürlük gelir ise ortalama 2000–2500 \$ olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında termal turizm diğer turizm alanlarına göre daha fazla gelir sağlamak ve sektörde yapılan yeni yatırımlar 3–5 yılda geri dönmektedir²⁸⁷. Tesislerde yapılan kür merkezleri müşteri sayısını ve doluluğu arttırmaya, tesislere ek gelir yaratmaya, hizmetlerin çekiciliğini sağlamaya ve tesislerin rekabetini geliştirmeye katkıda bulunmaktadır²⁸⁸.

3.6. İZMİR DE TERMAL TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK YAPILACAK ÇALIŞMALAR

Kür ve tedavi amacı ile belirli bir zaman için yer değiştiren insanlar, gittikleri yerlerde konaklama, beslenme, kür ve tedavi uygulaması, dinlenme ve eğlenme gereksinimlerini karşılayacak alt ve üst yapı tesislerine gerek duymaktadırlar. İzmir'de alt yapısı tamamlanmış ve tam teşekküllü olarak hizmet veren en büyük tesis Balçova Termal Tesisleri'dir. Buradaki kaplıca suları romatizmal hastalıklar, kireçlenme, siyatik, adale ağrıları, böbrek rahatsızlıkları ve kadın hastalıkları olmak üzere birçok hastalığın tedavisinde etkilidir. Kaplıca suyunun içilmesi safra yolu ve karaciğer hastalıklarının tedavisine yardımcı olmaktadır. Rahatsızlığın çeşidine göre % 90–95 başarı sağlanmakta, böylelikle hastanın kullandığı ilaç miktarı da azalmaktadır²⁸⁹.

²⁸⁷ Tefik Kaya, "Kaplıcaların Sağlık ve Turizmdeki Yeri ve Önemi", İTO Yayın No:2002-47, s.29-37.

²⁸⁸ Erol Aydın, "Doluluk Oranlarının Arttırılmasında Otellerde Kür Merkezlerinin Önemi", Anatolia Dergisi, Sayı:4, Temmuz-Ağustos 1993, s.27–30.

²⁸⁹ Turabi Çelebi ile görüşme.

İzmir’de termal turizmi geliştirmek için acil olarak atılması gereken adımlar;

1- Öncelikle İzmir’in termal potansiyelinin belirlenmesi, coğrafi dağılımın ortaya konması ön kořuldur²⁹⁰. Turizmde yararlanılabilecek olan termal kaynakların saptanması gerekmektedir. İldeki kaplıca kaynakları, fiziksel ve kimyasal özellikleri, su potansiyelleri ve çevresel değerleri nedeniyle turizmin gelişmesi için yüksek bir potansiyel oluşturmaktadır, bunlar belirlenmeli ve bir “İzmir Termal Kaynaklar Envanteri” hazırlanmalıdır. Kaplıca kaynaklarında, termal turizmin diğeri turizm faaliyetleri ile bütünleşmesi ve kaynakların verimli kullanımına yönelik politikalar doğrultusunda da;

- Kaplıca suyu kaynaklarının uygun yerlerde sondajla artırılması, turizm ve jeotermal amaçlı kullanımına dönük potansiyellerin belirlenmesi,
- Kaplıca kaynakları koruma zonlarının (alanlarının) belirlenmesi ve yerleşme planlarının yapılması
- Kür merkezi yatırımlarına öncelik verilmesi, gibi stratejiler çerçevesinde gelişme önerilmektedir²⁹¹.

2- Daha sonra kaplıca ve içmelerin bulunduğu yerlere turistik yatırımların yapılması, özellikle yeme-içme-dinlenme-eğlenme gereksinimlerini karşılayacak alt ve üst yapı tesislerinin geliştirilerek İzmir’in kıyı ve kültürel çekiciliklere sahip turistik mekanlarıyla bütünleştirilmesi sağlanmalı ve, turizm çeşitliliği artırılmalıdır.

3- Ulaşım, yeme-içme ve konaklama tesislerinin düzenlenmesi önem taşımaktadır. Kaplıca planlamasında, projelendirilmesinde yöresel özellikler, mimari ve geleneksel yapı dikkate alınmalı, istihdamda yöre halkına öncelik tanınmalıdır.

4- Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve sektörde faaliyet gösteren diğeri kurum ve kuruluşlar işbirliği

²⁹⁰ Gözde Emekli, Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2005.

²⁹¹ İzmir Valiliği, İzmir İli Turizm Envanteri ve Turizmi Geliştirme Planı, 1998, Ankara, s.179.

yapmalı, tesislere tek bir merkezden ruhsat verilmeli, ruhsat alımı kolaylaştırılarak yatırımcılar teşvik edilmelidir.

5- Kaplıca kürleri konusunda bilinçli ve eğitimli sağlık personelinin yetiştirilmesi, tesislerin uluslararası standartlara uygun düzenlenmesi rekabet avantajı yaratacaktır.

6- Yatırım kaynaklarının sınırlı oluşu ve uygulamadaki genel tıkanıklıklar göz önüne alınarak, önerilecek yatırımların tümü için kesin bir zamanlama sınırlaması yapmak yerine, plan kararlarının aşamalı olarak ve öncelikli olan yatırımların etap etap uygulamaya konulması, plan ve projelerin hayata geçirilmesi daha gerçekçi bir yaklaşımdır.

7- Çevre düzenlemelerinde ormanlık ve yeşil alanların geliştirilmesi, yürüyüş parkurlarının, güneşlenme, seyir ve dinlenme alanlarının kısaca açık ve kapalı alanların kullanımının detaylı planlanması önem taşımaktadır. Özetle, kaplıca merkezlerinin imar planlarının yapılması da zorunlu kılınmıştır. Bu planlar yapılırken yöreye özgü mimari değerlerin korunmasına ve hatta örnek alınmasına özen gösterilmelidir.

8- Kaplıca planlamasında ya da termal turizmin geliştirilmesinde dikkat edilecek bir başka nokta da, kırık hatlar boyunca çıkan şifalı suların deprem kuşakları üzerinde bulunmasıdır. Bu nedenle kapalı mekanların kırık hatlar üzerinde yapılmaması, depreme dayanıklı bina yapım tekniklerine titizlikle uyulması gerekmektedir.

9- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tanıtım faaliyetleri içinde, ayrıca yerel yönetimlerin tanıtım çalışmalarında termal turizmin yurt dışı ve yurt içi tanıtımına yeterince yer verilmelidir.

10- Sektör işletmelerinin sorunlarının tespitine yönelik bilimsel araştırmalara destek verilmeli ve sektöre yatırım yapmak isteyenlere danışmanlık hizmeti sunulmalıdır²⁹².

²⁹² Dilaver Tengilimoğlu, H. Dilek Sevin ve Bilal Ak, “*Türkiye’de Sağlık Turizmi ve Termal Turizmin Geliştirilmesi*”, www.sabem.saglik.gov.tr/kaynaklar/1152_1saglik_turizmi.pdf (18.05.2008).

SONUÇ

Araştırmalarımızın bulguları ışığında, günümüzde termal turizmin tedavi amaçlı termal turizm ve sağlığı koruyucu yönde, zindelik ve güzellik kazanmaya yönelik termal turizm olmak üzere 2 yönde gelişme gösterdiğini ifade etmeliyiz. Araştırmamızın sonucu göstermektedir ki; İzmir, yatırım yönüyle daha yüksek gelir getirici olan **tedavi amaçlı termal turizmin** geliştirilmesi için ideal bir şehirdir. Dünyada ve Avrupa ülkelerindeki örnekleri göz önüne aldığımızda da termal turizmin daha çok bu yönüyle gelişme göstermekte olduğunu belirtmemiz doğru olacaktır.

İzmir’de tespit edilen termal kaynakların çoğu kaynağın çıkış sıcaklığı, akım değeri ve mineralize özellikleri bakımından termal tedavi için uygun özelliklere sahiptir. M.T.A. Jeotermal Kaynaklar Envanterine göre İzmir’de henüz sondajı yapılmamış ve potansiyel kaynak teşkil eden pek çok jeotermal kaynak alanı mevcuttur.

Yine araştırmalarımız göstermiştir ki, İzmir genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan belgeli toplam 5 adet termal tesis, Sağlık Bakanlığı’ndan ruhsatlı 3 adet termal tesis bulunmaktadır. Her iki belgeye de sahip olan yalnızca 2 otel mevcuttur. Bu rakamlara bakarak, İzmir’de termal turizmin bugün itibarıyla önemli bir yeri olduğunu söylemek güçtür. Ancak Türkiye’de fiilen kullanılan termal kaynakların yaklaşık % 25’ine sahip olan İzmir’de termal kaynakların tedavi amaçlı termal turizmde değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirler, İzmir’in toplam turizm gelirleri içinde önemli bir yere sahip olacaktır.

Çalışmamızda sadece Jeotermal Kaynaklar Envanterinde belirlenen kaynakların tedavi amaçlı termal turizm yönüyle değerlendirildiğini varsayarsak, İzmir’in kazanacağı toplam yatak arzı, işgücü istihdamı ve buna bağlı olarak elde edilecek turizm gelirinin mevcut yatak arzı, istihdam ve gelirini, yaklaşık 3 katına çıkaracağı net olarak görülmektedir.

Tedavi amaçlı termal turizmin İzmir'e kazandırılması halinde sadece termal tesislerin değil çevresindeki diğer otellerin de yatak kapasitelerinin artırılması ve yıl boyunca kullanılması sağlanacaktır.

Termal kaynaklarımızın rasyonel kullanılması ile, özellikle 3. yaş grubuna yönelik tedavi-terapi alanında kurulacak tesislerde hizmet vermek suretiyle sektörün daha çekici hale getirilmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım yapılması, İzmir'e yapılacak ziyaretlerin, dolayısıyla geceleme oranlarının artmasını sağlayacak, bu durum başta İzmir olmak üzere ülke ekonomisinin gelişimine doğrudan yansıtacaktır.

Yukarıdaki tespitlerimize dayanarak Çeşme, Bergama, Dikili, Seferihisar ilçelerinde ilan edilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Alanlarında, Balçova Termal Tedavi Merkezi'nde olduğu gibi bölgenin durumuna göre yeterli kapasitede termal tedavi ve sağlık merkezlerinin oluşturulması ile İzmir termal turizm alanında marka kent haline geleceğini söylemek son derece gerçekçi bir yaklaşım olacaktır.

Termal turizm çerçevesinde, yaşlılara, engellilere, romatizmal, ortopedik ve nörolojik sorunları olan kişilere, spor yaralanmaları olan hastalara ve her yaştan sağlıklı insanlara, tedavi hizmetleri ve her yaştan insan için zindelik ve bakım hizmetlerinin yanı sıra rekreasyonel aktiviteler ve turistik çevre gezileri hizmetlerini de sunan, çağdaş tesislere ihtiyaç vardır. Termal tedavi sadece tıbbi değil, aynı zamanda ekonomik, kültürel, turistik ve toplumsal yönleri de olan kompleks bir olgudur. Şu an ki durumda İzmir ve genel anlamda Türkiye termal kaynaklar açısından zengin bir potansiyele sahip olmasına rağmen, ekonomik olarak yeterli gelir elde edilememektedir.

Bu tez çalışması esnasındaki araştırmalarımız göstermiştir ki, İzmir'in termal turizm açısından pek çok avantajı vardır. Bunlara da aşağıda değinilmektedir.

Kaynak potansiyeli yüksek olmasına rağmen yeterince geliştirilemeyen termal yerleşimler planlı bir biçimde geliştirilerek standartlara uygunluğu ve iyileştirilmesi, ayrıca çevrelerindeki çarpık yapılaşmanın kaldırılması, yoğun yapılaşma tehdidinin ve çevre kirliliğinin önlenmesi ile termal kaynakların koruma altına alınması sağlanmalıdır. İzmir için özellikle deniz turizmi ve kültürel turizm termal turizm ile bütünleştirilmeli, **hatta deniz termal tedavisi bakımından Çeşme, Seferihisar, Urla ve Bergama'nın varlığına ve son derece uygun olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir.**

Termal turizm için termal suların bulunduğu bölgenin yıllık sıcaklık ortalamaları, yıllık güneşli gün sayısı, nem, rüzgar gibi iklimsel özellikleri çok önemlidir. Küristlerin destinasyon tercihleri konusunda etkili olmaktadır. Genellikle küristler yaz ve sonbahar aylarını tercih etmektedirler. Bu durum yurt dışı termal turizmi etkilese de yurt içi termal turizm açısından daha önemlidir. **İzmir'in ılıman iklim özellikleri yıl boyunca termal turizm yapmaya elverişlidir.**

Termal turizm yatırımlarının yapılabilmesi için yatırım bölgesinin kolay ulaşılabilirliği, hava, deniz ve karayolları ile hızlı ve konforlu ulaşım imkanları, bunlarla bağlantılı gelişmiş ara yollarına sahip olması ve genel olarak ulaşım yapısının durumu önemlidir. **İzmir'in sahip olduğu havalimanı, gelişmiş karayolları, ara bağlantı yolları, Aydın ile arasındaki otoyol ulaşımı ve deniz ulaşımı imkanları ülke genelindeki destinasyonlar içerisinde İzmir'i önemli bir pozisyona getirmektedir.**

Termal turizm destinasyonlarının tarihi örenyerlerine yakınlığı, bölgelerin sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyi, kaliteli termal tesislere sahip olunması, küristlerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri aktivitelerinin varlığı, yörenin yabancı turistlere bakışı, çevre illerin çekim merkezi olabilecek özellikleri termal turizm yatırımlarının geliştirilmesinde üzerinde önemle durulması ve değerlendirilmesi gereken faktörlerdir. **Termal turizm destinasyonlarını bu yönden değerlendirdiğimizde Ege Bölgesi ve özellikle İzmir ülke genelinde birinci derecede önemli**

destinasyonlar arasındadır ve yurt dışına yönelik termal turizmin geliştirilmesi açısından son derece uygun olduğu görülmektedir.

İzmir’de termal turizmi destekleyen güçler vardır. Şöyle ki; İzmir ve çevresinin tarihi ve kültürel değerler açısından zenginliği, Efes-Meryem Ana Evi ve Hıristiyanlığın ilk yedi kilisesinin bölge sınırları içinde yer alması inanç turizmi açısından bir avantaj yaratırken, termal turizme ilgi gösterenlerin yaş grubu özellikleri nedeniyle kültürel değerlere ve inançlara olan bağlılıklarını düşündüğümüzde İzmir’in çekim gücü oldukça kuvvetlenmektedir.

Sağlık turizminin alt dalı olan termal turizm; müşteri sadakati yaratılması konusundaki en uygun turizm türüdür ve İzmir için idealdir²⁹³. Nitekim turizm sektöründe yeni müşteriler bulmak eldeki müşterileri tutmaktan daha maliyetlidir. Çünkü turizm sektöründe yaşanan rekabet, müşterileri hem daha az bağımlı hem de çok farklı ürün ve hizmet talep eder duruma getirmektedir. Bu nedenle müşterilerin ihtiyaç, istek ve beklentilerinin bilinmesi, beklentileri karşılayacak hatta bunun da üzerinde özel ürün ve hizmet üretilerek müşteri sadakati oluşturacak çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Önemli görülen bazı noktaları vurguladıktan sonra, bu araştırmanın bulguları ışığında, termal turizm alanında karşılaşılan sorunların çözümü ve etkin bir performans sergilebilmesi için başlıca öneriler aşağıda vurgulanmaktadır:

- İzmir’de termal turizm politikaları kısa, orta, uzun vadeli olarak planlamalı, uygulanabilir ve gerçekçi hedefler içermeli, diğer sektörel planlamalar ile bir bütünlük oluşturması sağlanmalı ve hepsinden önemlisi, süreklilik arz ederek termal turizm bütünüyle bir devlet politikası haline getirilmelidir. Siyasal iktidarların ve turizm bürokrasisinin değişmesi ile bu politikalar değişmemelidir.

²⁹³ İzmir Ticaret Odası, “Kültür ve Turizm Bakanlığında Beklentiler”, Ekim 2007, www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/1112D3CA-1CE3-4565-8BB0-E54F0783BD70/9260/kulturbeklenti.pdf (20.05.2008), s.10.

- Termal kaynaklar açısından sahip olduğumuz doğal sermayemiz göz önünde bulundurularak yatak kapasitesinin artırılması ve daha yüksek hizmet kalitesine zaman içinde ulaşılması, gerek kamu kesiminin gerekse özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin ortak hedefi olmalıdır ve işbirliği içinde hareket edilmelidir.
- Termal turizmde yabancı sermayeyi yatırımcı olarak çekebilmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, yatırım ortamı iyileştirilmeye çalışılmalıdır. Ayrıca günün ihtiyaçlarını karşılayabilecek çağdaş yasal düzenlemeler, sektördeki temsilcilerin ve turizm olayının gerçekleştiği yerel halk temsilcilerinin de katılımıyla oluşturulmalıdır. Kamu temsilcileri; hükümetler, sivil toplum örgütleri ve sektör kuruluşları ile ilişkiye geçerek uluslararası platformda, turizmin gelişmesine katkı sağlayacak ekonomik, sosyal, kültürel ve hukuksal girişimleri belirlemelidir.
- Bu işbirliğinin ve eşgüdümün sağlanması, sektördeki çalışmaların yapılması, sektörün çağdaş standartlara göre gelişmesi, gerekli denetimlerin gerçekleştirilmesi ve öncelikle çıkarılan bu yönetmeliklere uygun asgari şartların oluşturulması ile sektörün uluslararası termal turizm pazarına açılabilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, **“Termal Turizm Üst Kurulu”** oluşturulmalıdır. Oluşturulacak üst kurul, termal turizm alanında yetkileri tek elde toplayarak, yapılması gereken çalışma ve düzenlemelerin vakit kaybetmeden gerçekleştirilmesini sağlamalıdır.
- Termal turizm sektöründe yapılacak yatırımlar uygulanabilir, gerçekçi bir teşvik politikası ile desteklenmelidir. İzmir’deki çağdaş tesislerin sayısının artırılabilmesi için, yerli ve yabancı yatırımcıların dikkatinin bu yöne çekilmesi ve bu alanda yatırım yapmalarının yeterince teşvik edilmesi gerekmektedir. Tesislerde kullanılacak ithal makine ve donatımda vergi indirimi, işletme vergilerinde indirim, yatırım ve işletme dönemleri için düşük faizli krediler, elverişli koşullarda arazi tahsisleri gibi teşvik uygulamaları sektörün desteklenmesine katkıda bulunacaktır.

- Termal turizme düşük gelir grupları, yaşlılar ve engellilerinde geniş katılımını sağlayacak politikalar geliştirilerek, ülke içinde var olan pazar potansiyeli artırılmaya çalışılmalıdır. Sosyal güvenlik kurumları ve özel sigorta şirketleri, termal turizme katılan sigortalıların kür masraflarını karşılayacak yeterli düzenlemeleri hayata geçirebilmelidir.
- Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri kısa, orta ve uzun vadeli planlanmalı, uluslararası termal turizm talebine yanıt verebilecek şekilde düzenlenmeli ve yürütülmelidir.
- Turizm ilk bakışta dış turizm olarak algılansa da sektörün sürekli, yüksek gelir elde edebilmesi ve yıl boyu doluluk oranlarının yakalanabilmesi için iç turizmin de geliştirilmesi gerekmektedir. Kişisel ya da belli grupların çıkarlarına uygun düzenlemelerden kaçınılarak, ülke çıkarlarını ve sektörün geleceğini temel alan bir anlayış çerçevesinde, değişik toplum kesimlerinden gelen temsilcilerin katılımıyla uzun vadeli politikaların üretilmesi gerekmektedir.
- Termal turizm pazarında uluslararası pazar fırsatları değerlendirilmeli, dönemsel analizler ile politikalar ana hedefleri itibarıyla güncellenmeli, hedef pazarlarda uygun ve sürekli pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilmeli, entegre olabilecek diğer turizm alanları ile birlikte yeni destinasyonlar oluşturulmalıdır.
- Öncelikle turizm eğitiminin günün gereklerine uygun olarak verilmesi için üniversiteler ile işbirliği yapılması ve eğitim içeriğinin sektörün ihtiyaçlarına göre tespit edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda kamu ile özel sektör arasında, istihdam edilecek personelin yetiştirilmesi ve halen çalışmakta olanların hizmet içi eğitimlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli işbirliği yapılmalıdır.
- Termal turizmde uluslararası ve ulusal talebin belirlenmesi için gerekli çalışmalar yapılmalı, pazarın hedef kitlesi iyi saptanmalı, talebi oluşturan

tüketicilerin ekonomik, sosyo-kültürel analizleri yapılarak, gerçekçi ve sürdürülebilir bir fiyat politikası ve pazarlama stratejisi belirlenerek uygulamaya konmalıdır.

- Termal turizmde organizasyon, hastanın evinden çıkışından tekrar evine dönüşüne kadar geçen tüm süreçleri kapsamalıdır.
- Sigorta şirketleri ile koordinasyon sağlanarak termal turizm sistemi içindeki kurum ve kuruluşlar belirlenmeli, belirlenen bu tesisler sertifikalandırılmalıdır. Termal turizm paket programları hazırlanmalı, tanıtım programları ve kampanyalar düzenlenerek, bu alanda faaliyet gösterecek acentalar ve danışman şirketler kurulmalı, organizasyonlar bu şirketlerin öncülüğünde gerçekleştirilmelidir.

Türkiye'nin uluslararası termal turizm pazarında termal destinasyon olarak kabul edilmesi ancak bu çalışmalarla mümkün olabilecektir. Yapılacak çalışmalar sonucunda termal turizmin, geleceğin en önemli turizm çeşitlendirmeleri arasına gireceğini söylemek gerçekçi bir yaklaşımdır.

Türkiye gibi sürekli döviz darboğazı içinde bulunan, turizm potansiyeli yüksek, turizm çeşitlendirmelerine uygun tarihi ve doğal kaynaklara sahip, çalışacak dinamik genç nüfusu olan ülkeler açısından, turizm hiç kuşkusuz, üzerinde ciddi politikaların oluşturulması gereken bir sektördür. Termal turizmin de bu bağlamda önemli katkıları olacaktır.

Son olarak; termal turizm bölgelerindeki alt yapı problemlerinin tamamlanması, ulaşım alternatiflerinin geliştirilerek hizmet kalitesinin artırılması, yurt içi ve yurt dışı turizme hitap edecek kaliteli konaklama tesislerinin yapılması, sektörün ihtiyacı olan kaliteli işgücünün planlı bir şekilde yetiştirilmesi ve hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde profesyonel bir tanıtım kampanyasının gerçekleştirilmesi ile tedavi amaçlı termal turizmin İzmir turizmindeki lokomotif sektörlerden biri olacağını söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

AVCIKURT, Cevdet ve Hüseyin Çeken, *Dünyada ve Türkiye de Sağlık Turizmi ve Geliştirilmesi*, Azim Basımevi, TUGEV, No:47, İstanbul, Eylül-1998.

AVCIKURT, Cevdet, *Turizm Sosyolojisi*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2003.

AYDIN, Dursun, *Yurtdışı Kaphıcalar Hakkında Genel Değerlendirme*, Sağlık Turizmini Geliştirme Derneği, Ankara, 2005.

AYDIN, Dursun., *"Almanya'daki Kür Sistemi, Yurtdışına Açılma Endişeleri ve Değerlendirme Hakkında Rapor"*, Sağlık Turizmini Geliştirme Derneği, Ankara, 2005.

AYDIN, İsmail, *Açıklamalı Turizm Terimleri Sözlüğü*, Coşkun Matbaası, Aydın, Şubat 1990.

BAKAR, İsmail, *Turizm Sözlüğü*, Turizm Geliştirme Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul, 1996.

BALAZ, Vladimir, Masaoki Mitsutake, *"Japanese Tourists In Transition Countries Of Central Europe:Present Behaviour and Future Trends"*, Tourism Management, 1998.

BARAN, Hitay ve Nesrin Sarıçay, *İzmir Ticaret Odası'nın T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı'ndan Beklentileri*, İzmir Ticaret Odası, İzmir, Ekim 2007.

BARUTÇUGİL, İsmet Sabit, *Turizm Ekonomisi ve Türk Ekonomisindeki Yeri*, Beta Basım, İstanbul, 1986.

BAYER, M.Zekai, *Turizme Giriş*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, No:253, İstanbul, 1992.

BENNETT, Oliver, Dilys Roe ve Caroline Ashley, “*Sustainable Tourism and Poverty Elimination Study*”, Overseas Development Institute, London, 1999.

ÇAKICI, A. Celil, *Toplantı Yönetimi, Kongre, Konferans, Seminer ve Fuar Organizasyonları*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2006.

ÇORUH, Selahattin, *Şifalı Sularımız ve Tıbbi Turizm Sorunumuz*, Turizm Yıllığı, 1986, T.C. Turizm Bankası A.Ş., Ankara, Ocak 1988.

DİNÇER, Mithat Zeki, *Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

ERDOĞAN, Harun, *Uluslararası Turizm*, Uludağ Üniversitesi Yayını, Yayın No: 18-003-0275, Bursa, 1995.

EROL, Mikdat, *Turizm Pazarlaması*, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003.

GARTNER, William C., “*Tourism Development: Principles, Processes, and Policies*”, John Wiley&Sons, New York, 1996.

GELLAI, I, “*The Situation for Health Tourism and its Current Problems*”, Leisure, Recreation and Tourism Abstract, Vol.13, No.3, September 1988.

GÖKSAN, Ergun, *Turizmoloji*, Ofset Matbaası, İzmir, 1978.

HACIOĞLU, Necdet ve Cevdet Avcıkurt, *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Nobel Yayın, Ankara, 2008.

HAYDU, John ve Alan Hodges, “*Economic Dimensions of the Florida Golf Course Industry*”, 2002.

HOLLOWAY, J. Christopher, “*Marketing For Tourism*”, London; Pitman Publishing, 1988.

İÇÖZ, Orhan (Editör) ve diğerleri, *Genel Turizm, Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler*, Turhan Kitapevi, Ankara, 2007.

İÇÖZ, Orhan, *Turizm Ekonomisi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005.

İNCEKARA, Ahmet, *Dünya’da ve Türkiye’de Sağlık Turizminde Gelişmeler*, Kaplıcaların Sağlık Turizmindeki Yeri ve Önemi, İTO Yayın No:2002-47, s.13-28.

JAGORET, P., ve J.M. Theveaud, “*Holidays and Retirement*”, Leisure, Recreation and Tourism Abstracts, Vol. No:1, March 1985.

JAMOT, C., “*The Characteristics of Health Tourism; the Example of France*”, Leisure, Recreation and Tourism Abstract, Vol. 12, No.4, December 1987.

KAHRAMAN, Nüzhet, *Türkiye’de Sağlık Turizmi*, T.C.Turizm Bankası A.Ş. Matbaası, Ankara, 1978.

KARAGÜLLE, M. Zeki, *Kaplıca Tıbbı ve Kaplıca Tedavisi*, (Ed. M.Zeki Karagülle), Balneoloji ve Kaplıca Tıbbı Ders Kitabı, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2002.

KAYA, Tefik, *Kaplıcaların Sağlık ve Turizmdeki Yeri ve Önemi*, İTO Yayın No:2002-47.

KOZAK, Nazmi, Meryem A. Kozak ve Metin Kozak, “*Genel Turizm*”, Eda Matbaası, Ankara, 2000.

KOZAK, Nazmi, Meryem A. Kozak ve Metin Kozak, *Genel Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001.

KOZAK, Metin ve Ozan Bahar, *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005.

OLALI, Hasan ve Enis Tarakçıoğlu, *Turizm Dersleri*, E.Ü.Matbaası, Bornova, 1971.

OLALI, Hasan, *Turizm Dersleri*, İstiklal Matbaası, İzmir, 1984.

OLALI, Hasan ve Alp Timur, “*Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri*”, Ofis Matbaacılık Şti., İzmir, 1986.

OLALI, Hasan ve Alp Timur, *Turizm Ekonomisi*, Ofis Matbaacılık Şti., İzmir, 1988.

ÖZCAN, Orhan, *Özerk Bir Uzmanlık Olarak FTR ve FTR Uzmanının Rolü*, (Ed.Mehmet Beyazova, Yeşim Gökçe Kutsal), *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Cilt: 1*, Güneş Kitabevi, Ankara, 2003.

ÖZER, Nurten, *Tıbbi Hidroklimatolojinin Gelişimi*, (Ed. M.Zeki Karagülle), *Balneoloji ve Kaplıca Tıbbı Ders Kitabı*, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2002.

PIRNAR TAVMERGEN, İge ve Ebru Günlü Aksakal, *Kongre ve Toplantı Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

SARIÇAY, Nesrin Yardımcı, *İzmir’e Nasıl Turist Çekeriz*, İZTO, İzmir, Nisan 2005.

SEZGİN, Orhan Mesut, *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001.

SEZGİN, Orhan Mesut ve Yıldırım Acar, *Turizm*, Baştem Yayınları, Ankara, 1991.

STIENS, Steven A., Bryan O'Young, Mark A. Young, “*The Person, Disablement, And The Process of Rehabilitation*”, PM&R Secrets Hanley&Belfus, Inc., Philadelphia, 1997.

TECER, Meral, *Türkiye Ekonomisi*, TODAİE Yayınları, Ankara, 2003.

TOSKAY, Tunca, *Turizm-Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, Der Yayınları, İstanbul, 3.Baskı, 1989.

TOSKAY, Tunca, *Turizm ve Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, Der Yayınları, İstanbul, 1993.

TUNÇ, Azize ve Firuzan Saç, *Genel Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara, 1998.

TUTAR, Erdinç ve Filiz Tutar, *Turizm, Ekonomi, Türkiye ve OECD*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

URRY, John, Yiorgos Apostolopoulos, Stella Leivadi And Andrew Yiannakis (Editors) “*The Sociology Of Tourism*”, Routledge Taylor&Francis Group, New York, 1996.

USTA, Öcal, *Genel Turizm*, İzmir, 2001.

ÜLKER, İsmet, *Türkiye’de Sağlık Turizmi ve Kaplıca Planlaması*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, No:1006, Ankara, 1998.

YAĞCI, Özcan, *Turizm Ekonomisi*, Detay yayıncılık, Ankara, 2003.

YURTERİ, Oğuzhan, *Termal Turizmin Önemi, Kaplıcaların Sağlık ve Turizmdeki Yeri ve Önemi*, İTO Yayın No:2002.

ZELLER, G., “*Marketing in Medical Tourism the Example of The South Danubian Region*”, Leisure, Recreation and Tourism Abstract, Vol.14, No.1, March 1989.

İl Turizm Müdürlüğü, *İzmir Turizm Envanteri*, İl Özel İdaresi, İzmir, 2000.

İzmir Valiliği, *İzmir İli Turizm Envanteri ve Turizmi Geliştirme Planı*, Ankara, 1998.

İzmir Ticaret Odası, *İzmir İli Termal Turizmi ve Yatırım Potansiyelleri*, Kasım 2004.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013*, Ankara, 2007.

MTA, *Türkiye Jeotermal Kaynakları Envanteri*, MTA Genel Müdürlüğü, Ankara, 2005.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

T.C. Turizm Bakanlığı, Türkiye’de Turizm Yatırım Olanakları ve Yatırım Süreci, Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Yatırımları Yönlendirme Dairesi Başkanlığı, 1995.

T.C. Sağlık Bakanlığı, *Sağlık Turizmi ve Turizm Sağlığı*, Araştırma ve Yayın Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 8, Ankara, 1993.

T.C. Sağlık Bakanlığı, *Sağlık İstatistikleri*, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ISSN 1300-8684, Ankara, Ekim 1999.

MAKALELER VE BİLDİRİLER

ALTIPARMAK, M, *Turizm Çeşitlendirilmesi Sürdürülebilir Turizm ve Planlama*, T.C. Turizm Bakanlığı 2. Turizm Şurası Bildirileri, Ankara, 2002.

ARASIL, Tansu, *Kaplıcalar ve Tarihçesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi Rehabilitasyon ve Balneoloji Günleri Özet Kitabı, 27-30 Eylül 2001, İzmir.

ARASIL, Tansu, “*Termal Suların Sağlık Alanında Kullanımı*”, *Anatolia*, Yıl:2 Sayı:17-18, Mayıs-Haziran 1991.

ASLAN, Zeynep, "*Termal Turizm İşletmelerinde Hizmet Standartları: Balçova Termal Merkezi Uygulaması*", Turizmde Seçme Makaleler, Ekim 1991.

AVCIKURT, Cevdet ve Sebahattin KARAMAN, "*Global ve Bölgesel Düzeyde Uluslararası Turizm Hareketleri ve Türkiye*" Turizmde Seçme Makaleler, Mayıs 1995.

AYDEMİR, Şenol, KTB. Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü, İzmir Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, 2005.

AYDIN, Erol, "*Doluluk Oranlarının Arttırılmasında Otellerde Kür Merkezlerinin Önemi*", Anatolia Dergisi, Sayı:4, Temmuz-Ağustos 1993.

ÇEKİRGE, Nevin, "*Kaplıca Mimarlığı ve Kaplıcalarımız*", Anatolia Dergisi, No:17-18, Mayıs-Haziran 1991.

ÇOLAKOĞLU, Osman E., "*Uluslararası Turizm Talebine Etki Eden Faktörler ve 1990'larda Türk Turizmi*", Anatolia Dergisi, Sayı:3-4, Mart-Nisan 1990.

DENİZER, Dündar, "*Konaklama İşletmelerinde Fiyatın Önemi ve Fiyat Karşılaştırması*", Anatolia Dergisi, Sayı:21-22, Eylül-Ekim 1991.

EMEKLİ, Gözde, Termal Turizmi Değerlendirme Paneli, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2005.

EROL, Mikdat, "*Gümrük Birliği Sürecinde Türk Turizminin Geleceği*", Turizmde Seçme Makaleler, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul, Ekim 1991.

GÖKDENİZ, Ayhan, "*Türkiye'ye Gelen Üçüncü Yaş Grubuna Yönelik Turistler Üzerinde Yapılan Bir Uygulama Örneği*", Turizmde Seçme Makaleler, No:36, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul, Ekim 1995.

GÖNENÇ, Zeynep, *Termal Sağlık Turizmi ve İzmir Açısından Değerlendirilmesi*, V.Turizm Sempozyumu, Expo 2015 İçin Bir Işık; Sağlık Turizmi, Dokuz Eylül Üniversitesi BİMER, İzmir, 25-26 Ekim 2007.

KAHRAMAN, Nüzhet, "*Termal Turizm Olayı ve Yalova Kaplıcaları*", *Anatolia Dergisi*, Doruk Ofset, Sayı:17–18, Mayıs-Haziran 1991.

KAHRAMAN, Nüzhet, "*Sağlık Turizmi Kapsamında Kaplıcalarımızın Yeri ve Önemi*", *Anatolia Dergisi*, Doruk Ofset, Sayı:29–30, Mayıs-Haziran 1992.

KAYIN, Önder, *3.Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu*, Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü, 7-8 Kasım 2002, İzmir.

KIZILIRMAK, İsmail ve Hüseyin KURTULDU, "*Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma*", Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:1, Yıl: 2005.

KOZAK, Nazmi, "*Termal Turizm İşletmeciliği ve Önemi*", *Anatolia Dergisi*, Sayı:29-30, 1992.

KOZAK, Nazmi, "*Türkiye’de Termal Turizm Sempozyumu*", *Anatolia Dergisi*, Sayı:33-34, Eylül-Ekim 1992.

NACIR, Barış, "*Kaplıca Tedavisi*", *Doğal Şifa Kaplıcalar Dergisi*, Alban Matbaacılık, Yıl: 1, Sayı:1, Eylül 2006.

NACIR, Başar, "*Termal Turizm Nereye Gidiyor*", *Doğal Şifa Kaplıcalar Dergisi*, Alban Matbaacılık, Sayı: I, Eylül 2006.

ÖZBEK, Toros, "*Dünyada ve Türkiye’de Termal Turizmin Önemi*", *Anatolia Dergisi*, Yıl:2, Sayı:17-18, Mayıs-Haziran 1991, Ankara.

ÖZDEMİR, Mehmet, "*Cumhuriyetin 70. Yılında Türk Turizmi (1923-1993)*", *Anatolia*

Dergisi, Özyurt Matbaacılık, Sayı:3, Mayıs-Haziran 1993.

PEHLİVAN, R.Aynur, "*Suç, Şiddet, Terörizm ve Turizm*", *Anatolia Dergisi*, Sayı:15-16, Ocak-Haziran 1994.

PIRNAR, İge, "*Turizmde Kaplıcaların Yeri ve Önemi*", *Turizm Dünyası Dergisi*, No:27, Aralık 1991.

PIRNAR, İge, "*Turizmin Ekonomik Etkileri*", *Amfora Dergisi*, Sayı:6, Kasım 1992.

PIRNAR, İge, *İzmir İli İçin Turizmin Yeri ve Geliştirme Önerileri*, C.B.Ü. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt 12, Sayı.1, 2005.

"*Sağlık Turizmini Endüstrileştiren Ülkeler*", *Turizm Dergisi*, Sayı:119, 1991.

SAYILIRER, Şahin, "*Yaşlanan Dünya ve Termal*", *Doğal Şifa Kaplıcalar Dergisi*, Alban Matbaacılık, Yıl:1, Sayı:1, Eylül 2006.

SMERAL, Egon, "*Turizm Talebi, Ekonomik Teori ve Ekonometri: Bir Entegre Yaklaşım*", *Turizmde Seçme Makaleler*, Ekim 1991.

SOYKAN, Füsün, *Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm*, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Mart-Haziran 1999.

ŞAFAK, İsmail, "*Türkiye'deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri*", *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, Isparta, 2003.

ŞAHBAZ, Dr.R.Pars, 3. Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu,7-8 Kasım 2002, Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü, İzmir.

TİMUR, Alp, *Termal Turizmi Değerlendirme Paneli*, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2005.

TOKMAK, Cüneyt, “*Turizm Çeşitlemelerinden Mağara Turizmi ve Balıca Mağarası Örneğinin Değerlendirilmesi*”, Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı Bildirileri, Çankırı, 2003.

YANIK, Vahide, YAPAR, Göksel, “*Terörün Hedefi Turizm*”, Milliyet Gazetesi, 29.08.2006.

TEZLER

ADAN Özge, “*Bir turistik Ürün Çeşidi Olarak Termal Turizm ve Ege Bölgesi Açısından Değerlendirmesi*”, Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dönem Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2004.

AKYÜZ, Taner, “*Turist Sınıfları, İşletme Standartları ve Piyasa Genişliği Arasındaki İlişkiler Açısından Termal Turizm Piyasası Üzerine Bir Değerlendirme*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2000.

ARINÇ, P. Canan, “*Selçuk’ta Kültür Turizmi*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İzmir, 2002.

ASLAN, Zeynep, “*Termal Turizm İşletmelerinde Hizmet Standartlarının Geliştirilmesi ve Pazarlama Faaliyetine Etkisi, Balçova Termal Merkezi Uygulaması*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1992.

ASLAN, Zeynep, “*Ege Bölgesine Yönelik Termal Turizm Talebinin Analizi*”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1996.

BALABAN, Zehra, “*Termal Turizm ve Türkiye'nin Olanakları*” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir, 1980.

BOZOK, Düriye, “*Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Turizm Talebinin Yapısal Analizi ve Gelişme Stratejileri*”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 1996.

EVCI, E.Didem, “*Farklı Turizm Yörelerindeki Bazı Konaklama Tesislerinin Sağlık Açısından Değerlendirilmesi ve Turistlerin Sağlık Sorunları*”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003.

KOZAK, Nazmi, “*Termal Turizm Müşteri Profilini Belirleme Aracı Olarak Tüketici Araştırmaları: İç Turizme Yönelik Bir Uygulama*”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1996.

MÜNGER, Levent, “*Turizmin Ekonomik Etkileri ve Ülkemiz Açısından Bu Etkilerin Yararlarını Artırıcı Politikalar*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 1999.

NALBANT, Ömer, “*Termal Turizm Pazarlaması*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1988.

TEZCAN, Berna, “*Developing Alternative Modes Of Tourism In Turkey*”, Middle East Technical University A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences, Ankara, 2004.

TÜRKSOY, Selcen Seda, “*Çeşme Turizminin Geliştirilmesinde Termal Kaynakların Turistik Amaçlı Kullanımı*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2005.

YÜCEL, Doğan Ümit, “*Mevcut Kaplıca Yerleşmelerinin İyileştirilmesini Etkileyen*

Faktörler ve Yeni Kaplıca Örneği", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986.

YÜRİK, Esin Özkan, *Türk Turizminin Dünya Turizmine Entegrasyonunda Turistik Ürün Politikaları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999.

DİĞER KAYNAKLAR

Balçova Termal Tesisleri Genel Müdürü Turabi ÇELEBİ ile görüşme. Tarih: 18.10.2007

Balçova Termal Tesisleri Ön Büro Müdürlüğü ile yapılan görüşme. Tarih: 12.04.2008

Harcırah Kanunu, Resmi Gazete, Tarih:10.02.1954, Sayı:6245, (33. ve 50. Maddeleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Miktarlarını Gösterir Cetvel).

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), 2007 Yılı.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Mart 2008.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İşletmeler Şubesi 2007 Yılı Verileri.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Yatırımlar Şubesi 2008 Yılı Verileri.

İzmir Valiliği, İl Planlama Müdürlüğü, Brifing Raporu, (Basılı Değil), Nisan 2008.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği", Resmi Gazete:25.11.2005, Sayı:26004

Seyahat Acentaları Birliği Yönetmeliği, “Seyahat Acentaları Birliği Yönetmeliği”, Resmi Gazete, Tarih:04.09.1996, Sayı: 22747

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Kontrolörleri ile yapılan görüşme. Tarih: 29.05.2008

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Turizm Alan ve Merkezlerinde Yer Alan Termal Suların Kullanma Hakkı ve İşletilme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, Resmi Gazete, Tarih:31.12.1993, Sayı:21805

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bilgi Edinme Dilekçesine Cevap Yazısı.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete: 09.12.2004, Sayı: 25665.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Kaplıcalar Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih:24.07.2001, Sayı:24472.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Bilgi Edinme Dilekçesine Cevap Yazısı.

TÜRSAB Ar-Ge Departmanı, Haziran 2003 Raporu.

Yenimahalle I No’lu AÇS. Merkezi- Uzman Dr. Cemal H. GÜVERCİN ile görüşme. Tarih: 17.06.2008

2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, Resmi Gazete, Tarih:16.03.1982, Sayı:17635

İNTERNET

AYDINALP, Mert, “Turizmin Tanımları”,
<http://www.turizmforumu.net/makale/m-aydinalp.doc> (17.03.2006).

AVCIKURT, Cevdet, Murat Doğdubay ve Ahmet Köroğlu, “Alternatif Turizm”
www.cmyo.ankara.edu.tr/iktisad/TURKONF// (11.10.2007).

“Allianoi Kaplıcası”

http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/252/15/allianoi_kaplicasi_bergama.htm,
(17.03.2008).

“Balçova Kaplıcaları”

http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/250/15/balcova_kaplicalari_merkez.htm,
(30.01.2008).

“Cumalı Ilıcaları”

http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/269/15/cumali_ilicalari_seferihisar.htm,
(30.01.2008).

ÇİÇEK, Ümit, “Antik Dönem Sağlık Merkezleri”, İzmir Ticaret Odası, Nisan 2006,
http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/FF416569-AD3B-4640-9723394F00677941/91_97/antik_donem.pdf, (17.03.2008).

“Ergendi Ilıcası ve Dereköy Kaplıcası”

http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/257/15/ergendi_ilicasi_ve_derekoy_kaplicasi_bayindir.htm, (11.01.2008).

“İzmir Kaplıca ve Ilıcaları”,

<http://www.habergunluk.com/Kaplicalar/9421-Izmir-Kaplica-ve-Ilicalari-.html>,
(22.05.2008).

İzmir Kültür ve Turizm Müdürlüğü,

“İstatistikler”, <http://www.izmirturizm.gov.tr/istatistikler/isletmebelgelitesisler.doc>
(09.11.2008)

İzmir Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğü,

“Sağlık Turizmi”, <http://www.izmirturizm.gov.tr/default.asp?mid=420&L=TR>,
(11.01.2008).

İzmir Ticaret Odası, “Kùltür ve Turizm Bakanlığından Beklentiler”, Ekim 2007,
www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/1112D3CA-1CE3-4565-8BB0E54F0783BD70/9260/kulturbeklenti.pdf, (20.05.2008).

“Kaynarca Çamuru”,

http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/265/15/kaynarca_camuru_dikili.htm,
(11.01.2008).

ÖZEN, Ömer Tuęrul, (MBA) “Tùrkiye ve Bir Baęka Açıdan Termal Turizm”, 2007,
<http://www.turizmforumu.net/m-index.htm>, (01.04.2008).

“Tavşan Adası İlicası”,

http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/268/15/tavsan_adasi_ilicasi_tire.htm,
(17.03.2008).

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı, “İnanç Turizmi”,

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx>, (25.04.2006).

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı, “Golf Turizmi”,

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB023BE6F87556AA8A4>, (18.05.2008).

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı,

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB01A2ABCEEA365E0>, (18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Akarsu-Rafting Turizmi”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183456B1C544199E2E54>, (18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Turizm İstatistikleri”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF657B96472CD892038020F3B0746F34B3gov.tr> (03.09.2008)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Av ve Yaban Hayatında Av Turizmi” s.1,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFFD11656DE495B31235D4BDC154831253> (18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Türkiye'de Avlanabilen Av Hayvanları”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB0157DD6E0CF8B4E79> ,(18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Mağara Turizmi”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA10418344E35FDD7960B0895>, (18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Sağlık Turizmi Yapılması Gerekenler”
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA104A1834D877060DCDB2BBCA>, (02.042008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Sağlık Turizmi Genel Tanım”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18348020F3B0746F34B3>, (14.07.2006).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Gençlik Turizmi”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB04607E66A6C64180A>, (18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı “Genel Tanım”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18348020F3B0746F34B3>, (02.04.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Marinalar”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB08B961FBF1711B822>, (18.05.2008).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Kongre Turizmi”
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF679A66406202CCB0371D42C1019AB9A7> (18.09.2008)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Kış Turizmi”,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF060F3652013265D605DF63DF09F5FDEC>

T.C. Emekli Sandığı, “Sağlık İstatistikleri”, 2007,
<http://www.emekli.gov.tr/saglikist0607.html> Erişim, (08.05.2008).

TENGİLİMOĞLU, Dilaver, SEVİN, H.Dilek, AK, Bilal, “Türkiye’de Sağlık Turizmi ve Termal Turizmin Geliştirilmesi”
www.sabem.saglik.gov.tr/kaynaklar/1152_1saglik_turizmi.pdf, (18.05.2008).

TÜRSAB, "Uluslararası Kongre Turizmi ve Türkiye Raporu", 2004,
<http://www.tursab.org.tr>. (17.03.2006).

TÜRSAB, “150 Milyarlık Bir Pazar: Spor Turizmi”, 2002,
<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/CESIT/02ocSpor.pdf>
(Erişim: 18.09. 2008).

Vikipedi Özgür Ansiklopedi, “Spa-Sudan Gelen Sağlık”, 2008,
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Spa>, (05.05.2008).

www.turizmdebusabah.com, (05.01.2008).

<http://www.spas.about.com/library/html> (17.03.2006).

<http://www.jeotermaldernegi.org.tr/html>, (20.05 2005).

EKLER

EK:1

BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU FORMU (Gerçek Kişiler İçin)

Başvuru sahibinin adı ve soyadı:	Zeynep Güvercin	
Oturma yeri veya iş adresi:	490 Sk. Sırçelik Apt. No:26/8 Bahçelievler/İZMİR	
Türkiye Cumhuriyeti Kimlik No: (Elektronik ortamda yapılacak başvurular için doldurulması zorunludur.)	28573138524	Başvuruya hangi yolla cevap almak istersiniz? Yazılı ☐ Elektronik X ☒
Elektronik posta adresi: (Elektronik ortamda yapılacak başvurular için doldurulması zorunludur.)	zeynenc@gmail.com	
İmzası:		4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince istediğim bilgi veya belgeler aşağıda belirtilmiştir. Gereğini arz ederim.
İstenen bilgi veya belgeler: (Not: Ayrılan bölümdeki boşluk yetmediği takdirde, başvuru için boş sayfa / sayfalar kullanılabilir.)	- 1-Türkiye'deki kaplıca ruhsatlı tesisler, türleri, illere göre dağılımı ve bunların yatak kapasiteleri, 2-Ülkemize termal turizm kapsamında giriş yapan yabancıların 2000-2007 yılları itibariyle durumu, 3-Bakanlığımızın termal turizmdeki hedefleri ve uygulanan politikalar hakkında bilgi talep edilmektedir.	

Formu doldurduktan sonra T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bilgi edinme merkezine ulaştırmak için dosyadan farklı kaydedip mailinize ekleyerek bilgiedinme@kulturturizm.gov.tr adresine gönderebilirsiniz.

EK:1

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü

Sayı: B.16.0.YIG.0.71.03.622 01 02
Konu: Talep

Sn:Zeynep Güvercin
(zeynenc@gmail.com)

İlgi: Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin 27.11.2007 tarih ve 198796 sayılı yazısı eki

Zeynep Güvercin'in bilgi edinme başvuru formu.

İlgi'de kayıtlı yazı ekinde alınan; Zeynep Güvercin'in, Türkiye'deki kaplıca ruhsatlı tesisler, türleri, illere göre dağılımı ve bunların yatak kapasiteleri, Ülkemize termal turizm kapsamında giriş yapan yabancıların 2000-2006 yılları itibarıyla durumu ve Bakanlığımızın termal turizmdeki hedefleri ve uygulanan politikalara ilişkin soruları, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkındaki yönetmelik uyarınca incelenmiş ve görüşlerimiz disket ortamında hazırlanarak ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Cemil TURAN
Bakan a.
Genel Müdür

Yardımcısı

EK:
Bilgi Notu (1 Sayfa)
Disket

DAĞITIM
Gereği: Zeynep Güvercin
Müşavirliğine
(zeynenc@gmail.com)

Bilgi: Basın ve Halkla İlişkiler

Bilgi notu

Termal Turizmi Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar kapsamında önemli bir yer tutmaktadır. Bakanlığımızca 2007 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi (2023) diğer alternatif turizm türlerinde olduğu gibi sağlık ve termal turizmde de önemli açılımlar ortaya koymuş ve belirlenen hedefler çerçevesinde yapılması gereken çalışmalar Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007-2013) içerisinde yer almıştır.

Ülkemizde turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması amacıyla öncelikli olarak geliştirilecek alternatif turizm türleri arasında Termal Turizm yer almaktadır. Termal turizmne yönelik çalışmalar, Bakanlığımızın turizmin çeşitlendirilerek ülke geneline yayılması politikası içinde önemli yer tutmaktadır.

Kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından dünyada ilk yedi ülke arasında yer alan ülkemiz Avrupa'da kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sıradadır. Ülkemizdeki öz ve yenilenebilir olan jeotermal kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına yönelik olarak geleneksel kaplıca kullanımından farklı bir anlayış ve yaklaşım geliştirmeye çalışılmaktadır. Termal turizmdeki anlayış, termal sularımızın yıkanma amaçlı kullanımı dışında insan sağlığı, zindelik, rekreasyon, eğlence, dinlenme ve spor tesisleri gibi imkanların yer aldığı ve 12 ay boyunca hizmet verebilen tesisler yaratmaktır. Termal turizminin geliştirilmesi yönünde kür parkı, kür merkezi ve konaklama entegrasyonu sağlayan tesisleri bünyesinde bulunduran uluslararası standartlara sahip nitelikli tesislerin sayısı ile birlikte turizm geliri ve turist sayısının artırılması hedeflenmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007-2013) ana kararları kapsamında Troya, Frigya ve Afrodiasias kültür ve termal gelişim bölgelerinde ana tema olarak termal turizm belirlenmiş ve bu bölgelerin her birinin bölgesel destinasyon olarak geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda Bakanlığımızca "Termal Turizm Kentleri Projesi" yürütülmekte olup söz konusu proje ile kür merkezi, kür parkı ve konaklama merkezi ile entegrasyonu da sağlayacak şekilde kısa dönemde toplam 50.000 yatak kapasiteli nitelikli termal tesis yatırımlarının ülkemizde gerçekleştirilmesi, orta dönemde termal turizmne yönelik 100 bin yatak kapasiteli tesisin işletmeye açılması ve uzun dönemde ise ülkemizin Avrupa'da termal turizm konusunda birinci varış noktası olması amaçlanmaktadır.

3 ek

Isl.Bel.Ter.Tes.31.12.2006.doc

Sağlık Tur. Ziyaretçi Sayısı.xls

Yat..Bel.Ter.Tes.31.12.2006.doc

EK:1

27.11.2007_tarihli_e_mailinize_yanit

hudaverdi arık <harik@kulturturizm.gov.tr>

Sayın Zeynep Guvercin;

27.11.2007 tarihli e-mailinizde;

1-Türkiye'deki kaplıca ruhsatlı tesisler, türleri, illere göre dağılımı ve bunların yatak kapasiteleri,

2-Ülkemize termal turizm kapsamında giriş yapan yabancıların 2000-2007 yılları itibariyle durumu,

3-Bakanlığımızın termal turizmdeki hedefleri ve uygulanan politikalar hakkında bilgi talep edilmektedir.

Mevcut bilgiler e-mailimiz ekinde gönderilmektedir.

Ayrıca diğer bilgiler için aşağıdaki linkten yararlanabilirsiniz.

<http://www.kultur.gov.tr/TR/Yonlendir.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183485E8AFC7A1B9BEFB>

Eki: 3 adet tablo

Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü
Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı

EK:2

BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU FORMU
(Gerçek Kişilerin Bizzat, Posta, E-posta veya Faksla Başvuru Formu)

Başvuranın adı ve soyadı: *	Zeynep GÜVERCİN
Yazışma adresi: *	490 Sok. Sırçelik Apt. No:26/8 Bahçelievler/İZMİR
E-Posta adresi:	zeynenc@gmail.com
Telefon (veya faks) no:	4 232. 4835117
T.C. Kimlik No:*	28573138524
Başvuruma	☐ Postayla ☐ E-postayla ☒ Faksla cevap istiyorum.
4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince bilgi veya belge istemim aşağıda belirtilmiştir. Gereğini arz ederim.	
Bilgi veya Belge İstemi:	
1- TBMM'nin 2000-2007 yılları arasında üyelerinin kaplıca tedavileri için ödediği kişi başı günlük ücret, toplam ücret ve bu ödemeden yararlanan kişi sayısı,	
2- 2000-2007 yılları arasında bu ödemelerin yapıldığı tesisler ve bu tesislerin bölgesel dağılımı	
3- Ödemelerin kapsadığı tedaviler	

EK: 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GENEL SEKRETERLİĞİ
Personel ve Muhasebe Dairesi Başkanlığı
Personel ve Özlük İşleri Müdürlüğü

Sayı: A.01.0GNS012002/622 02/5590
27.12.2007
Konu: Bilgi Edinme Başvurusu

İlgi: Tarihsiz E-Posta Başvurusu

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 2000-2007 yılları arasında üyelerinin kaplıca tedavi giderleri toplamı ile ödemelerin yapıldığı tesisler ve kapsadığı tedavileri öğrenmek istediğinize ilişkin E-Posta başvurusu alınmıştır.

İstenilen bilgiler 4982 sayılı bilgi edinme hakkı kanunu kapsamı dışında olduğundan talebin yerine getirilmesi mümkün olmamaktadır.

Bilgilerinize arz ve rica ederim.

Nedim KÜÇÜKER
Personel ve Muhasebe Dairesi Başkanı

DAĞITIM:
1-Zeynep Güvercin
2-Genel Evrak ve Basın Halkla İlişkiler Dairesi
Başkanlığına (Bilgi Edinme Bürosu)

EK:3

BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU FORMU
(Gerçek Kişiler İçin)

Başvuru sahibinin adı ve soyadı:	Zeynep Güvercin	
Oturma yeri veya iş adresi:	490 Sk. Sırçelik Apt. No:26/8 Bahçelievler/İZMİR	
Türkiye Cumhuriyeti Kimlik No: (Elektronik ortamda yapılacak başvurular için doldurulması zorunludur.)	28573138524	Başvuruya hangi yolla cevap almak istersiniz? Yazılı ☐ Elektronik X
Elektronik posta adresi: (Elektronik ortamda yapılacak başvurular için doldurulması zorunludur.)	zeynenc@gmail.com	
İmzası:	4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince istediğim bilgi veya belgeler aşağıda belirtilmiştir. Gereğini arz ederim.	
İstenen bilgi veya belgeler: (Not: Ayrılan bölümdeki boşluk yetmediği takdirde, başvuru için boş sayfa / sayfalar kullanılabilir.)	- Soru:1-Türkiye'de 2000-2007 yılları itibarıyla Emekli Sandığı'ndan kaplıca tedavi giderleri karşılanmış emekli sandığına tabi kişi sayısı, 2-Kaplıca tedavisi için ödenen günlük tedavi ücreti, 3-2000-2007 yılları itibarıyla ödeme yapılan tesislerin isimleri ve bulunduğu iller.	

DOLDURDUKTAN SONRA T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI BİLGİ EDİNME BÜROSUNA GÖNDERMEK İÇİN MAKİNANIZA FARKLI KAYDEDİP MAİLİNİZE EKLEYİP bilgiedinme@saglik.gov.tr YE GÖNDERMENİZ GEREKMEKTEDİR

EK: 3

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU
BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı:B.13.1.SGK.0.BSN.BEB.0-622.02/07.12.2007

Konu:26.11.2007 tarih ve 34280 numaralı başvurunuz.

Sayın:Zeynep Güvercin
490 Sok. No:26 D:8 Bahçelievler-Üçyol/İZMİR

Soru:1-Türkiye'de 2000-2007 yılları itibarıyla Emekli Sandığı'ndan kaplıca tedavi giderleri karşılanmış emekli sandığına tabi kişi sayısı, 2-Kaplıca tedavisi için ödenen günlük tedavi ücreti, 3-2000-2007 yılları itibarıyla ödeme yapılan tesislerin isimleri ve bulunduğu iller

Emekli ve Malullük Aylığı Bağlanmış Olanlarla Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene İle Tedavileri Hakkında Yönetmeliğin **Kaplıca ve İçmece Başlıklı 23. Maddesi:**

"Sağlık kurullarınca, içmece ve kaplıca tedavilerine gerek görülenler, Sağlık Bakanlığı'nca onaylanmış kaplıcalar ve içmecelerde tedavi edilirler. Tedavinin yapıldığı içmece ve kaplıca işletmesinden alınan ve hak sahibinin kaldığı gün sayısını ve tedavi giderlerini ayrıntılı olarak gösteren belgeler karşılığında, ilgiliye, Harcırah Kanununa göre birinci derecedeki devlet memuru için saptanan gündelik ve 17. madde hükmüne göre yol parası ödenir. Banyo giriş ücretleriyle raporda öngörülen fizik tedavi giderleri, talimatta belirtilen miktarlar üzerinden ödenir. Ayrıca, konaklama ve yemek bedeli ödenmez" hükmü amirdir.

Kurumumuzca; 2000-2007 yılları arasında kaplıca tedavisi karşılanan sigortalı sayısını içeren istatistiki bilgi mevcut değildir.

Ülkemizdeki kaplıca tesislerin kür merkezine Kaplıcalar Yönetmeliğine göre tesis ve işletme izni verilmektedir.

Kaplıca tesislerin yatak kapasiteleri ve tesislerinin endikasyonuna göre yararlanılan kişi sayıları konusunda bir istatistiki çalışma yapılmamaktadır.

Turizm belgesi olan kaplıca tesislerin yatak kapasitelerini Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınabilir.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim.

Şengül BEKEÇ
Şef

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Bilgi Edinme Birimi